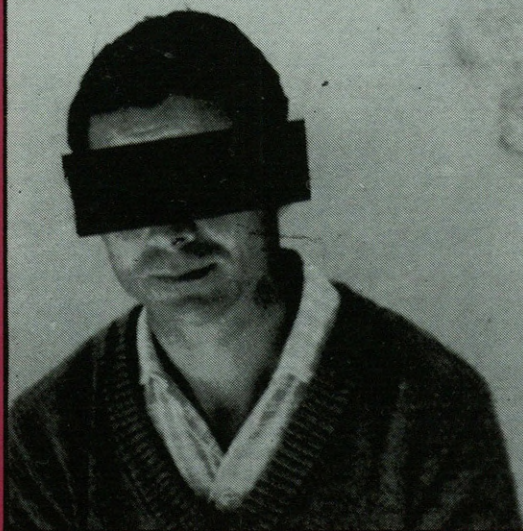

ARGIA

1985 – Otsaila 10 – XLVIII urtea – 1.047 zenbakia. 110 pezeta/6 libera

Alkoholismoa:

**DENOK
BUSTITZEN
GARA
LEPORAINO**

● Zelaia eta Irazabal,
bi euskal rugbyleri
frantziako selekzioan

● L. M. Bandres
mintzo bere postu
herritik

● Agustin Zubikarai
gerrak kazetari
bihurtutako
ondarrutarra

**KARMEL
ETXEBARRIAREKIN
ELKARRIZKETAN**

Gure ahalegina Bizkaiaarentzat da.

Gaur, betiko moduan, gure herriaren bilakaerei laguntzeko gagoz.

Gaur, aurrera joteko sasoian, itxaropena oztopoen gainetik jarrita,
zerbitzu eta laguntzarako gure gogorik onena,
berriro eta gehiagotuz sortzen da.

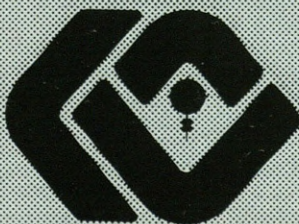
Gaur, eta egunero, Bizkaiko izena ohore eta,
batez ere, konpromisu moduan daraman
Aurrezki Kutxaren lana, indarra eta ilusioak, ez dute huts egingo.

Berari erantzuten jarraituko diogu.

TXURRUKARI Oroikaria. Areetan
Itsasoaren oldarra gelditze
gizonaren neurrigabeko
ahalegina.

BIZKAIKO
AURREZKI KUTXA

CAJA DE AHORROS
VIZCAINA

Bizkaiko Foru Diputazioak sortu eta hultzatutako Erakundea

Herri Batasunak bere Mahai Nazionala berri berri duenean, Bizkaitik hartarako izendatu berri duten Karmel Etxebarriarengana jo dugu. PNV eta PSOEkin sinatu berri duten tratua, erakunde autonomoen egoera, Ezekel Abertzaleak jasaten duen eraso... Hainbat gai interesgarri **11. orrialde**tik aurrera.

Erdialdeko erreportaien artean, Iparraldeko bi rugbilarirekin egindako elkarrizketaz gain, bi gai nolabait osasun publikoari lotuak. Ubarmin klinikak pairatzen duen kinka larria aztertzen digu Iruñetik Jon Alonsok bere erreportaian, eta Urederrak gizarte modernoko gaisotasunik ikaragarrirenetako bat gaingiditzeko ahaleginetan saiatzen diren "Alcoholicos Anonimos" taldeko hirurekin hitz egin du.

non-zer

1,047. zbka.

4.- Aste Giroa.

POLITIKA

10.- Tiantaka.

11.- Karmel Etxebarria: «Tratu hauen ondorioak beti herriak jasaten ditu». **I. Zubiondo.**

15.- Mundua ez da borobila. **Fanxin.**

16.- Nazioartekoa: Kubako ekonomiaz (eta II). **Pablo Sastre**

ERREPORTAIAK

18.- Frantziako rugby selekzioko euskaldunekin. **Xarlot-Txapas-Mollarri.**

20.- Ubarmin ixten bada guztiok galtzaile. **J.A.**

22.- Hiru alkoholiko anonimo mintzo. **Urederra.**

26.- Irakurleak mintzo.

27.- Agustín Zubikarai, gerrak sortutako kazetaria. **J.L.**

KULTURA

31.- Kulturaren ataria.

32.- L.M. Bandresekin elkarrizketa. **J.L.**

34.- Tolosako «Tortura sistematika» talde rokeroko partaideekin. **I.U.**

35.- Jose Mari Iturralde: «Gaizki nago idazten ez badut». **I.U.**

36.- Antzerkia. Monzonen «Menditarrak» taula gainean berriro. **M.A.**

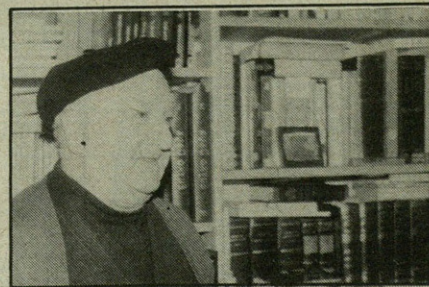
38.- Txutxumutxutxuka. **Sabin.**

ETA BESTE...

40.- Jo... adarra!

41.- Bertsoak: **Itxaro Borda.**

42.- Azkena: **Murumendi.**

*Azken urteotan dozena bat liburutik gora argitaratu dituen gizona dugu Agustín Zubikarai, baina hori merito gutxi balitz guk beste arrazoin baten-gatik jo dugu harengana: gerra garaiko "Eguna" egunkariko erredakzio-burua izan zelako. Bertako esperientzia kontatuz, **27. orrialdean** duzue berarekin izandako solasaren transkripzioa.*

*Duela aste pare bate jakin genuen L.M. Bandres Gasteizko gobernua Kultur Sailburu izendatu zutela, eta nola ez kargu horretan dagoenak zenbait gaitaz zer pentsatzen duen jakitea probetxu haundikoa izan ohi da beti. Oraindik gauza kokretu askorik esan ezinean, esan zituenak behintzat gorde ditugu eta **32. orrialdean** dituzue nahi duzun orduan eta moduan irakurtzeko.*

ARGIA

Jabëa: Zeruko Argia Kooperatiba.

ARGIA egiten dugu:

Donostian: Mikel Antza, Ostaiska Irastortza, Jon, Josu Landa, Pablo Sastre, Iñaki Uribe, Xalbardin, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Bilbon: «Anaitasuna» taldea.

Gasteizen: Xabier Etxaniz.

Iparraldean: Ladix Arrosagarai, Allande Sokarros, Itxaro Borda.

Iruñean: Jon Alonso.

Kolaboratzaileak: Xabier Agirre, Martxel Aizpurua, Joseba Alvarez.

Enrike Amonarriz, Joxe Azurmendi, Balere Bakaikoa, Luis Mari Bandres, Iñaki Camino, Enbido, Xabier Erro, Xarlot Etxezaharreta, Joxean Gezalaga «Zaldubi», «Gure Irratia»koak, Mikel Hiribarren, Tito Irazusta, «Irulegi Irratia»koak, Kaki, Asun Larrañaga, Josetxo Lizartza, Emilio Lopez Adan «Beltza», Alfontso Martinez, F.J. Mendiguren, Mikel Nabarro «Trikuharri», Eneko Olasagasti, Xabier Portugal, Koldo San Julian, Txus San Migel, Andoni Sarriegi «Murumendi», Joseba Sarriollandia, Mikel Ubillos.

Marraskilariak: Joxemi, Julio, Zut.

Argazkilariak: Kristina, Txema Ormazabal.

Publizitatea: Joxe Mari Ostolaza.

Administrazioa: Jon Barandiaran.

D.L.: 80-1963.

Helbidea: ARGIA. Virgen del Carmen, z/g. Ramonaenea-behea. DO-NOSTIA-20012.

Telefonoa: 28 33 99.

Inprimategia: «Graficas Semi».

Ale bakarra: 110 pezeta/6 libera

Hego Euskal Herrirako 4.000 pezeta
Iparraldeko Euskal Herrirako 275 libera
Estatu Espainolerako 4.000 pezeta
Beste atzeritarako 5.500 pezeta
Airez 8.300 pezeta

OTSAILA 9 OTSAILA 15

Otsailaren 9-an
ilbehera

mareak: (Otsaila 10koak)
gora: 08.20 eta 20.45
behera: 01.57 eta 14.23

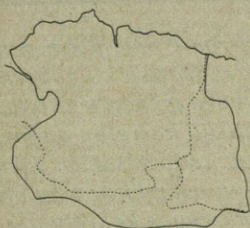
eguzkia: (Urriaren 14an)
irten: 08.15
sartu: 18.43

(ordularen ordutan)

liburuak

Iñaki Camino

ADITZA BIZKAIERAZ I. TOMOA

Udako
euskal
unibertsitatea

IRU SEA 1984

Egilea: Iñaki Gaminde.
Titulua: Aditza Bizkaieraz
(I. tomoa).
Argitaletxea: Udako Euskal
Unibertsitatea.
Ezaugarriak: 516 orrialde.

Ohitzen ari gara pixkana-
ka pixkanaka Iñaki Gamin-
deren bilaketa eskergak
ikusten. Aurreko batean hi-
kako aditza, eta orain Biz-
kaiko aditzaren bilketa. Li-
buru hau aurren tomoa da,
jasotako material izugarria
biltzen duen lanaren zati bat
besterik ez. Bertan, Bizkaiko
herriez gain, hizkeraz biz-
kaitarrak diren Gipuzkoako
eta Arabako herrietako
aditzak datoz. Lan hau ez da
laguntzaileaz arduratu, bai-
ta trinkoez ere, baina tomo

honetan ez da oraino hala-
korik ageri. Iragangaitzetan,
indikatiobozko orain eta le-
hen aldia, baldintza ondo-
rioaren oraina eta ahalez-
koaren oraina ditugu, biz-
kaieraren eremu guztiko
herrietakoak, mapa eta guz-
ti. Aditz forma ematen zaigu
eta gero zein herritan aur-
kitzen den, bestalde ere egi-
ten da zenbait herriekin,
hau da herria eta ondoan
adizkitegia. Aipatu beha-
rrekoa da bigarren pertsona
(hi alegia) ez dela inon ageri,
horretaz beste lan bat baitu
egileak, eta prestatzen ari da
oraindik. Nor nori sailean
indikatiobozko orain eta le-
hen aldia ditugu sujetoa hu-
ra eta haiek denean. Nor
nork sailean, indikatiobozko
oraina, lehena (osagarri zu-
zena zu eta zuek denean ez
dute Gaminde eta lagunt-
zaile duenak bildu), eta
orain aldiko baldintza on-
dorioa eta ahalezkoa (osa-
garri zuzena hura denean
bakarrik). Nor nori nork
sailean, bilketa lana askozaz
ere zabalagoa den arrén, to-
mo honetan, lehenengo
pertsona datiboari zuzen-
zen zaion osagarri zuzena
hura eta haiek denean sartu
da soilik.

Gogoratu behin eta be-
rriz, lana bizkaiera mintzat-
zen den herri guztiaren
egina dela, eta hurrengo to-
moek lan baliotsu hau boro-
bilduko dutela.

Seve Calleja - Jon Kortazar

Isu, haginik ez zuen marraxua

auskalo - 1984

Egilea: Seve Calleja-Jon
Kortazar.
Titulua: Isu, haginik ez zuen
marraxua.
Argitaletxea: Erein. Auska-
lo saila.
Ezaugarriak: 450 pta. 84
orrialde.

Auskalo saileko beste
guztiak legez, marrazkiz
hornitua dator hau ere. Ber-
tan, kostaldeko herri bateko
mutiko batzuren abenturak
kontatzen zaizkigu. Mutiko
batenak bereziki, potolo xa-
mara delako, bere lagun
guztiengandik berezirik ibili
behar du honek, eta bere
bakar ibilietan marraxo
gazte baten adiskide izatera
helduko da, hasieran tiburoi
gizajalea zela pentsatu ba-
zuen ere. Hori du bere sek-
retua, marraxuarena, baina
bere lagunak ikusi egiten
dute haitzartetik marraxua-
rekin nola jolausten den eta
egun batez akabo bere sek-
retua. Handik aurrera tal-
dea osatuko dute mutikoek
marraxua zaintzeko, mari-
ñelen beldur baitira. Beren
plana burutu behar dute-
nean, herriko komandantzi-
koek susmatu dute zer edo
zer eta marraxua sareetan
harrapatzen dute akuariu-
mean sartzeko. Handik au-
rrerako plan guztiak marra-
xua askatzeko dira, eta lor-
tuko dute gainera, baina
marraxuaren laguna, muti-
ko lodikotea, berekin abia-
tuko da itsas zabalera. He-
rrian marraxuak, behin ti-
buroi bihurturik, jan egin
duela uste dute, eta tabu
beltza da gaiaz gehiago
mintzatzea, baina jan egin
duela ez da gauza segurua.

Bernardo Atxaga

Bi letter jaso nituen oso denbora gutxian

auskalo - 1984

Egilea: Bernardo Atxaga.
Titulua: Bi letter jaso nituen
oso denbora gutxian.
Argitaletxea: Erein. Auska-
lo Saila.
Ezaugarriak: 300 pta. 92
orrialde.

8-10 urte inguruko hau-

rren munduaz arduratzen
den Ereinek berriki atera du
Atxagaren ipuin hau. Ipuina
ez da ez motz ez luzea, 92
orrialde eta hainbat ma-
rrazki dituen. Bertako be-
reizgarrien artean, egileak
noizean behin sartzen di-
tuen hitz ingelesak ditugu, ti-
tuluak ere adierazten duen
bezala. Old Martin, artzain
euskaldun bat dugu, gazte-
tan Ameriketara lanketa
abiatutakoa, eta noski,
Ameriketan hainbat urte
eman ondoren normala da
bere hitzen artean ingelesez-
koak aurkitzea. Old Martin
artzain erretiratua da, eta
oso denbora gutxian bi es-
kutitz jasotzen ditu Euskal
Herriak, bere bi lagunak
onenen heriotzen berri de-
mazkietenak. Hauek direla
medio, gaztetako kontuak
gogoratzen hasten da Old
Martin zaharra. Tarteka
doaz bere gaztetasuneko is-
tiluak eta momentuan be-
rean Ameriketako hiri ba-
tean bere senide jadanik
amerikanoekin egunero di-
tuen bizikizunak. Hauek ez
diote pudin txokolatezkoa
jaten uzten, ia egunero erri-
tan egiten diote e.a. e.a. bai-
na ez die berak kasu gehiegi
egiten. Oroitzapenen ar-
tean, baditugu guzti hauek:
herrian igande eta jaietan
dantzan nola egiten zuten,
bere lagun Beltza deituta-
koak neskei etxera lagundu-
takoan nolako zirri eta esku
azpitik sartzeak egiten ziz-
kien, hau bera Iharra beste
adiskidearekin harri jasotze
apustuan nolatan aritu zen,
basomutil ibilitakoan zen-
bat eta zenbat baba jaten
zuten.

Guzti honen artean herri
filosofiaren hainbat printza
tartekatzen du Atxagak, Old
Martin zaharrak bizitzaren
ondarean dituen sentipe-
nak eta gazteen bereganako
jokabidea bere aberria ez
den toki urrunean. Hala ere
Old Martin laguna ez dugu
herminenez bizi diren horie-
takoak, bere nazionalidade
amerikanoa onartzen baitu.
Hizkuntzaren aldetik espero
genuena da, euskara bizia,
kontaera kutsukoa, garbiza-
letasun eta korrekismo oro-
tik kanpo, hitz eta esaldi in-
dartsu eta gatzadunen atze-

tik diharduena, haurren mundu ingurukoa.

TXILLARDEGI

ELEBIDUN GIZARTEEN AZTERKETA MATEMATIKOA

IRUÑA 1984

Egilea: Txillardegia.

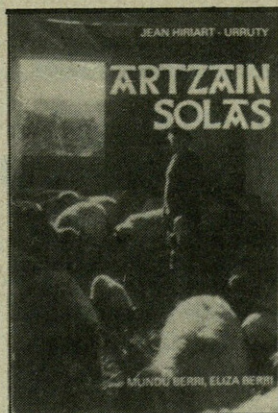
Titulua: Elebidun gizarteazterketa matematikoa.

Argitaletxea: Udako Euskal Unibertsitatea.

Ezaugarriak: 500 pta. 114 orrialde.

UEU-k aurten argitaratu dituen liburu ugarien arteko bat dugu hau, Txillardegik duela urte batzu udaran Larraonan emandako eskola zenbaiten ondorio zuzena. Liburu tekniko honek funtsean zera diosku, halako eta honelako egoera diglosioetan, eta gure herria ere hor sartzen du egileak, indarrik gabeko hizkuntza ez dela ia deus hitz egiten, eta larriagoa dena, ezin hitz egin daitekeela. Ez da bera arrazoi bilerak, ez digu esango abertzaletasunak eta militantismoak noraino eta zergatik doazen, hainbeste hitz izaki, zenbat hitz egin daitekeen baizik, bai gehiengo eta bai gutxiengo. Eta besteren artean guzti hau: erabilpena eta ezaguera diferentiek direla, tentsioa elebakarrak bakarrik sortzen duela, gutxiengoaren hizkuntzaren barenan elebakarrak baldin badaude, hauek zein goiz elebidundu beharko duten, hizkuntza minoritarioaren ezagutza zifrak gorai patzek hizkuntzaren egoera ezagutu nahi denean ondorio alienatzaileak dakartzala... Guzti honetarako, datu matematikotan oinarritzen da, eta kasu bakoitzean talde ezberdinen artean aztertzen du: binakako taldeetan, hirunakakoetan eta launaka-

koetan zenbat euskara egiten den multzo finitoeetan eta infinitoeetan. Multzoen barneko egitura aztertzeko, herri nahiko euskaldun bat hautatzen du adibide optimista gisa. Une honetan hitzetik hortzera «euskara» hitza aipatzen ari banaiz ere, berak «hizkuntza minoritarioa» jartzen du ia beti, anitzetan euskara bera aitatzen duen arren. Nolanahi ere, lan honen bideratzerik xuxenena euskarari egindakoa da. Txillardegiren datuak zeharo objektiboak dira, matematikak demostratuak, eta adibide gisa hauek dituzue: Euskal Herrian %70'7 elebiduna balitz ere (euskaldun izenak ere balio du) erdara oraino ere nagusi litzateke, euskarak gora jotzeko, euskaldun elebidun askok eta askok egin behar liokete uko erdaldunekin erdaraz mintzatzeari. euskarak gora jotzeko euskal elebakar ugari behar litzateke, demostra liteke gainera gaur egun Irun bezalako herri batean kalean laukote bati euskaraz aditzeko aukera, %1koa baino handiagoa ez dela, oraintxe dugun euskalduntze prozesu honekin, mende osoa behar genukeela bikoteen arteko elkarrizketa euskaraz erdaren pareko izaten hasteko. Egungo martxan euskarak bururik altxako ez duela gauza segurua da, eta matematikak demostratu egin digu taula, grafiko eta guzti; ez da Txillardegiren kasketa bat.

Egilea: Jean Hiriart-Urruti.

Titulua: Artzain Solas.

Argitaletxea: Itxaropena.

Ezaugarriak: 650 pta. 432 orrialde.

Arras ezaguna da Hiriart-Urruti «Herria» astearian maiz idazten duen hazpandarra. Iparraldean bai bederen. Eta hangoak dira liburu honetan biltzen diren artikulak. «Herria» aldizkariako «Eliza Berri» sailean duela lau urtetik gaurko egunak artean idatzitako artikulak fedezkoak baitira guzti hauek. 179 bat artikulua dira gutxi gora behera liburuan biltzen direnak. Gaiak askotarikoak dira, gizonaren errespetuari dagozkionak, fedeari buruzkoak, eta ugari hauek gainera, girixtinoa munduko burrukan, elizaren bizia, sakramenduak, eliza bestak eta mundu zabaleko berri.

Eta zeren gainean idazten duen?, ba zehazkiago esateko: El Salvadorreko Oscar Romero hil zutenean izandako hainbat gogoeta, Lurdeseko biltzarrean gainean idatzitako lerro zenbait, apaiz baten lagun izandako astoa hil eta gero, honen larruaz mezetara deitzeko danborra Afrikan nola egin den, Fatimako segere-tuaz, pobreei buruz, gazteen kontuak, fededunek ere politikan zein esku hartu duten, familiaren eskerronaz eta funtsean fede kontutan kostunbristak diren gaiez.

diskak

Kaki

Izena: Hau hermosurie!

Egilea: Oskorri.

Argitaletxea: Elkar.

Berandu xamar badator ere hona hemen Oskorriren azken lanaren gomendatzea. Hermosurie honek no-

bedade zenbait eskaintzen digu, jadanik klasiko bilakatu ziaun bere estiloari erakarmen eta aire berriak gehituz. Nabarmenenak, F. Lasuenen bibolinen inportantzia disko honetan zehar, osagarri melodiko nagusi, eta bere ahotsa ere (Natxo-Latxa ahots binomio klasiko pixkat apurtuz).

Atal erritmikoaren zaintze txukuna ere aipatzekoa dugu. Baxuari bere benetako lekua utzi eta oinarizko lekutu dute alde batetik. Bestalde, era guztietako perkusio eta bateria ikutuek jantzi egiten dute, kolorea indartuz. Bai, badirudi Oskorri bere puntura iritsi dela. Inoiz baino hobe elkartzen dira osagarri melodikoak, erritmiko eta solistekin. Doinu pausatuetan (beti bezala burutu eta lortuenak), ahots eta bibolina, kitarra akustikaz edo. Erritmikoetan aldiz, baxu eta perkusioak, mandolina, xirula eta bestelakoak, soloak Bixenteren kitarrarentzat eta bibolinentzat geratzen direlarik.

Dena den, guzti hauek aipatu ondoren esan dezagun azken hamar urteotan klasiko bilakatu zaigun talde honek baduela beregan bai konposatzeko bai konponketen armonietarako estilo tinko bat eta aire eta kolorez eraberrituak azalduarren ez dutela sakoneko aldaketarik egin, eta egia esan, ez luke hau egiteak inongo zentzurik Oskorrirentzat. Gustokoa dugu dena den disko honetatik ixuritzen den zentzu bihurria (Xikito etab) batez ere hau dela eta lortzen bait dute Lpan zehar serio eta klasiko itxura galduz aire alai.

azken puntu bat. Zeharka edo aipatu dugu lehen doinu pausatuek ditugula gustokoen. Halaxe da bai, baina esan behar baita ere doinu herrikoiak konpontzeko moduan ematen duela agian lan honek beheko maila. Herrikoi moduko aireak erritmoz jotzerakoan mo-

dernizatu orde z GWEN-DAL-en moduko nahasketa batetan geratzen dira. Baina beno, inpresio hori bizpahiru kantetako zati murrizetan etorri zait.

Goikoak eta behekoak erdian orekatzen dira eta horixe da Lp honen ezaugarria. Oreak erritmo eta melodian, oreka ahots eta instrumentuen artean. Ez dira ba horrela Alemanian famatuak egingo!

kantaldiak

Hertzainak, jo eta ke

Iazko udan lehen plastikoa kaleratu zutenetik jo eta ke dabilzkigu Hertzainak taldekoak (nahiz eta aurretik ere ez ziren geldirik egoten; baina plastikoa, plastikoa da). Datorren aste buruan bi emandaldi izango dituzte; lehena **Ermuan, otsailaren 9an**, larunbatez; eta bigarrena **Donostian, otsailaren 10ean**, igandez, Euskal Herriko mugetatik at ezagutzera emandakoa den beste talde arrakastatsu eta gogor batekin batera, La Polla Records. Kontzertu hau Donostiako Polikiroldegian izango da, eta ziur gaude punki amorratuez betekoa dela eszenario aurrekaldea bi talde hauen martxa etengabearen erritmora mugitzeko, eta horiek lerdipean bustitzeko. Sekulakoa izango omen da. Gomendagarria.

Oskorri Laudion

otsaila
9 Bilbon eta Gasteizen egindako aurkezpenez geroztik **Laudion** dute Oskorrikoek beren azken produkzioaren aurkezpena. Hau Hermosurie diskoaren kantekin batera pentsatzekoa da, entzuleek hala eskaturik, beste kanta zaharragoak entzuteko aukera emango digutela Oskorrikoek Laudion, datorren larunbatean, **otsailaren 9an**, Ikastolako frontoian arratsaldeko zortziretatik aurrera.

Ruper Ordorika Azkoitia eta Donostian

Aurreko astean Gipuzkoako Foru Aldundiak eratuak Kantari Gatoz itzuliaren berri ematerakoan joan den ostiralerako jartzen genuen Ruper Ordorikak emango zuela bere kantaldia **Donostian**. Astebetez atzeratu, eta **otsailaren 8an**, ostiralez, izango da kantaldi hori Antzoki Zaharrean, gaueko hamaiketatik aurrera. Merezi du Ruper bere taldearekin kanta martxoso eta xuabeagoak, baina beti bere estilo konfundigaitzean, eskeiniz entzutea.

Aukera berria astebate beranduago **Azkoitian, otsailaren 15ean**, ostiralez ere. Baina oraingoan, aurtengo talde errebelazioa izan daitekeenaren konpainian: M-ak. Azkoitiko baztartxo zineman.

Arabako Rock Jaialdiak

Arabako Diputaixuko kultur sailak antolatutako otsailaren zehar rock jaialdi batzuen ospatuko dira Araban zehar bertako rock taldeak emanik. Datorren ostiralerako, **otsailaren 15erako, Laudioko** frontoian, arratsateko zortziretan hasiz Nahiko eta Hertzainak taldeek emango dute kontzertua. Taldeen erakargarritasunaz gain bada beste alizienterik jaialdi hauetarako, hau da, salneurria, dohanekeoa bait da. Ez dago txarto, ez?

Leonard Cohen berriz Euskadin

Donostian egon zen aurreko aldiaren bere kontzertura joandako guztiak liluratu zituen Leonard Cohenek, kantarik ezagunenetan jendea altzarazi eta laguntzera bultzatuz. Oraingo honetan **Bilbora** eta **Iruñeara** dator bere malenkoniak joango direnak kutsatzera. Cohenzaleentzat ez ezik beste edonorentzat gomendagarri dirudite bi

kontzertuok, lehena esan bezala Bilbon, **otsailaren 15ean**, ostiralez, La Cassilla izeneko polikiroldegian, gaueko hamar t'erditatik aurrera. Hurrengo, igandearekin izango da, **otsailaren 17an**, Iruñeako Anaitasuna polikiroldegian.

Mikel Laboa Gasteizen

Gasteizko udaletxeak ere bere aldetik jaialdi antolatzeari ekin dio aurtengo. Mikel Laboak aktuatuko du **Gasteizen otsailaren 15ean**, ostiralez, arratsateko zortziretatik aurrera, Arabako hiriburuko Guridi antzokian. Jaialdi hau ere dohain.

Kantari Gatoz-en amaiera

otsaila
9 Amaiera behintzat aste buru honetako bi kantaldirekin emango zaiola adierazten digu Gipuzkoako Diputazioak gugana helerazi zigun egitarauan. Badakigu jakin gure orriotan aditzera emandako zenbait emandaldi atzeratu egin izan dela, baina errua ez da gurea Diputazioarena baino, ez abisatzeagatik. Beraz, guk intentzio onenarekin **otsailaren 9rako**, ostiralez egitarauan agertzen diren bi emandaldien berri emango dizugu. **Oñatin**, Amaia Zubiria eta Pascal Gaigne alde batetik, eta bestetik Jotakie. **Azpeitian**, Benito Lertxundi bakarka, baina bere taldeaz lagundurik.

ikastaroak

Euskal Herriko Geografiak III. Goiz-Ikastaroa

Elurra zela eta hitzaldi batzuekin izan ziren ospatu, eta hori dela eta datorren astean zehar emango dira GAKek **Donostiako** Garibay kalean duen egoitzan arratsaldeko zazpi t'erditan.

Astelehena, **otsailaren 11an**, M.D.San Millanek "Itas kutsadura"z hitzegino du.

Astearte, **otsailaren 12an**, I.Barriosek "Euskal Lurso-lua"ri buruz.

Osteguna, **otsailaren 14ean**, K.Lopezek "Euskal Herriko landaredia".

Ostirala, **otsailaren 15ean**, M.Ibañezek "Euskal kostaldearen kutsadura"z.

Hitzaldiok in ikastaroa amaitu egingo da.

XIX. mendeko euskal literatura Deustuan

Arratsaldeko zazpi t'erditatik bederatzi t'erdia arte ematen dira **Deustuko** Unibertsitateko Ikasgela Nagusian hitzaldiok:

Otsailaren 13an, asteazkena, Anjel Zelaiek "Arrese Beitia"ri buruz.

Otsailaren 14ean, ostegunez, Ines Pagolak "Lore jo-koak" gaiari buruz.

Nazio Arazoari buruz UNEDen

Otsailaren 9an, larunbatez Jon Juaristik "Nazioa ilustrazio-aurkako pentsamenduan" gaia tratatuko du.

musika

Leioako Musika Ihardunaldiak

otsaila
12 Otsailaren zehar ospatzen diren **Leioako** Musika Ihardunaldien egitarauaren barnean, **otsailaren 12an**, asteartez, Leioa bertako Bautista Donearen Koralak abestuko du.

zinema

Oreretako **KING-KONG** Zinema Taldea. **Otsailaren 14ean**, osteguna, arratsaldeko zazpi t'erditan Alameda zine-

tokian Margarethe Von Trot-taren "Alemaniar ahizpak. **Bilboko FAS Zine Kluba.** **Otsailaren 11an**, astelehena, arratsaldeko zazpi t'erditan, San Vicente kaleko 2-4.ean, Javier Agirreren "Vida Perra. **Ordizian GOIHERRIKO** Zine Kluba. **Otsailaren 9an**, larunbatez, erri Antzokian, arratsaldeko lauretan, King Vidor-en "Duelo al sol".

lehiaketak

Pernando Amezketarra Saria

Euskal Herriko hogeitabat herriren partaidetzarekin hasi da aurten lehenegoz eratz den "Pernando Amezketarra Saria". Kanporaketa sailari ekin zaionez, joan den asteburuan Arrasate eta Errezilek egin zuten elkarren aurka bertso-saioa. Datorren asteburuan, zerrendari jarraikiz Oihartzun-Zarautz, Aretxabaleta-Brinkola eta Bergara-Zestoari tokatzen zaie zozketak agindu zunez. Oihartzungoa larunbatean, **otsailaren 9an**, izango da. Igandean, **otsailaren 10ean**, beste biak: goizez Aretxabaletan, eta arratsaldean Bergaran.

Ermuako argazki lehiaketa

Otsailaren 28an amaitzen da lehiaketa honetara argazkiak aurkezteko epea. Argazkiek betebeharreko baldintzak hauek dira: norberak nahi duen tamainakoa, 30x40 topearekin, kartulina sendoz ongi bildu eta argazki atzekaldean argazkilariaren izen-deitura eta helbidea seinaltatu beharko da. Partehartzaile bakoitzak ezin izango du lau argazki baino gehiago bidali. Nora bidali? Ba, Ermuko "Ostarku, Argazki eta Irudi Taldea" 147 posta-kutxa. Sariak martxoaren 9an erabakiko dira, Ermuko Eroski zaharraren

egoitzan eskegiko den erakusketan. Eta sariak?. Sariak hauek izango dira: lehendabizikoari 15.000 pezeta; bigarrenari 10.000 pezeta; eta hirugarrenari 5.000 pezeta. Herriko onenari beste 5.000 pezetatako sari berezia emango zaio.

Txistu lehiaketa Arabako Txistulari Bandaren urrezko ezteiak direla eta

Horixe bera, urrezko ezteiak kunplitzen ditu Arabako Txistularien Bandak, eta hori dela eta Arabako Diputazioak txisturako piezen konposizio lehiaketa eratu du. Izen emate epea **martxoaren 30ean** amaitzen da. Saria, trofeoa eta 260.000 pezetatakoa izango da. Izena emateko Arabako Diputazioan galdegin.

jaiak

Nafarroan
Mendigorrrian, **otsailaren 9an**.
Lantzen, **otsailaren 14 eta 15ean**.
Eta ihauteriak Euskal Herriko geografiako hainbat lekutan, Tolosan, Bilbon, etabar luze bat.

dantza

Indarra dantza taldea Gasteizen

otsaila
10 Gasteizko udaletxeak otsailarako antolatutako ekintza sailaren barruan ere honoko hau aurkitu dugu. Indarra Euskal Dantza Taldeak **Gasteizko** Principal Antzokian emango duen ekitaldia. Datorren igandean, **otsailaren 10ean**, izango da emanaldi hori eguerdiko hamabi t'erditatik aurrera. Sarriera dohainekoa. Hori da mauka.

ekintzak

Joseba Arregiren hilketaren 4. urteurrena dela eta "Hemen torturatzen da" kanpaina

Amnistiaren Aldeko Gestorek Joseba Arregi torturaz hildakoaren laugarren urteurrena betetzen dela eta "Hemen torturatzen da" lemapean kanpaina zabal bat eratu du otsaila guztian zehar ospatzeko. Ikastola eta eskolei zabaltzeko diete gestorek deia bertako ikasleek poema eta bertsoak idatz ditzaten gai honen inguruan. Tortura gaia izango dute murale eta pintaden egitea ere aholaktzen dute. Bestalde, bertsolari eskolei bertsoak egin eta ARGIA, Egin, Aizu, Euskadi Irratia, Herri Irratia eta Herria 2000 Elizara bidaltzeko eskatzen otsailaren 13a bitartean.

Hego Euskal Herriko lau hiriburutan gai honi buruzko mahai inguruak eratu dira. Datorren larunbatean, **otsailaren 9an**, **Gasteizen**, arratsaldeko sei t'erditan Ajuria salan izango da mahai inguruetariko bat, abokatu bat, midiku bat, kazetari bat, gestoretako kide bat eta bi torturaturen partaidetzarekin. **Otsailaren 13an**, asteazkenean, **Bilboko** Abokatuen Kolegioan eta arratsaldeko zazpi t'erditan parte hartzaile berekin beste mahai inguru bat ospatuko da.

Otsailaren 9an, **Astigarragan** eta arratsaldeko bostetatik aurrera Peruri omenaldia egingo zaio. Bertan Eltzegor taldea kantuz arituko da.

Otsailaren 10ean, igandean, **Zizurkilgo** hilerrian eta goizeko hamaiketan loreak jarriko dira Joseba Arregiren hilarran. Hamabi t'erditan kontzentrazioa Zizurkilgo Joseba Arregi enparantzan. Arratsaldeko zazpi t'erditan **Tolosako** Beotibar frontoian mitin-jaialdia Iñigo Iruin, Rafa Diez eta Josemari Olarra hizlari gisa eta bertsolari eta Eltzegor taldea kantari arituko direlarik.

Otsailaren 13an, asteazkenean, Gobierno Civilen aurretan eta arratsaldeko zortziretan familiakideen kartelaketa lau hiriburutan.

Bestalde, hilabete guztian zehar herri eta auzoetan torturari buruzko hitzaldiak izango dira.

Azpeitiako "Lapatx" Zabortegian kontzentrazio-egunpasa

Ekologistek egun osoko kontzentrazio-festa antolatu dute datorren iganderako, **otsailaren 10erako**, **Azpeitian**. Bertan, "Lapatx" baserriaren inguruan ezarri nahi den zabortegi proiektuari ezetza emateko asmotan antolatu dute ekintza hau. Zabortegi honek historia luzea du, eta besteak beste, zabortegi horren ezartzeak orain Gipuzkoan dagoen errekarik garbiena zikintzea ekarriko luke. Zenbait irregularridade ere ikusten dute ekoloek proiektu honetan, hori guzti hori salatzeke eta presio egiteko antolatu dute egunpasa hori. Ondoren doakizu egitaraua, ea zu ere animatzen zaren:

Hamaika t'erditan herriko enparantzan bildu. Hamabitan irteera Azpeitiako kaleak trabeskatzu "Lapatx" alderá. Hango zelaian munduko txapeldun diren Nuarbetarrak sokatiran. Soinujoleak han izango dira, zabortegiak estali ditzakeen prajeen ikusketa lagunduz. Bazkaltzekoa norberak

eraman beharko du, baina bertan edatekoa salduko da. Bazkalondoan, laurak inguruan, denborapasatzeko ugari: Sebastopoleko Titiriteroak, bertsolariak, txalaparta, dantzariak, jazza, Amagar, trikitilariak, abeslariak, eta abar. Gauez rock dantzaldia talde ezagun batek amenizatua. Denon arazoa den hau hobeki ezagutzeko aukera emango du Azpeitiako ekintzak. Anima hadi!

erakusketak

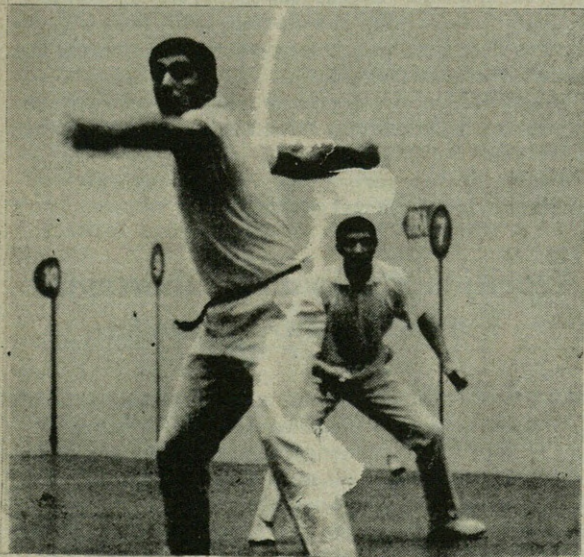
Piriniotako oihanak

Erakusketa bitxi bezain interesgarria zabaldu zen hilabetearen hastearekin batera **Donibane Garazin**, Piriniotako oihanari buruzkoa hain zuzen. Erakusketa horretan argazki eta bestelako argitasunik aurkituko du bisitariak. Hori guztia, **otsailaren 15a** arte. Beraz, ez ahanzi, datorren ostiralerako fini.

herri kirolak

Abadiñoko idi-probak, San Blas Sari Nagusia

Datorren asteburuan, **otsailaren 9 eta 10ean**, ospatuko dira San Blas Sari Nagusi honetako azjen bi saioak **Abadiñon**. Oroitarazi nahi dizugu, larunbatekoan bi saioaldi izango direla, arratsaldeko bostetan eta gaueko hamarretan. Igandean berriz saio bakarra, eta berau arratsaldeko hamarretan. Gogoratu era berean karraiatu beharreko harria 1.750 kilotakoa dela eta bikoteen pizua 1.100 kilotakoa gehienez.

Esku-pilotako bikotekazko txapelketa amaieratik hurbilago

otsaila
9 Datorren larunbatean **otsailaren 9an**, jokatu da Beristain eta Tolosa eta Bergara eta Martiko-

rena arteko desenpateko partidua **Donostiako** Anoeta frontoian goizeko hamarretatik aurrera. Irabazleak finale-ra joango dira.

"Itsasur 85" ferian herri-kirolak

Bilboko Feria de Muestras-en herri-kirol ugari antolatu dute eratzaileek. **Otsailaren 13an**, asteazkenez, Iñaki Perurenak bere demostrazioa egingo du, eta horrekin batera han egongo dira Leioako arrijaötzaile eskolakoak. Bestalde Azurmendi eta Atutxa aizkolarien lana ikusteko aukera izango da. **Otsailaren 15ean**, ostiralez, Jose Antonio Gisasola harrijasotzailea eta Ermuako eskolako izango dira Feria de Muestras-en, eta bestalde Mindegia eta Arria II.a aizkolariak. **Otsailaren 17rako** bizkaiko trontzolarien txapelketa eta Gabriel Saralegi aizkolari "hegalariaren" demostrazioa.

kirolak

futbola

Igandean, **otsailaren 10ean**, San Mames futbol zelaian, arratsaldeko bostetan Athletic eta Españolen arteko partidua.

Atletismoa

Igandean, **otsailaren 10ean**, **Donostiako** Anoetako pistean, goizeko hamarretatik klubaren arteko atletismo liga.

kultur asteak

Donibane-Ziburu-ko kultur astea

Aurreko astean, finki eta luze eman genizun Donibane-Ziburu-ko SAGAI O Kultur Elgarreak eraturiko kultur aste mamitsu honen berri. Aurrekoan ere datorren astebururako prestatuak zituzten ekintzen berri ematen bagenizun ere, oraingo honetan errepikatuko dizkizugu, zure memoria freskatzearren eta aurreko ARGIA bilatzen denborarik galdetuz.

Larunbatearekin, **otsailaren 9an**, egun osoz Eskulan Era-

kusketa eta Salmenta antolatu dute **Donibane-ko** Place du College-n. Bertan izango da aukera ederrik eskulangintzak ikustatzeko, eta zerbaiten beharra, edo zerbait gustatuz gero, erosteko. Antolatzaileek abisu eman digute euria egingen balu, erakusketa hori Sardinategian ospatuko dela.

Igandearrekin, **otsailaren 10a** delarik, antzerki emanaldia **Donibane-ko** Dukontenia salan. Irisarriko Iturri taldeak, joan den hilabete amaieran estreinatutako Monzonen Menditarrek antzezlan erakutsiko du. Antolatzaileek sarrera dohainezkoa izanen dela ere jakinarazi digute. Ez da gaitz izango antzerki puska bat ikustera hurbiltzea aipatu sala horretara.

Bergaran kultur astea

Astez-aste ospatuko diren mahai-inguruz osatutako kultur astea prestatu dute **Bergara** aldean. Mahai-inguruk asteazkenetan ospatuko dira beti ordu eta leku berean, eragozpenik ez badago, eta apirila aldera arte luzatuko dira. Aurreko astean literatura izan zen Lanbide Eskolan trataturiko gaia, eta datorrenean, **otsailaren 13an**, Irratia Libreak. Ordua, zazpirak. Irrati horien arazoak eta egungo egoeraz mintzatuko dira Gipuzkoan hain ugari diren irrati horietako batzuetako portaideak. Aurrerago ere emango dizuegu kultur aste honen berri antolatzaileek egitarau zabala eskuratuko digutela promes egin bait digute.

herri antzerkia

Maxkaradak Barkoxera

otsaila
10 Igandez-igande hori ari zaizkigu Atharratzeko maxkaradagileak Zube-roako herri guztiak ibiliz.

Joan den igandean Urdiran-
ben izan baziren, datorrenean
Barkoxera egingo dute bisita.
Goizaldean hurbilduz gero,
barrikada haustia ikusteko
parada izango da, eta bazka-
londoa maxkaradaren ant-
zetzea. Hegoaldetik abiatzen
direnek kontuan eduki be-
harko dute Iparraldeko eta
Hegoaldeko bazkalorduak ez
direla berdinak, Hegoaldean

beranduago bazkaltzen dela
alegia. Badu datorren igan-
deko, **otsailaren 10eko**, max-
karadak bestelako erakarga-
rritasunik, gogoratu behar
bait da iazkoa Barkoxekoek
prestatu zutela. Atharratze-
koena estuki juzkatuko dute
hangoeke oraingoan. Dena
dela, ikusi ez baduzu ezin
beste aukera hau pasatzen ut-
zi.

antzerkia

Xirristi-Mirristi Maulen

Zuneroa aldera garamatza antzerkiak oraingoan. Bai-
nako Xirristi-Mirristi taldea **Maulen** izango bait da, dato-
rren larunbatean, **otsailaren 9an**, beren azken muntaia es-
keintzeko asmoz. Nola jin, hala joan da obra hori eta Lan-
dart antzerkigileak idatzia da. Irri egiteko obra bada ere,
ezin esan mensaiarik ez duenik. Talde haundia dugu Bai-
nakoa, eta taulagaineke zereginei ekiteko ordua gaueko
bederatziak izango dute. Hara bazoaz, ez zaitetz nola itzuli-
ko zaren beldur izan.

aste honetako filmea

Martin GOIKOETXEA

Txinaurri berdeen amestokia

Filmea: Where green ants dream. El lugar donde sueñan las
verdes hormigas. **Zuzendaria:** Werner Herzog.

Banan bana ari zaizkigu
heltzen Cannes-eko zine-
maldira aurkeztu ziren fil-
meak. «Jour plus long que la
nuit», «Broadway Danny
Rose», «La femme publi-
que», «Paris, Texax» eta aste
honetan «Txinaurri berdeen
amestokia».

Ba daukate filme guzti
hauek, eta batez ere azken
biak aipatu nahi ditugu
orain, argazki lan bat ikara-
garri ona. Argazkiaren
edertasuna lorpen bat da
gaurko zinemagintzaren
teknika tzarraren eskutan.

Parajeak. Paraje irekiak.
Hondorik gabekoak.

Wenders-en pelikula
Californiako desertua Aus-
traliako bihurtzen zaigu
Werner Herzog-en filmean.

Werner Herzog, hau ere
alemana, Australiako lur

eremutaraino joan zaigu
bere baitan zeukan galdera
bati erantzuteko, edota
erantzuten saiatzeko.

Desertu baten aurrean
jartzen gaitu. Eskabadorak,
lehergailuak eta txabola
prefabrikatu bat eremu hor-
rren erdian. Mehatz lanetan
diharduen konpainia bat.
Uranio bila dabilen konpai-
nia bat.

Horren aurrean, giza-zu-
riaren tresneriaren aurrean,
bertako beltz familia bat.
Lurra gorde eta «zaindu»
nahi duten «aborigen» bat-
zu.

Lurra zulatzen ari da gi-
zon zuria. Beltzak ezetz.
«Zergatik?». «Hau delako
txinaurri berdeek amets egi-
ten duten tokia».

Hor dago Werner Her-
zog-en kezka. Hor bere gal-

dera. Progresoa, aurrera-
kuntzak, zibilizazio hanbur-
gesa-cocacola-radio-futbol
etabar delako baten aurrean
gelditu nahi da —bertako
beltz horien modura— eta
bere buruari esaten dio
«zuek, zuriak erotuta zaude-
te, zentzugabeko gauzak egi-
ten dituzue».

Erarik sinplenean esaten
du gainera. Konpainia hor-
retako geologoak beltz ba-
tekin duen elkarriketan.

Epaia etorriko da. «Justi-
zia estabiezitua» ren epaia.
«Ez dakit onerako edo txar-
rerako baina azken finean
Britania Handiaren legeak
agintzen du hemen» esango
du epaileak.

Eta zuriek jarraitu egingo
dute lurra zulatzen. Beltzen
buruzagiak joanak dira
abioi berde haundi batean
ekialderuntz, «txinaurri
berdeak» joaten direneko
tokira, ez bait dira hauek
berri izuli zuriak daude-
netik, ez bait dira berri iz-
zuliko buruzagiak...

Eta geologoak lurrere-
muan gelditzea erabakiko
du. Giza-zuriek ordea au-
rrera jarraituko dute beren
erotasun horretan.

Galdera eta erantzuna
daude filmean argazki
eder horietan gordeta. Begi-
bistan. Hain da ebidentea
beltzentzat lurra ezin dela
izorratu «hor egiten bait dute
amets txinaurri berdeek».
Hain ebidentea da gizon zu-
riarentzat uranioa bilatu

behar duela berak eraikita-
ko gizartea aurrera aterat-
zeko (edota zantpatzeko sor-
tu dituen egiturak mantent-
zeko eta berritzeko).

Dena dela hain erreala
den galdera horri erantzute-
ko —progresoarena alegia—
zergatik joan da Werner
Australiaraino? Zergatik ere-
mu ia ia irreal batetaraino?

Kontrazioak haundia-
goak ikusiko zituen honela
planteatuta. Gardenagoak.
Mamitsuagoak. Galdera
hori berbera nola planteatu
beharko luke ordea Alema-
nia barruan? Berdeak eta
euromisilak eta zentral nuk-
learrak eta hainbat eta
hainbat fundazio ekonomi-
ko jaun eta jabe direneko lur
eremu batean?

Mendi ibilaldiak

Anaitasuna, Alegria de Iruña, Donibane: Panticosa. Tf.
254900-227115-251059.

Añamendi (Bidarra-Baiona): 16-17an, Ehujarre-ko
errotzetara. Tf. 632140.

Gasteiz: Uncella-Murugain-Tellamendi (827 m.)-Ibarra
(Aramaiona). Tf. 250354.

Ganerantz (Portugalete): Elurretara, Cornon (2.140
m.)-A. Campoótik (egun osorako).

Mendikari (Hazparne): Fondozko eskia, Iratin. Tf.
294336.

Club Vasco de Camping (Donostia): Mañaria-Mugarri-
kolanda-Amorebieta. Tf. 428479.

«**Goi mendian zure lehenengo pausoak eskiz**»: (Otsailaren
15, 16 eta 17an), joan nahi duenak Xabier Errori hots egin
dezaiola, Tf. 453655-453711-643910 (gazez).

Anaitasuna (Azkoitia): Aralar, guardatxetik (umekin).

Iparaldean mugimendua itotzeko abertzale ehiza

XABIER Manterola Herri Taldeetako militante abertzaleari jarritako bomba izan zen lehen susmoa. Abertzaleen aurkako ehiza hasi zela adierazi zuten Herri taldeetakoek. baina iheslari bati destinatua izatea posible ikusten zen.

Christian Castets gazteak jasan duen atentatuak ekarri du konfirmazio ikaragarria: Iparraldeko mugimendu abertzalea hil nahi da. Lerrook idazten ditugunean Christian bizirik ala hila denik ez dakigu zihur, besoak bezala zangoak galdu dituela segurua bada ere. Baiona zaharrean 4-L furgoneta martxan jartzean egin dio eztanda lehergailuak.

Iparraldean abertzaletasuna suspertzen ari denean, indartu dadin baino lehen beldurtu nahi da jendea. Errefuxiatuen aurkako gerra zikina antolatuta dutenen eta Iparraldeko eta Frantses estatuko eskuinaren arteko harremana askotan aipatu da. Odolez sinatu dute.

«Euzkadi» saria Belgikako Estatu ministroari

HERRIEN Europa lortze aldera lan haundiak egin omen dituen ministrari belga bati eman diote «Euzkadi» sarietako bat, politikakoa, joan den astean. August Vanistendael ministrariaren ordezkari Belgikako gobernuak Bilbon duen kontsulak jaso zuen. Vanistendael horrek asko lagundu omen dio Euskal Herriari bere aginte denboran. Estradizioak emanaz edo...

Oteizak ere eskandalo galanta antolatu zuen, bestalde, Elias Amezagak irakurri zuen eskutitzarekin. Makuak haserre martxa. Gure gaitz guztien erruduna HB dela dioen Jorge Oteiza azkenean PNVrekin ere haserretu egin da, azken denboretan egiten zizkioten zibilimoen atzetik gauza haundiegirik iritsi ez zaiolako edo.

Oraindik ere Garaikoetxearen erorketa esplikatzen

AZKENEAN Garaikoetxearen aldekoek berenganatu dute Gipuzko Buru Batzarra, lehendakari ohiari hiriburuetan omenaldiak egiten zaizkion bitartean.

«Euzkotarrak» taldeak ere, bestalde, PNVren krisian bere eritzia agertu nahi izan du. Eta Garaikoetxea kaleratzeko motibu bat plazaratu: EAJk 1.000 milioi pezetatiko zorra omen dauka, eta hori kitatzeko gobernuaren erosketa guztiak alderdiak sortutako enpresen bidez egitea proposatzen zitzaien, eta berak ametitzen ez.

Amnistiaren aldeko jectorak torturaren aurkako kanpainan

LAU mahai inguru dauzkate programatuak hiriburuetan Amnistiaren aldeko Jectorak, torturaren inguruko kezka hedatzeko asmotan. Donostian 7an, Iruñean 8an, Gasteizen 9an eta Bilbon 13an izanen dira mahai inguru horiek, abokatuek, Torturaren aurkako taldeko medikuek, tortura jasandako jendeak eta abarrek parte hartuko dutelarik.

Hilaren 10ean, igandez, torturaturik hil zuten Joseba Arregiri omenaldi bat egingo zaio Zizurkilen, goizeko haiaiketari hasita. Arratsaldean, eta Tolosan mitin kantaldia. Hilaren 13an berriz, Joseba Arregiren hilketaren urtehurrenean, preso familiarrekoak karteletzatu egingo dira hiriburuetakoko Gobierno Civilen aurrean. Horretaz gain, beste hitzaldi pila bat herriz herri. Eta hilaren 9an «Peru» iheslari asesinatuari omenaldia Astigarragan.

Torturaren aurkako manifestaldiaren oihartzunak Espainian itzali direnean, Jectorak arazoaren iraupena salatu nahi dute.

«El Pais» egunkaria «SER» irratiaren laurden baten jabe

ESTATU Espainoleko prentsa mundua hazkunde eta hegemonia borroka bizian murgildurik dabil. Edozer da azken asteotan egunkari eta astekariak elkarri erasotzeko aitzakia. «Tiempo» eta «Cambio 16» astekariaren artean batetik eta «El Pais» eta «Diario 16» egunkariaren artean, «ABC» eta horiek ahaztu gabe, noski, azkenaldian polemika gogor eta itsusiak ikusi dira.

Orain non jakiten den «El Pais»ek Estatuan irratikate indartsuena den «SER»en ehuneko 25 erosi duela. Eta telebista pribatuaren inguruan ere azpilan haundiak dabilta, gobernu sozialista bera ere harrapatuz. «El Pais»ek dena dela bere irratia ere badauka. Euskal Prentsak frekuentzia bat eskatu zuen baina... gaur arte.

Karmel Etxebarriarekin solasean

TRATU HAUEN ONDORIOAK BETI HERRIAK JASATEN DITU

HBk bere barne egitura berritu duenean, Mahai Nazional berria osatuz, Bizkaitik beste hirurekin batean sartu dute Karmel Etxebarria. Larrabetzuko udal gizon eta HASiko partaide, euskara dotore batean mintzo zaigu, PNV eta Estatutoaren krisiaz, Nazio Askapen Mugimenduaren indartzeaz, Euskadiko Ezkerraz...

ARGIA.— PNV eta PSOEk sinatu berri duten tratu horretaz galdetu beharko dizut lehenbizi, mundu guztiaren ahotan hori dago eta.

Karmel Etxebarria.— PNVren nondik norako historikoari begiratu behar zaio, eta hori aztertzen hasten bazara ikusiko duzu bere buruzagiak norae-

zean ibili direla, goragotik zeuden hariek eraginik eta haien agindua bete beharra batetik eta Herriaren gogoan bestetik, eta hortxe erdibide bat bilatzen.

Une klabeetan ikusi da PNVk Herriaren eskariak alde batera utzirik atzera jo duela, eta guk pakto hau tes-

tinguru horretan kokatzen dugu. Historian atzera jota, 36ko gerran esate baterako PNVren gidaritzazalantzan egon zen, ea indar faxistekin batera ala masa herritarrekin eta langileekin legalitate errepublikanoaren alde jokatzeari.

Oraintsuago, 77an, gerraosteko borroka utzi eta Erreformaren gurdian sartu zen PNV. Frankismoaren aldaketa barik itxura aldaketa hutsa izan zen Erreforma, PNVk hor egin dako jokabidea ere prezedente bezala hartu behar da. Geroztik PNV ere Konstituzioaren aurka aterata zen, HB bezala, eta Euskal Herriak gaitzetsi egin zuen.

Baina Konstituzioari ezetza eman arren, bere muga estuetan sartzen den Estatutoa bultzatu, defendatu eta azkenean baietza ematen dio. Gure askapen borroka gelditu asmoz aterata zen Estatuto hori, zeuden arazo guztiak hitz bat esatearekin konponduko zirela esatearekin. Baietza eman eta Nafarroarekin batera lau probintziak elkartuko zirela, euskara zegoen zulotik ateratzeko kondizioak jartzen zirela eta abar luze bat.

Bide horretan sartzen da usoak ateratu zituzteneko ETÄren kontrako manifestazio famatu hura ere, San Simon eta San Judas egunez egin zena. Une hartan PNVn zeuden hainbat jende Nazio Askapen Mugimenduko erakundeetan sartuta daude gaur egun, HBn hain zuzen ere.

ARGIA.— Antezedenteak hor daude, eta historia bera ere bai. Pakto honek berez zer esaten dizu zuri?

K.E.— PNV belaunikaturik makurtu egin da agente faktikoen aurrean, eta PSOEren aurrean, hau delako agente faktikoen jestiogile. Ikusi da Estatutotik sortu diren erakunde ho-

riek ez daukatela inolako aurrerabiderik, eta horiei irtenbide bat eman nahirik konponketa bat bilatu du, saldukeria den konponketa bat, PNVk berak bere kontraesanari sakonetik erantzun bat emateko ordez.

«Zergatik gertatu zaigu Estatuto honek porrot egitea, zergatik dago lur jota gure estrategia?», bere buruari hori galdetu eta baseari argi eta garbi esplikatu beharko lioke, eta esplikatu Estatutoak bost urtetako esperientzia izan duela, ez dela gai izan Euskal Herriaren arazoak konpontzeko eta beste estrategia bat hartzea egokiago litza-tekeela.

Baina konponbide bat aurkitzeagatik esku eta hankak loturik PSOeri entregatu zaio, oligarkiaren eta aginte faktikoen jestore eta euskaltasunaren arerio nabarmenena izan denari.

A.— Pakto honetaz esan eta idatzi den hainbeste gauzaren artean, batzuek pakto hau koiuntural eta axaleko bezala jo dute.

K.E.— Itxuraz, badirudi legealdi hau libratzeko egin duten tratua dela, baina lehen esan dizudan legez testuinguru zabalak ematen dio sakontasuna.

Holako paktoen ondorioak beti Euskal Herriak jasaten ditu, nahiz eta jasan beharko lituzketenak tratua egin dutenak berak izan. Azken batean paktaizen badute KAS alternatiba negoziatzeaz hitz egiterik ere ez dagoela, hori kirtinkeria politiko bat da. Ez Herri Batasunaren ikuspegitik bakarrik, prespektiba historiko minimo bat duen edonor konturatzen da

arintxoago edo berandutxoago negoziatu egin beharko dela.

Negoziatzeaz hitz egin ere ezin dela, firmatu egin dute, beste gauzak firmatu dituzten bezala: abertzaletasunari uko egitea, Ajuriaenean piperpotoa jartzea eta beste hainbat gauza. Baina guzti horren aurrean gure aukera politikoa inoiz baino tinkoago ari gara ikusten; beste alde batetik, aldez, PNVko baseetan herri batean baino gehiagotan karnet apurtzeak eta hola-koak suertatu dira. Jende askorentzat ulertezinezkoa da Ajuriaenean bandera espainola ezartzea, eta betidanik euskaldunon arerio izan dugun PSOerekin elkartzea...

Orain, Nazio Askapen Mugimendutik begiratuta, nahi duten konponbidea ipiniko diote irtenbiderik ez duen Estatuto eta Konstituzioaren aukerari, baina ez du zulotik difinitiboki aterako, prozesu hori bueltatu ezinezkoa delako. Berentzat ere egoera gogorra da. Logika erabili behar lukete. Duela bost urte bi alternatiba zeuden, eta lojikutzat jotzen dugu Estatutoaren bidetik ametsetan-edo esperantzak izatea, burruka barik Madrilekin tratuak eginaz Euskal Herriaren etorkizuna bideratu zitekeela. Baina bost urte ondoren garbi dago bide hori lur jota dagoela eta KAS alternatiba negoziatzea guztiz beharrezko jotzen dugu.

Minimo arazo bat delako gainera, Euskal Herriaren berreraikuntza nazionalerako. Nazio subiranotasuna garantizatzeko, euskararen iraupena gutxienez garantizatzeko, galdutako

terrenoa berreskuratzeko, betidanik egon diren indar errepresiboak hemendik kanpora botatzeko, langabezia eta langileriaren egoera sustraitik aldatzeko... KAS alternatiba beharrezkoa da horretarako, ez bait dago beste aukerarik.

A.— Makina bat eztabaidatu da, PNVren krisia aipatzerakoan, Garai-koetxea edo Arzalluz, ea nor den abertzaleagoa. Eztabaidatu al duzue hori HB barruan?

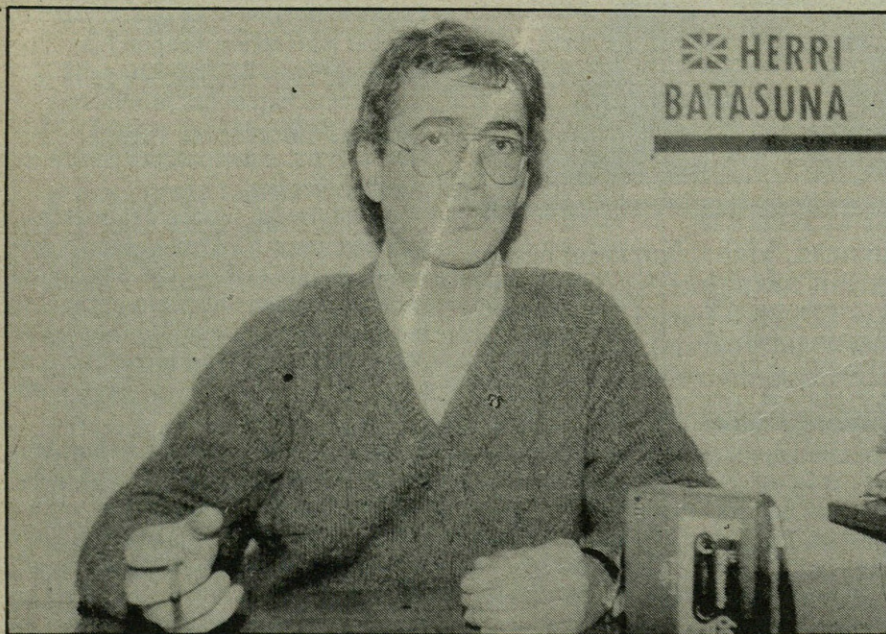
K.E.— Batekoak edo bestekoak abertzaleagoak diren, gu ez gara hola-ko txikikeriatan sartzen. Batzuek zein besteek Euskal Herriaren interesak defenditu ordez alderdiaren eta lur jota dauden instituzio batzuen konponbidea bilatu dute. Aberriaren interesen gainetik alderdiarenak jarritz, batzuek bezala besteak saldukerian dabilta, eta Euskal Herriaren alde ez batak ez besteak ez dute jokatzeko. Baina guk ohitura daukagu beste eta bereziki PNVren barne arazoetan eta tirabiretan eta txikikeria horietan ez sartzeko.

A.— Ezin da esan, dena dela, Lurralde Historikoen Legearen inguruan izan diren istiluak txikikeriak direnik.

K.E.— Beno, txikikeriak esaten dituzt foralistak nortzuk diren eta PSOerekin edo besterekin tratua egin nahi dutenak eta gauza horietan gu ez garela sartzen. Horretan sartzea baino egokiagoa da guzti horren sustraia bilatzea.

Estatutoaren huskeriak ekarri du PNVren barne krisi hori; krisi hori ez da sortu berez, baizik eta beren aukera politikoak lur jota aurkitu direlako. Badirudi batzuek pentsatu dutela: «Hemen Estatutoaren eta Gasteizko gobernuaren bidetik ez dugu aurrera jotzerik eta bada ez bada ere indartu dezagun diputazioen bitartez gure alderdiaren kontrola herrialdeka, eta Madrilgo eskuinarekin eta 'Pacto con la Corona' delako hori paktatu eta hortik konponbide bat bilatu».

Beste batzuek PSOerekin tratua egitearen aldeko azaltzen ziren, baina azkenean bata bezala besteak ados egon dira tratua hori egiterakoan eta guztiek ere alde batera utzi dute Euskal Herriaren soberania egarria. Zuzen jokatu balute, beste era batera hitz egingen zioten alderdiko baseari. Denok dakigu PNVko edozein bazkidek askatasun egarria duela, eta Euskal Herriaren soberania nahia sentitzen duela. Arazo hauen konpondu ezina eta beste bide bati ekin beharra esplikatu behar zitzaion base horri.

«Gaur egun Madrilgo komunikabide ofizialen laguntza eskuzabalari esker mantentzen da Euskadiko Ezkerra».

A.— HASI alderdian duela urte t'erdian onartu zenuten ponentzia politikoa aipatzen zen hauteskunde autonomikoak pasatakoan PNV barruko krisia azaleratuko zela. Eta hala suertatu da, hain zuzen.

K.E.— Erreforma etapak erretzen eta gero eta irtenbide gutxiago daukela ikusten zen. Suarezen etapa errezen, gero sozialdemokraziaren etapa etorri da eta sakon sakatzen ari da. Inoizko errepresiorik basatiena ari gara jasaten azken sei hilabeteotan, badi-rudi kontrarrelojean ari direla, hurrengo hauteskundeetarako berek Euskal Herriko arazotzat jotzen dutena konpondurik agertu nahiko lukete.

Orain PSOEek behartu egin nahi du PNV bere gurdian sartzea, azken batez inperialismoaren esanetara makurtu dadin. Badi-rudi frantses eta espainol gobernuek errefuxiatuen aurkako erasoa planteiatu zutenean esan genuen hori goitik zetorrela, inperialismoaren gorenetik, eta badi-rudi PNVren gidaritzari ere aginduak hortik goitik datozkiola. Azken batean, urte askotako borrokan zehar indartu den Nazio Askapen Mugimendua alde batera utzi eta Erreformaren karmelua onartu dezan ahaleginetan elkartuak daude PNV eta PSOE.

Nazio Askapen Mugimendua indartu egin da, organikoki ere gorpuztu. Gure barne egiturak hobetzeko prozesoa bat egin berria dugu Herri Batasuna barruan, eta hori ere momentu historiko bat izan da HB barruan aurrera egiteko. Ponentzia hartan hori ere aipatzen zen, HB Herriaren batasun zabal bat izateko eta inguruan jende asko biltzeko kondizio-tan zegoela, eta azken finean herritar masen gogoaren espresabidea dela.

A.— Estatutoaren galera oso garbi ikusten duzu zuk, baina ez dirudi Ezker Abertzalearentzako unerik gozoenak direnik.

K.E.— Prozesoa aurrera doa, eta aurrera doan neurrian gero eta gogorragoa izango da. Eta hori esaten dut ez dagoelako Herririk askatasuna asko kostatu barik lortu duenik. Guri ere hola suertatzen zaigu. Prozesoa aurre-

«Logikoa da duela bost urte Estatutoaren bidetik amets egitea, baina orain garbi dago bide hori lur jota dagoela»

ra doan neurrian intoxikazioa haundiagotu egiten da, errepresioa ere bai, maila guztietako zikinkeria, GAL... Ez hori bakarrik, gure gidari paregabe eta lagun mina zen Santi hil digute.

Erreformari eskuartean zituen erremintak desgastatu egin zaizkio, eta bide hori geurok ere uste baino azkarra-go ari da erretzen. Ez dago idatzia, baina lehen ere esana genuen egunen batean guretako norbait hiltzea zitekeena zela, edo Santi, edo Iñaki Esnaola, edo Joan Idigoras, edo Txomin Ziluaga... Prozesoa aurrera doan neurrian etsaiak ere bere erreminta guztiak erabiltzen ditu, eta tresna hori ere hor du.

Baina beranduago etorri zitekeena zela uste genuen. Triste da baina hori da askapen prozesoa guztietan gertatu dena.

A.— Nazio Askapen Mugimendua horren kontrako erasoa nabari da, hesitu egin nahi da. Prozesoa guztietan hala gertatzen dela diozu, baina mugimendua hil ere egin dezake.

K.E.— Prozesoa hori hil dezake, bai, baina prozesoa hori makal badago, indarrak ahulak badira edo organizazio mailarik ez badago. Baina garantia badugu: Herria atzetik dugula. NAM horren aurkako erasoa gogorrean dagoenean HB zabaltzen hedatzen joan da, hauteskundeetako arrakasta ere horren seinale da, nahiz eta alde guztietako mugak jasan behar, errepresioa, boikot informatiboa...

Organizazioa da beste garantia. Ezker Abertzalean badago gaur egun bloke gidatzaile bat, KAS, bere barnean organizazio mota asko dituenak, den-denak beharrezkoak aurrera egiteko. Gero badago Herri Batasuna, batasun herritar zabala, jendea bere inguruan biltzen duena, eta askapen nahiak orokorki batzen dituenak.

Beti da posible, bai, askapen prozesoa bat hiltzea, baina gurekin ez da holakorik gertatuko, indartsu, tente eta tinko gaudelako. Aurrera egiteko asmoz gainera.

A.— Duela gutxi esan dute Euskadiko Ezkerrakoek, kongresoa bukatuta eskaini zuten prentsaurrekoan, azken urte honetan HB saiatu dela PNVk beretzako «goardasol» lana egin zezan, ekaitzetik euritako batek bezala babestu zezan, baina tratatu honekin goardasola bukatu zaiola.

K.E.— Isolamendu arriskua inondik etortzekotan Herriagandik etorriko litzaiguke, jendearen konfidantza gutxituko balitz, guregan konfidantza izan dutenek esango balute «HBk ez dauka inongo irtenbiderik» edo «horien aukera okerrekoa da». Baina ez da holakorik gertatzen.

Horren bildur zeuk aipatu duzun sigla hori izan daiteke. Sigla horren aipamena entzun hutsarekin niri bururatzen zaidana da saldukeria, damutzea, burumakurtzea. Roson... Pentsa ezazu horiek esandakoek nola-ko balioa izan dezaketen: Television Españolan, Cadena SERren, Diario 16, Cambio 16, Correón eta abarretan EEkoentzat piropo besterik ez dago, dena goraipamenak. Madriletik hainbeste piropo jasotzen duenak Euskal Herrian lezioak eman nahi izateari nahiko kaxkarra deritzat.

Asko idatzi da EEko prozesuaz, baina ezer berririk ez du aportatzen aukera politiko horrek Euskal Herri-rako. Hasierako asmo hura, Perturren eta PMen artean sortutako asmo hura Txinan gelditu zen. Gaur egun Madrillgo komunikabide ofizialen laguntza eskuzabalari esker mantentzen da sigla hori, ez Herrian daukan eraginagatik. Bestela, ez daukazu herriz herri EEko jendearen bila hasi besterik; kostako zaizu inor aurkitzerik.

Baina horren gainetik Nazio Askapen Mugimendua aurrera ateratzea da interesatzen zaidana. Eta, esan dizudan legez, tinko jarraitzen dugu. Gero eta garbiago dago gure bidea dela egokia.

Iñaki ZUBIONDO

«Usoen manifestaldian, ETAren kontrako hartan, egon zen hainbat jende orain HBn dabil»

SUPERPORTUA EDO AUTOGOBERNUAREN MITO HUTSALA

Joan den astean prentsaurreko batean agertzen zuen Herri Batasunak Bilboko Superportua deitu denaren aurkako kanpainaren berri. Milaka orri banatu dira superportu horrek nolabait afektatzen dituen herrietan zehar, milioi bat pertsonaren bizitza kalitatea arriskuan jarri eta Euskal Herriaren burujabetasun proiektu guztiak baldintzatuko dituzten obra horien aurka. Horri buruzko eztabaida pizteko garaia heldu dela garbi dago.

Punta Luzero eta Punta Galeako espigoiak eraikitzen hasi zirenetik urteak aurrera joan dira, baina publiko zabalarari gutxitan esplikatu zaio obra horien zentzua azken finean nondik doan, nahiz eta zenbait argitalpen espzialdutan proiektu horien azterketak azaldu diren.

Refinategiarekin zehaztu zen proiektua

1955. urtetik planteiatua zegoen gaur egun Santurtzi eta Getxoko dikeekin bukatzen den Bilboko portua kanpo aldeko espigoi erraldoi batzuekin zabaltzea, kai hau munduko garrantzizkoenen artean sartzerara iritsiz. Baina 1969an zehaztu zen aurreproiektua, hamar urte lehenago inbiabile zenari izugarritzko etekinak kalkulatu.

Aldaketa 1968an zen gertatua: refinategia eraiki zen. Askoz unti haundiagoentzako atrakaleku baten beharra ikusten zuen Petronor enpresak eta 1971.ean akordio batera iritsi zen kaiaren nagusi den «Junta de Obras del Puerto»rekin. Horrela, orduan Petronorren jabe ziren Gulf Oil Company multinazionala eta bertako banku eta aurrezki kutxak ekialdeko espigoi egiteko 2.100 milioi eskaintzen zituzten.

Geroztik Punta Galeako barraren eraikitzeari ekin zion Juntak berak, eta bukatzerakoan ikusten dena ez da txantxetako: 1.800 hektarea aprobetxatu ahal izateko, horietatik 1.000 hektarea 20 metro baino gehiagoko sakonerarekin. Kondizio horietan, eta gaur egun superpetroloerok eta pake-

bote haundiek duten garrantziarekin. Europako porturik inportanteenetako bat bihurtuko litzateke Bilbokoa.

Autonomia, intelektual eta bienpentsanteen berriketa?

Eta zertarako guzti hori? Aspalditik dago proiektua buruturik. Ezkerreko aldetik, Santurtzi eta Zierbana osorik harrapatuz, karga orokorrak, kontainerrak eta granelak sartuko lirateke, eta petroliuntzien atrake instalazioak, refinategirko eta Europa aldera unti txikiagoetara trasbasatzeko. Eskuin aldean berriz, Getxoko lurretan aurrera, mineralen transbordo (ikatz batetik), untzigintza eta kontzesioak.

Artikulu honen argigarririk onena alboan doan grafikoa dela uste dugu, instalazio berrien neurriak justuago ikusten direlarik. Baina gainera, obra guzti hauei komunikabide sare osoa erantsi behar zaie. Neurri batean jadanik egin dago hori, Hendaiara, Burgosera eta Santanderra egin diren

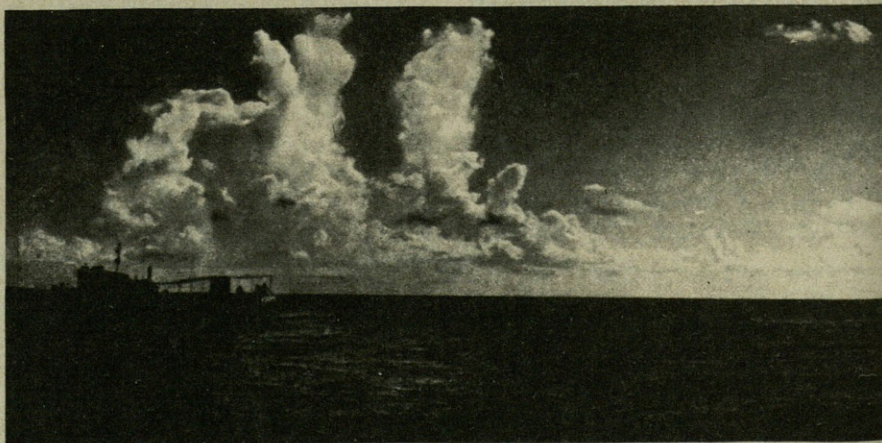
autopistekin. Ferrokarril sarea ere berri beharko litzateke, eta Bilbotik muga alderako trenbide berri bat aipatzen da.

Eta zer pintatzen dugu euskaldunok tarte horretan? Eztabaida horren pizkarri izan daiteke HBK hasi duen kanpaina. Inplikazio asko dago tartean, izan ere. Ekologia mailakoak ez dira txikiak, kostalde zati zabal bat birrinduz, eta ur eta aireko poluzioa izugarri gehituz.

Baina beti ere borondate politiko baten esanetara konpondu daitezkeen kutsaduren gainetik kezka latzago bat ageri da: Euskal Herriak Estatuan, Europan eta Munduan duen estatusa aldatzen da. Ze paper eman zaio gure ekonomiari, horrek zein baldintzatan jartzen gaitu autogobernu politiko bat lortzeko bidean, langileriari zein motatako eraginak dakartzkio plangintza orokor horrek?

Galdera asko, ondorengo asteetan argitzen saiatuko garenak eta tartean errealtatea: Bilboko portuaren jestioa ez dago Komunitate Autonomoaren esku. Euskal Herriko egitura ekonomiko osoa eta batik bat Komunitate Autonomoarena aldatu eta baldintzatu dezakeen enterik garrantzizkoena Madrilak ongi amarratua dauka. Horrek ere bi hitz mereziko ditu, ezta?

ARTASO

Madrilak kontrolatzen duen «Junta de Obras del Puerto»k honela nahi duke haunditu Bilboko portua.

Petroliodunek prezioak jeisten dituzte

Erakundearen historia guztian zehar bigarren aldikoz, OPEPeko herriek petrolioaren prezioak jeistea erabaki dute. Bataz beste prezio hauek dolar batetan, dolar t'erdi batetan jeitsi dituzte. Bere lehenengo prezioan «arabiar astuna» delako petrolioak bakarrik segituko du (26,50 dolar kupela), «ultra-arinak» direlarik gehien jeisten direnak (prezio berriak, kalidadeen arabera: 28,15—28,53—28,65 dolar kupela bakoitzeko). Hitz batez petrolio tipo guztien berdintze bat gertatu da.

Neurri horiekin ados egon ez direnak «ultra-arin» kalidadeak gehien produzitzen direnak izan dira: Aljeria, Iran eta Libia. Hirurek ezezkoa eman zuten. Gabon bere aldetik abstenitu egin zen, gainontzeko guztiek baietza erabakitzen zuten bizkitartean. Aldekoentsuenak Saudi Arabia eta Kuwait izan omen ziren.

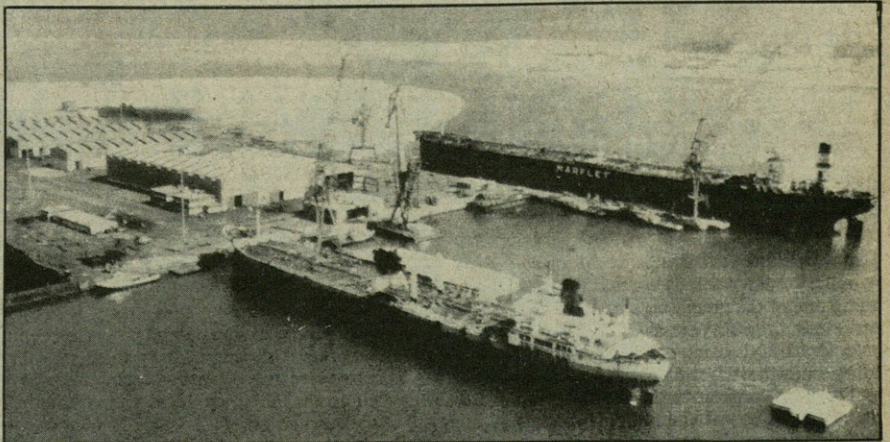
Bestalde garrantzitsutzat jotzen da bilera hori zela eta Nigeria-ren berragertzea, jakina denez lehengo urtean bere gisako prezio jeiste bat erabaki zuelako OPEPetik alde egin beharrean gertatu bait zen. Jeiskera hura 30 dolarretatik 28rakoa izan zen, eta orain 28,65etan finkatzea onetsi bide dute nigeriarrek.

Groenlandiak ospa EEETik.

Bapatean Europako Ekonomi Elkarteak bere lurraldearen %60a galdu du, groenlandiarrek —1982ko erreferendumaren erabakiaren arabera— erakundetik alde egitea gauzatu dutelako.

Ez da inondik ere haustura gogorra, zeren eta bertakoek —berrogeitaka mila lagun— bilatzen zuten gauza bakarra arrantzari buruzko kontrol gehixeago bait zen, zeinak ez bait du esan nahi Elkarteak zeuzkan eskubide inportanteetan amore eman beharko duenik.

Ekintza armatuak European

«Ekintza Zuzena»

Frantziako erakunde honek, lehengo astean René Audran jenerala akabatu zuena, erreibindikapen komunikatu luze bat igorri du prentsara pasa diren egunotan. Erakundeak jenerala «Defentsa ministerioaren ardatz nagusi»tzat salatzen du. Badirudi —erreakzioen arabera— halaxe zela, beraz Ekintza Zuzenekoek oso apunteria ona izan dutela.

«FP-25A»

Portugal-eko beste erakunde honek OTANen hiru fragataren aurka Lisboan izan zen atentatua erreibindikatzat komunikabideetara bidalitako testuak, guganaino iritsi den puxketan behintzat, honela dio literalki: «Portugaleko gobernuaren politika salatzen dugu, inperialismoaren, eta konkretuki OTANen interesetara makurturik bait dago. Gure ekintza nazio independentziaren aldekoa da, ez gaitzan inongo blokeak apaldu, eta OTAN ez dadin gure portuez baliatu». Otsailaren leian, bestalde, Alemaniako hemezortzi automobil militar deuseztu zituzten Beja-ko hirian, zortzi lehergailu ipinirik.

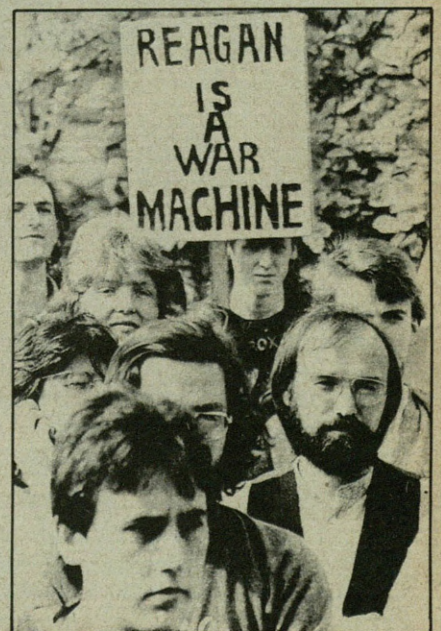
«Estrategia antiterrorista» bateratua

Ez oso aspaldian Espainia izan zen, eta orain Italia da horrelako estrategia bat eskatzen duena, eta Portu-

galek hitzez eta gainontzekoek ekintzez noski proposamena «beharrezko»tzat jotzen da, oraingo atentatu olatuaren aurrean batipat, ez bait zen European inoiz horrenbestekorik izan. Honetaz laster gehiago jakin beharko dugu.

«R.A.F.»

Armada Gorriaren Frakzio-koek otsailaren lehenean Ernst Zimmermann industrialia hil zuten. Gerra industriaren gizona zen Zimmermann, eta Komando erreibindikatzaileak Patsy O'Hara-ren izena bereganatu zuen. Irlandako INLA-ko militantea berorri. 1981an gose grebax hilda.

Fidel Castrok ekonomiaz (eta II)

«Sovietarreko gure zorra handia da»

SESBekiko zorra

Zehatzxeago azal dezagun pribilegioarena. Fidenten haritik. Latinoamerikan bertan badaude Kuba baino askoz errekurto gehiagorekiko herriak. 20-25.000 langileren lanaz (petrolio del medio) urtean 10.000 milioi dolar jasotzen dituztenak.

Ikusi ordea herri horiek zein problema presupuestarioak dituzten, ikusi batez ere herri horietan zenbat lagun dabilen lanik gabe; populazioaren %12, %20, %30a ere lanik gabe dabil. Eta desaroilatuagoetan ere bai, European, Estatu Batuetan, lanik eza, errekonbertsioak, konpondu ezineko arazo sozialak... Kubak ez du hortik pasatu behar izan, bere sistemarengatik, eta beste Estatu sozialistekin izan dituen hartu-emanengatik.

«Garbi mintzatuko naiz —esan zuen Fidelek—: sistemarekin ez zen nahikoa izango. Sistema oso da garrantzitsua, gizarte osoa helburu batekin lanean hasten dela suposatzen duelako. Baina sistema bezain garrantzitsua, dezisiboa, komunidade sozialistaren laguntza izan zaigu».

Kuba kapitalista balitz, azukrea dagoenean dagoela (ikusi ondoko erreseina), auskalo non egongo litzatekeen. 3 edo 4 milioi tonelada azukre esportatuz gero, zer jaso eta, 500 bat milioi dolar besterik ez luke jasoko gaurregun.

Bakarrik elektrizitatea produzitze ko errekin ordaintzeko, ordea, Kubak 500 milioitik gora dolar gastatzen du. Aparte utzita transporteak, industriak eta abarrek behar duten errekin; denetara Kubak 2.000 milioi dolar behar izaten du errekin ordaintzeko... bere ekonomia azukretik dependituko balitz, munduko merkatuaren prezioetan...!

Hortxe sortzen da pribilegioaren kuestioa. Estatu sozialistekiko harre-

Lehenengo astean hasi ginen Kubako politika enerjetikoaz zenbait datu emanez, energia nuklearra erabiltzeko egin duten aukeraz, Alderdi Komunistak erabaki duen ahorro politikaz. Fidel Castrok egindako hitzaldi luze bat hartu genuen oinarri; hitzaldi horrekintxe segituko dugu aste honetakoan, Estatu sozialista hura honelako problemak nola konpontzen saiatzen den ikustea interesgarri iruditzen bait zaigu.

Duela urte batzutatik hona mundu kapitalistak pairatzen duen krisisa inork ez bezala hirugarren munduko herriek ordaindu behar izaten dutela, esaten genuen.

Kubak —hirugarren munduko izanik ere— suerte gehiago izan du. Komunidade sozialistaren partaide izateak erabat lagundu du. «Gure iraultza

munduko kolaborazio zabal bat eskuratzeko posible izan dugun garai batetan desaroilatu ahal izateko pribilegioa izan dugu». (Fidelek bide batez SESBeko isolamenduzko lehen urte gogor-gogorrekin egiten du konparaketa).

Horratio, gauzak errazago suertatu zaizkiolako, ez du Kubak laxai ibiltzerik.

manek —beti ere Fidelen hitzetan— Kuba salbatu dute. (1)

Estatu kapitalistekin ere konpromezu batzu hartuak ditu Kubak. Horiekin ere zorretan dago. Batzuekin zein besteekin, denetara, Kubaren 'zor konbertiblea' 300 dolar *per capitakoa* da. Latinoamerikan ez dago beste horrelakorik. Costa Ricak, Panamak, Argentinak, 2.000 dolar per kapitako zorra daukate; Venezuelak, Mexikok, 1.500ekoa; Brasilek, Kolombiak eta gainerakoek, 800 ingurukoa, pixka bat gora-behera.

Joera honetan segituz gero, Kuba izango da mundu guztian zor horiek ordaindu ahalko dituen herri gutxitarik bat. Eta bere buruari ordaindu egingo duela agindu dio.

Defentsa eta produkzioa

Fidelek —asko laburtu beharrean gaude— Estatu sozialisten ekonomi problemak aipatu zituen. Kapitalismoaren krisisa iritsi zaie, energiaren prezioen goratzea, baita mendealdeko zenbait sektoreri esportaketak egiteko planak bazeudelako, eta gero sektore horiek suntsitu egin dira; zorrak ere badituzte, eta interes altuek afektatu dituzte.

Baina jeneralean Estatu sozialistek beren betiko martxan segitzen dute. Ez langabeziarik, ez jendearen bizi-maila jeisterik, ez desarroilo planak sakrifikatzerik...

Orain arte tamalez —azken lau urtetan areago— Kuba mehatxuarean bizi izan da, eta inbertsiorik handienak defentsan egin ditu. «Lehenengo beharra, zeren herria deusez-ten baligute, ez genuke herririk izango». Honetaz Fidel harro agertzen da. «Granadakoa eta gero prestatu garenarekin, orain garaitu ezineko fortalezaz bilakatu garelako dakigu».

Eta produkzioa. Honetan ere harro. Baina ezin guk hemen datu gehiagorik eskaini.

Hamar metro oihal

Kubaren 'area konbertible'ko inportaketak gutxituz joan dira, totalaren %15 besterik ez dira. Esan nahi bait da: herri sozialistetatik inportaketen %85a edo gehiago eskuratzen dute. Aldiz, %15 hori garrantzizkoa da, zenbait elikagai, zenbait medizina, zenbait lehengai hortik behar bait dituzte. Eta, ongi ibiliz gero —oraingo restriktzioz gabe—, gehixeago ere beharko dute, %20a beharbada.

Baina prioridadeak, horretan, bi dituzte: 'area konbertible'ko inportaketak murriztuko dituzten inbertsioak, eta 'area konbertible'ko esportaketak sortezaziko dituztenak. Bigarren honetan urtean 500 milioi dolar gehiago jasotzeko helburua dute.

Plan guzti hauek, orain arte esandako denek, ez diete —Fidelen ustez— inbertsio sozial funtsezkoek deusik kenduko: hospital espezialduak, inbestigazio zentroak etab.

Baina sozialki berealdiko bilakaera izan dute dagoeneko. Horretan aski dute. «Egia esan, 10-20 metro oihal gehiago per capita izatea gura genuke, baina hori ez da orain gure problema. Gure problema desarroiloa da, gure problema etorkizuna da. Ezin dugu 10 metro oihalaren truk gure etorkizuna hipotekatu!»

Bukatu aitzin esan, lehengo asteko artikuluari buruz zenbait komentario iritsi zaidala eta badaezpada ere, energiaren problematikari dagozkion esandako denak Fidelenak direla —beraz Kubarenak, ofizialki—, eta ez nireak, noski.

Pablo SASTRE

Azukrearen mingotsa

Joan den urtean New York-eko merkatuan azukrearen prezioa bere historia guztiko preziorik bajeenera jeitsi zen, tonelada 99 dolarretan ordaindu bait zen.

Europako betarrabak (erremolaxak) konpetentzia latza egiten dio, bai eta Estatu Batuetan eta Japonen fabrikatzen hasi diren edulkorante artifizialek ere.

Brasilek bere ingresoen %2,39tik 6,40ra azukretik altxatzen du. Kubak %85ean dependitzen du produktu horretatik. Republica Dominikana %43an, Mauriciok %66ean, Swazilandiak %60an, Guyanak %30ean... Europako Ekonomi Elkarteari berri %0,24ean bakarrik dependitzen du betarrabaren esportaketatik, eta Australian %3an besterik ez. Garbi dago mendealdeko halsek erabakitako prezioak zeinen kaltetan izango ziren.

Kasu bat: Kuba. 1973an azukre tonelada batekin 44 kupela petrolio erosten zituen. Egun 4 baizik ezin dituzte erosi.

Gaurko kontrol mekanismoak eteten ez baldin badira, azukrearen produkzioa antiekonomikoa gertatuko da, eta azukreaz beharbada erretzeko alkohola produzitu beharko da. Hori teknologikoki bideragarria da, baina kitatu ezineko zorrak ahituta herri horiek inbertsio berri eta zailak egin beharko dituzte.

Cuadernos del Tercer Mundo hilabete-kanituk hartua.

(1) «Koopazio planak 2.000garren urterarte sinatu ditugu, 2.000garren urterarte!», erraztasun guztiekin. Mendealdekoek galdetzen digute, SESBekin zorrik badugun. Bai, badugu: lehenengo, oso handia, esker onarena da (txaloak). Badaude gora-beherak, baditugu kreditoak, baina sekulan ez dugu sovieta-ekin arazo finantziorik izan. Hainbatetan atzeratu digute zorrak ordaindu beharra, 5, 10, 15 urtez, interesik gabe; pentsa, interesak %13, 14, 15ekoak direnean, haiek beti interesik gabe, inoiz trabarik jarri gabe. Ez bait da berdin komunidad sozialista eta mendealdeko banku pribatu bat».

Michel Zelaia eta Jean Irazabal,
Frantziako selezioan rugbylari ohiak

«Frantzian rugby irekiago bat egiten da»

Michel Zelaia, 55 urte eta 110 kilotik gora. Frantziako rugby selezioan jokalaria eta entrenatzaile izandakoa. Jean Irazabal, 43 urte eta 102 kilo. Hau ere nazioarteko partidutan aritutakoa Frantziarekin. Lohitzundarra bata eta Larresorokoa bestea. Bi rugbylari haundi benetan.

Biak dira Frantziako selezioarekin nazioarteko partidu gehienak jokatu dituzten euskaldunak. 48 Michel-ek, 35 Jean-ek.

Michel «1953. urtean jokatu nuen lehenengo aldiz nazioarteko partidu bat Frantziako selezioarekin. Ingalaterraren aurrean hain zuzen ere». (Aurten ere Ingalaterraren aurka du Frantziak Bost Nazioen arteko Txapelketan lehenengo partidua).

Oroitzapenak. Lehenengo partidu horretako oroitzapenak. «Oroitzapenik ederrena da Frantziako ekipoa sartzearena. Garai hartan oso zaila zen han sartzea. Eta oroitzapen nahiko nahasiak zeren eta ondoren beste partidu bat ere izan zen, eta ahaztu ezinak diren sentsazioak. Ez zegoen orduan telebikarrik. Radioa besterik ez zegoen eta 60.000 lagunek stadio batean sartzea benetan oroigarria da».

Jean Irazabal: «Ni hirurogeita zortzi, duela hamabost urte, joan nintzen renplacent gisa eta jokalaria batek ez zuen izan jokatzetik eta hasi nintzen, eta segitu sei urtez, hogeita hamabost bat partidu eginez nazioartekoak».

Pilier bezala jokatu zuen Irazabalek eta Zelaia berriz aurrelaritan beti, hirugarren lerroan edo bigarrenean.

Pilierra izateko «behar da gosari ona, apetito ona... Borondate piskat ere bai eta osasuna. Haren lana melean ondo atxekitzea eta melea desegitean ere ondo ateratzea».

Michel berriz aurrelaria. Horretarako «behar da indartsua izan, ez hain-

beste alturan eta, morfolojikoki, giltzurrintan eta bizkarrean behar da indarra».

Indarra, belozidadea eta saltatzea

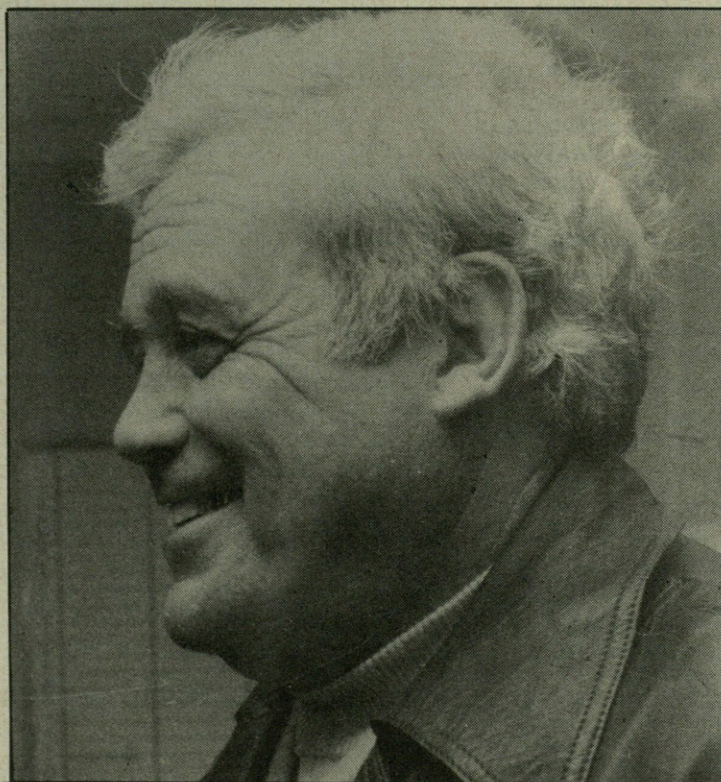
Rugby jokalaria ona izateko indarra, belozidadea, jauzilari ona izatea eta jokoaren globalidadea antzematea

omen dira kualidaderik egokienak. Rugbyan ekipoa antolatzen dutenak «10» eta «9» zenbakiak omen dira.

Horretaz gain hamabost urtez izan da Michel Zelaia Frantziako selezioaren hautatzaile. Orain berriz Bost Nazioen Txapelketan jarrita daude begiak.

«Frantziako selezioa osoena da. Aurrekaldea oso ona dauka, hiru laurdenak ere onak dira eta inon ez du ahultasunik erakusten. Larunbatean ikusiko da zer egiten duten Ingalaterraren aurrean».

Michel-ek ez du parte hartu oraingo selezio honetan. Azkenengoz Ruma-

Jean Irazabal

niaren aurka jokatu zueneko prestatu zuen.

Frantzian garapen haundia izan du rugbyak. Hainbat urtetan eta hain hurbiletik ikusia duen Michel Zelaiak honela ikusi du: «garapen oso ederra izan da zeren eta rugbyak toki eder bat kausitu du Frantzian. Radioak, telebis-tak eta komunikabide guziek asko lagundu dute eta jende asko dago orain rugbyan egiten duena. Garapen haundia izan da eta gure teknikoak hezi ahal izan ditugu. Lehen britaniarrak ziren teknikoak. Baina orain aldaketa bat dago Frantzian jokatzeko era berezi bat bait dago».

Rugbyan egiteko modu berezi hori zein ote zen eta «eguraldi aldetik begiratuta britanikoak bizi direneko herri diferente batetan bizi gara gu. Han baino eguzki gehiago dago gurean eta guk rugby ireki bat egiten dugu. Rugbyan egiten dugu eskuak asko erabiliz. Oinak baino gehiago. Zelaiak eta belarra lehorrago dagoelako joka daiteke hemen gehiago eskuz. Trebetasun handiko jokalariek ditugu horretan. Mai-suak».

Frantziako ekipoan beti daude bi edo hiru euskaldun

Zenbait lagunak jakingo du Ipar Euskal Herriko jokalariek edo batzuk badirela une honetan Frantziako selezioan. Pejo Ospital bat. Blanco bat... Baina gehiago ere izan izandu dira. «Mementu batez Frantziako ekipoa joku txarra egiten ari zen eta Euskal Herriko jokalariek asko eraman zituzten Frantziako ekipoa salbatzeko. Baina normalean beti izaten dira bi edo hiru jokalariek hemengoak».

Galdetu beharra zegoen Frantziako selezionadore izandakoari. Nola ikusten du berak Euskadiko rugby selezio bat? Izango al luke tokirik nazioarte mailan? «Bai. Zenbait postutarako oso jokalariek onak dauzkagu Iparraldean. Horrezaz gainera ezagutzen ditut Hegoaldeko beste zenbait jokalariek onak direnak eta zenbait entrenamendurekin jarriko liratekeenak ekipo eder bat osatzeko. Nazioartekoa? Bueno... Rumania irabazi zuen Iparraldeko selezio batek Landetako jokalariek batzurrekin».

Bost Nazioen arteko Txapelketa

Eta une honetan rugbyak duen topaketarik haundiena: Bost Nazioen arteko Txapelketa. Frantzia, Gales,

Michel Zelai

Eskozia, Ingalaterra eta Irlanda. Makina aldiz ibiliak ditugu bi gizon "haundi" hauek selezio horien aurrean. Aurtengoan berriz nola joango dira gauzak? Nola ikusten dituzte beraien aurtengo ekipoak?

«Ingalaterrak ekipo biziki ona dauka aurtengoa. Ba du aukera irabazteko baina nere iritziz Frantziak ekipo hobea dauka. Eskozia ere oso ekipo ederra dauka. Arrisku handiak sortzen dizkizuna. Duela aste batzuk galdu egin genuen haien aurrean. Rebantxa daukagu. Irlanda. Haien etxera joan beharra dago. Irlanda. Irlandarrek euskaldunen tankerako karakterra daukate. Bihotz haundikoak dira eta bihotzarekin oso urrun joan zaitezke. Oso aila da beraien aurrean jokatzeko. Galesak ere ez dauka txarrak».

Baina bost ekipo, bost nazio hauek gain ba da txapelketa honetan sartu nahi duenik. Rumania esaterako «uste dut izango dutela tokia beste zenbait ekipok bezala. Argentina ari naiz. Hogei urteren buruan izugarriko aurrerakada egin dute. Beraien rugbyaren izpiritua ba daukate eta behar dute tokia Bost Nazioen arteko Txapelketan. Askok aurreratu dute eta sartuko direla uste dut».

Futbolari bere toki pribilegiozko

hori kentzeko gauza ote den rugbya eta «ez, ez. Rugbya oso diferentea da eta ez dut uste parekatu behar direnik. Ez garamatza inora. Bi kirol ezberdin dira. Nik futboleko egiteko aukera izan dut hemezortzi urte bitartean eta oso kirol ederra dela iruditzen zait. Rugbya ere ederra da. Hego Euskal Herrian uste dut rugby jokalariek eta ikusle potentzial haundia dagoela. Baina ez dituzte ezagutzen erregelak. Ezagutuko balituzte, ez lirateke futboleko bezainbat ikusle izango, baina jende asko animatuko litzateke kirola egitera. Ez dezagun ahaztu pilotari asko dauzkagula rugbyan eta futboleko egiten dutenak. Eta alderantziz».

Zelaiak prest hegoaldean erakusteko

Bukatzeraz gindoazela gauza bat esan zigun Michel Zelaiak faltarik gabe esateko. Bera pronto omen dago Hego Euskal Herriko rugby ekipoak laguntzeko ahal duen neurrian. Teknikoak prestatzen edota hitzaldiak ematen edota nahi duenak ikusten duen gauzarako bera prest omen dago. Gure aldetik besterik ez.

**XARLOT, TXAPAS
ETA MOLLARRI**

UBARMIN IXTEN BADA, GUZTIOK GALTZAILE

edo klinika baten istorio larria

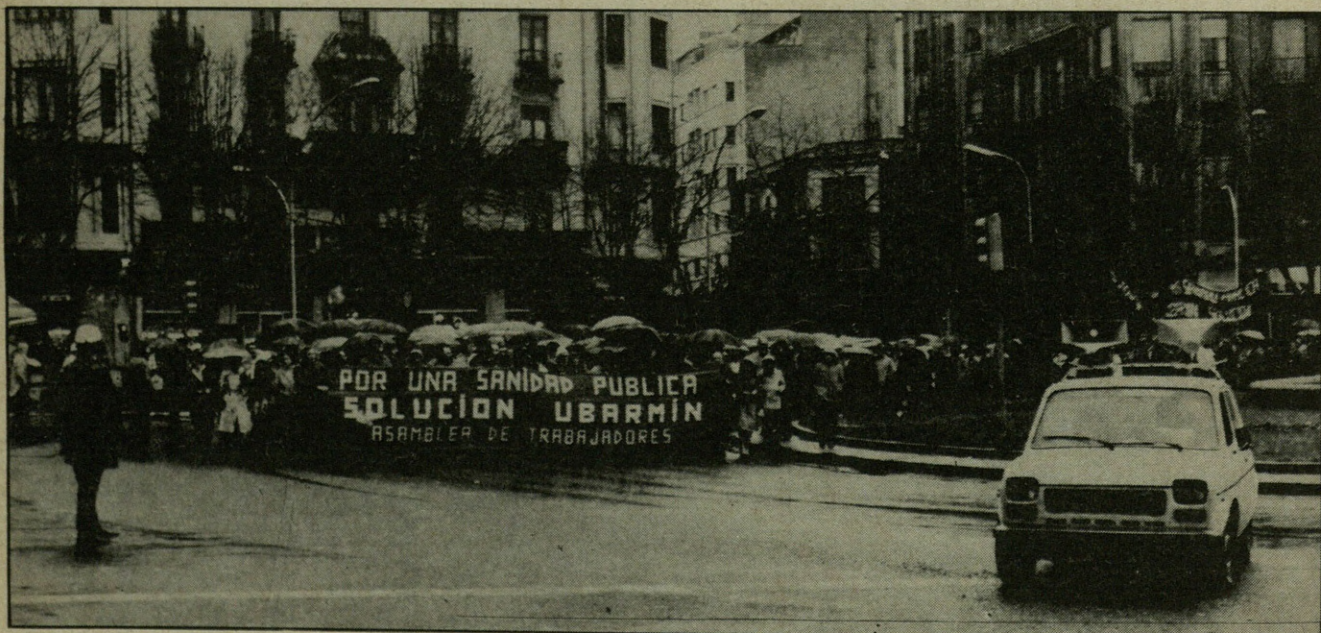
Naparra ez denak nekez jakingo du artikulua honen nondik-norakoa. Ez du ziur aski izena ezagutuko, ez eta Ubarmin fabrika edo denda baten izena ote den. Iruñarrok, aldiz, ederki dakigu jakin Ubarmin Iruñatik seispazazpi kilometrotara dagoen klinika bat dela. Eta ederki dakigu ere horko egoera penagarria nola bilakatzen ari den. Istorioa sendatzen ez den zauri zaharra bezalakoa zaigu ia, eta urteetan zehar gertatu diren hainbat eta hainbat gorabehera laburtuz, informazio ulergarria emateko asmoz, goazen harira eta saia nadin azaltzen zein tipoko burruka den bertan gauzatzen ari dena.

Atzo

Ubarmin klinika 1976ko ekainean ireki zen. Mutua Navarra, Mutua San Fermin eta Pakea Mutua zirelarik hasiera hartan klinika zabaltu zutenak. Ireki eta berehala larritasun ekonomikoak nabarmenak izan ziren. Hori de-

la eta arduradunak saiatu ziren Seguridat Sozial delakoarekin akordio bat izenpetzen. 1977an izenpetu zen lehena. Geroztik beste batzu ere izan dira, baina akordio hauek ez dute inoiz erabateko garrantzia ekonomikorik suposatatu klinikarako. Ez ahaztu Iruñean

bertan beste bi klinika gehiago daudela, Residencia Virgen del Camino, Seguridad Sozialeko eriak onartzen dituenak, eta hor tartean direla ere Opusen Clinica Universitariaren interesak. Problemari zortzi urtetako perspektibatik begiratzen badiogu, mutur-joka dauden interes hauen artean Ubarmin galtzaile atera dela esateak ez dirudi astakeria denik. Gauzak horrela, 1981ko martxoan klinika berriaren eragileek, mutuak hain zuzen, arazo ekonomikoari aurpegia emateko gaitasun eza aitortzen dute, zuloa 500 milioiko inguruan dabilelarik. Garai hartan entzuten dira klinikak itxiko delako lehenbiziko zurrumurruak. Itxiera 264 langileri legokioke, osasun mailan suposatuko lukeen galera kontutan hartu gabe. Mutuek klinika aurrera eramateko ezintasuna al-

Ubarmin-i lehenbailehen konponbidea aurkitzea ezinbestekoa da bertako 264 langilerentzat zein gainerako pertsona guztientzat.

darrikatu duten bakoitzean, INSALUD-ek irtenbide partzialak eman ditu, baina irtenbide definitiboa inoiz eman gabe. Hau, langileek behin eta berriro esan duten bezala, INSALUD-ek bere kargu klinika hartu eta Osasun Sare Publikoetara pasa zezala izango zen. Baina, eta hor dago koska, Madrilgo INSALUD-ek ez du inoiz urrats hori eman nahi izan, Nafarroako INSALUD-eko zuzendaritzaren jarrera batzutan baiezkua eta besteetan ezezkoa zelarik. Dena den, eta konpetentziarik gabe dabilen gobernu hau beti Madrilgoaren menpeko izango da. Egoera berdintsua gertatzen edo gertatu omen da Bilboko Artxanda klinikan, eta batzuek esaten dutenez, Raventos —Madrilgo INSALUD-eko Zuzendari orokorra— jaunaren eskua dago problema guzti hauen hondoan.

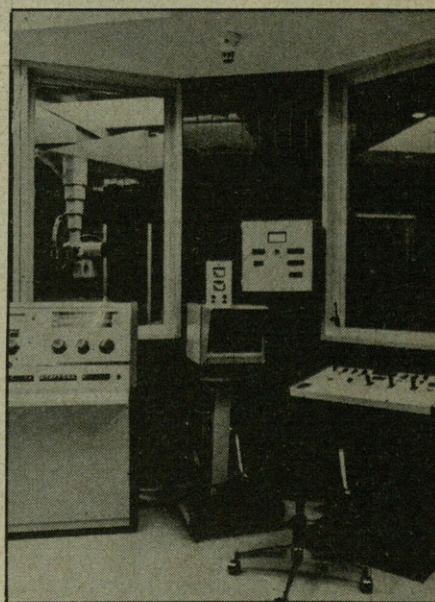
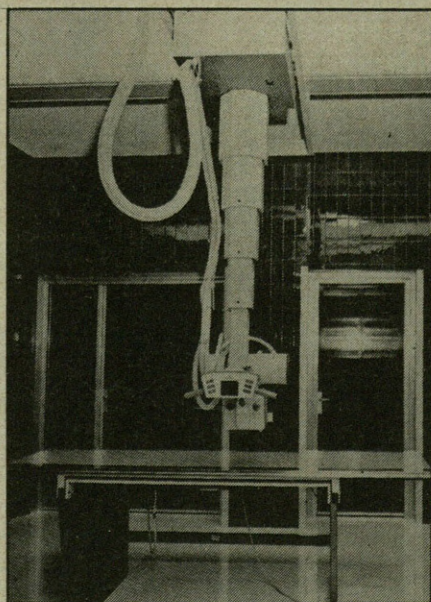
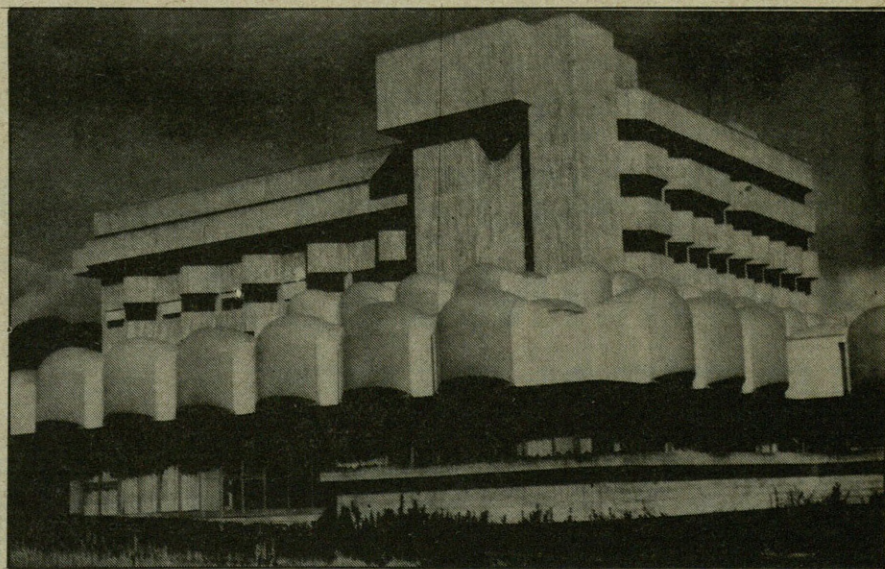
Eta zazpi urte luze hauetan zehar langileek borroka egin dute beren lanpostuen alde eta klinikaren publikotasunaren alde, amore eman gabe. Manifestaldiak, gose-grebak, karteladak, Ministerio de Trabajo, INSALUD eta beste eraikuntza ofizialen okupazioak, kateatzeak, hila-bete batzutako egonaldi iraunkorra Plaza del Castillo-n, etabar luze bat.

Gaur

Langileek gaitzetsi berri dute administrazioak proposatutako «Plan de Viabilidad» izeneko proposamena, zeinaren arabera langileen %15ak aldera joango bait zen, Diputazioa, dirua jarriko zuena izango zelarik, berriz ere INSALUD-ek bere sare publikoetan sar dezala Ubarmin eskatuz.

Ez da ahaztu behar ere urte berriaren etorrerarekin ezagutu dugun beste datu hau; INSALUD-ek «Clinica Universitaria» rekin egin berri duen komenioaren arabera, klinika honek jasoko du 14.000 pezetako subentzioa ohe eta egun bakoitzeko, eta zabalduko da berriz Seguridad Sozialeko gaixoenzat. Bitartean, Ubarminek jasotzen duena ohe ta egun bakoitzeko 6.000 pezetako saria da. Galdetzekoa litzateke nola agertzen den pribatasunaren alde sozialista izeneko partidu bat. Harrituko ginatkeen agian, «pacto escolar» eta antzeko lotsagabekeriak ikusi ez bagenitu aurretik.

Ubarmin-ek oraindik funtzionatzen du, bitartean, langileek lau hilabete kobratu gabe badaude ere, eta zerbitzuaren kalidadea ez omen da

Duela zortzi urte ireki zen klinika honek 500 miliotako zuloa sortu zuen bost urtetan.

jeitsi nahiz eta suministro-falta gero ta nabarmenago bihurzen ari den.

Bihar?

Urtarrilaren 28an jakin dugunez, Ubarmin eraiki zuten mutuek INSALUD-ekin egindako azkeneko akordioaren deuseztapena eskatu dute. Horren arabera, komenio hura bukatuko denetik aurrera Seguridad Sozialeko gaixoez ezin izango dute Ubarminen zerbitzurik eduki. Langileek ustez mutuek bi gauza lortu nahi dituzte eman duten abisu honekin: irtenbide definitiboa lor eraztea ekaina baino lehen (ekainean bukatzen da komenioa), administrazioa presionatuz batetik, eta irtenbiderik ezean kli-

nika ixteko lehenbiziko pauso legala eman bestetik. Hurrengo hilabeteetan etorri beharko da datorrena; hau da, Ubarminen publikotasuna edo Ubarminen itxiera. Erdibideko soluziorik dagoela pentsatzen dutenak ere badira eta publikotasuna erabat lortu gabe publikotasun horren bidean ezarriko zuen irtenbidea ere posible ikusten da.

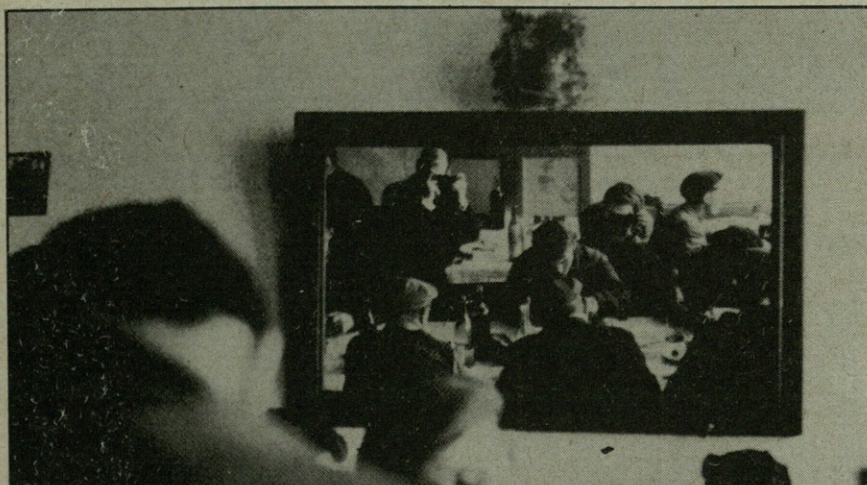
Bila dezaten bada zorioneko soluzio hori, bertako 264 langileren onurako eta Osasun Zerbitzua gutxitua ikusi nahi ez dugun pertsonen onurako. Jendeak behar bezalako asistentzia izateko eskubidea badu, eta Ubarminen galera handia izango litzateke.

Denborak hitz egingo du. Bitartean elkartasuna.

JA

Ahal duenak igeri egiten du eta ahal ez duena hondora erortzen da

HIRU ALKOHOLIKO ANONIMOK HITZ EGITEN DUTE

«Alkoholiko Anonimoak» elkartekoekin
hizketan

«Denok bustitzen gara leporaino»

— Zer da A.A.?

— Alkoholiko Anonimoek alkoholarekiko daukaten problema konpondu ahal izateko beren esperientzia, sendotasuna eta itxaropena, konpartitzen dituzten gizonezko eta emakumezko artean osaturiko komunitate bat da, baita alkoholaren menpekotasuna gainditu ez dutenei laguntza eskaintzen saiatzen dena.

— Nola planifikatzen dituzue bilerak?

— Aurrena zer edo zer irakurtzen dugu, gure esperientziaz idatzita dagoen literaturatik. Gero bakoitzak bere eritzia botatzen du eta gure laguntzarekin bata besteengan moralki apoiatuz laguntasun horrekin gainditzeko dugu gure problema edan gabe irauten dugularik.

— Alkoholiko baten edo alkoholiko ez den baten muga non jar dezakegu? Esan nahi dut, nori dei dakioken alkoholiko eta nori ez?

— Berak ikusi behar du. Guk ezin diezaiokegu tipo bati esan alkoholiko den

ala ez. Guretzat alkoholikoa alkoholaren dependentsia duen pertsona da. Ez da beharrezkoa asko edatea. Izugarritzko edaleak direnei medikuak neurtzeko edo uzteko alkohola esango balie eta haiek problemarik gabe edateari uko egingo baliote honek esan nahi izango luke ez liratekela alkoholaren beharrean izango. Alkoholiko den batek ezin ahal izango luke hori egin. Behin Arantzazun base-rritar bati galdetu nion ea lortu zuen inoiz bi kopa edatea eta berak ihardetsi zidan bi ez hamaika ere bai. Berririo egin nion galdera eta berak erantzun zidan ezina zela bi bakarrik edatea. Gixajoa jakin gabe, gure gremiokoa zen.

— Zer egiten du alkohol gehiegikeriak?

— Normalean izaten da alkoholak pixkanaka pixkanaka, azpikeriaz, ohartu gabe, txikiteoan ibili ondoren denek ez dute berdin erantzuten. Batzuk hasten dira etxean haserre biziarekin, koadrilan ere nabarmentzen dira jenio biziz jartzen

Azkeneko egun hauetan edozein mass!mediatan entzun ahal izan dugu drogari buruzko zenbait burutazio eta salaketa. Izan ere oso gertu dugun ukaezinezko arazo latz bat baita. Nolanahi ere gertu ez, mamitu eta muinetaraino sustraiturik dugun lagun txar batetaz ez gara konturatu ere egiten. Nonbait ohiturik gauzka bere presentziaz, eta gure arbasoen ohiturak hain estuki eta fidelki gorde behar diren Herri honetan berari monumento bat eraikitzeraino iritsi gara.

direlako, gero gauean loa galtzen hasten dira, askotan goranahiak dituztelarik. Klinika aldetik alkoholiko bat nabarmentzen da gripe, bronkitis edo hezur bat hautsia duenean. Kasu berezi horietan hospitalera eraman behar zaie eta hospitalean alkoholik zerbitzen ez denez alkoholiko denaren gorputzak horren eza sentituko du. Orduan gorputzak bi erantzun eman ditzake: bata izerdia, egon-eza eta bestea «delirium tremens», heriotzako koadroa hain zuzen ere.

— Zerk bultzatu zintuzten edatera lehendabizi eta uztera gero?

— Pertsona bat desesperaturik bizi duenean alkoholari irikitzen dizkio atea. Nere kasuan erabat akonplejatua bizi nintzen eta konturatu nintzen ardoa edanez gero gauza nintzela konplejoak alde batetara uzteko. Edatera eramaten gaituena desberdina da kaso gehienetan baina denontzat berdin dena zera da, heldugabetasuna. Gero une zehatz batetan eta jakin gabe nola bonbila bat pizten zaizu barruan eta egiten ari zarena garbi ikusten duzu biziitza berri bat eramateko gogoak berpizten zaizkizularik.

— Gaixotasun hau hereditarioa al da?

— Bietatik badago. Euskal Herrian ez dago batere eredu hori. Hemen giroak garamatza edatera, dena alkoholaren bitartez ospatzen da eta alkoholak adizioa sorteraizten du zenbait kasutan. Orain, bat heldugabea dagoelako, edo familia-

Horrela gertatu ohi da. Gehien izorratzen gaituenari baratzeko sagar onenak eskaintzen dizkiogu, gure benetazko lagun mina den gorputzaren kupidagabeko eta neurrigabeko izorratzaileak bihurtzen garelarik. Zertaz ari gara? Artikulu hau irakurtzeko ausartzia baldin baduzu, zeure buruaz ez dakizkizun hainbat gauzetaz enteratuko zara. Gure eskerrak aldeztu aurretik Hondarribiko euskaltegiari, artikulu hau Argiaren argia ikusteko posibilitateak gure eskuetan jarri dizkigutelako.

Lehendabiziko A.A. **(hogeitahamar urtetako neska)**

«Hitz gutxitan nere bizitzako atal bat kontatzen hasi nahi izango nuke. Hamazazpi urte nituela abiatu ziren nere lehendabiziko pausoak edari-bide arriskutsu horretan. Garai hartan bileretara joaten ginen eta ardoa edaten genuen merkea zelako. Orduan konturatu bi baso edanez gero hitz egiteko gogo berpizten zitzaidan, sintoma berezi batzuk nabaritzen ni-

tuela alegia. Izan dudana problemarik handiena nere senarra kotxe iztripu batetan hil zitzaidanean izan zen. Egun berean hilabete bat iraungo zuen izugarritzko mozkorra harrapatu nuen. Orduan nere ahizpak esan zidan ezin nuela horrela jarraitu eta ALKO-HOLIKO ANONIMOEN elkarte bat bazegoela irratiz entzunda genuenez haruntz abiatzea erabaki genuen. Sikiatra batekin hitz egin nuen eta berehala ingresatu ninduten. Honela beste alkoholiko ezagutzeko aukera izan nuen eta hasi ginen taldeka biltzen elkarri laguntza ematearren. Pixkanaka pixkanaka konturatu nintzen ez nuela behar alkohola bizitzeko, areago askoz hobeto sentitzen nintzen alkoholik gabe. Honela A.A.-ren esker nere bizierari ehun eta larogei gradutako bira eman nion nere bizitza beste abiapuntu batean ipini nuelarik».

Bigarren A.A. (hogeitahamabi urtetako gizon bizarduna)

«Gaztea nintzela koinaka lagun minat hartu nuen nere problema guz-

tiak hain xarmanta eta goxo iruditzen zitzaidan lagun honi nituen problemak berari kontatzen nizkion. Geroxeago arazo politikoak izan nituen eta

«Gure artean giroak garamatza edatera' hemen dena alcoholaren bidez ospatzen da»

rekin problemak dituelako edo herriko festak direlako, dena alkoholaren bitartez ospatzen da. Zuretzat zer da normalagoa pelotazoak edatea ala porruak erretzea? Orain galdera berbera egingo dut porruarekin. Nola iristen gara porruaren kontakora? Begira koadrila batetan baten bati bururatzen bazaio porrua erretzea denok fumatuko dute porru zerru hori. Alkoholarekin ez dago zer esaterik. Taberna batetara sartu eta batek eskatuko du txuria, besteak beltza beste batek Gin-Kas eta nik, bada nik ura kojones!! Zer gertatzen da? Nire lagunek esango didatela ia eroa nagoen ura eskatzeagatik. Ziur egon hurrengo tabernan ez dudala urik eskatuko. Bi gauza gerta daiteke: edo hurrengo egunean ez duzu tabernarik bisitatzen edo alkohola edaten dduzu. Horrela iristen gara alkohola edatera konturatzeke, ohituraren poderioz. Behin ardoaren zelaietan gaudenean denok bustitzen gara leporaino. Ahal duenak igeri egiten du eta ahal ez duena ondora erortzen da.

— **Batzutan argitaratu da lan istripu gehiegi daudela fabriketan. Ba ahal du honek zerikusirik gure gaurko protagonistarekin?**

— Dudarik gabe. Asteburuetan alkohol gehiegi edaten duen tipo batek ezin ditzake edaten ez duenaren erreflejoak eduki eta zenbait fabriketan erreflejo azkarrek eskatzen dira zenbait lanpostu

arriskutsuetan.

— **Drogadikto denak baditu toki berezi batzuk desintoxikazio prozesua aurrera eramateko. Gauza bera esan genezake alkoholiko batetaz?**

— Euskal Gobernuak herri askotan modulo batzuk jarri ditu Diputazioaren laguntzaz. Modulo hauek erabiltzen dira aurreko profilaxia edo hezkuntza egiteko: Leku hauetan daude: Irunen, Errenterian, Donostian bi, Tolosan, Beasainen, Zumarragan, Arrasaten eta Eibarren. Milioi asko gastatu dira, gertatzen dena ez dutela nahiko propagandarik egin eta okasioa aprobetxatu nahi dut Argiaren orri hauetatik deia zabaltzeko jendea entera dadila non dauden kokaturik zentru horiek.

— **Psikiatrikoak lan egiten ahal du?**

— Horiek ez dute ezertarako balio. Eroete batetara pertsona bat eramaten baduzu senda dadila bukatuko da sartu zenean baino eroago. Psikiatrikoarekin berdin gertatzen da nahaskuntza gehiegi dagoelako, gaixotasun bakarra sendatzeko erabiltzen ez direlako.

— **Erraz gaintitzen du alkoholiko batek bere gaixotasuna tratamenduan jarritz gero?**

— Bi kaso daude. Bere borondatez joaten direnena eta familiak behartua joaten direnena. Lehenak sendatzen diren bitartean ezin dezakegu berdina esan bigarrenaz. Hala ere alkoholarena bizi

guztiko borroka bat da.

— **Familiak laguntzen al dio alkoholikoari?**

— Egia esan familia askok ez du problema ondo ulertzen, bai besteengandik izkutatu nahi duelako bai kristoren bronkak botatzen dizkiotelako. Horretarako familiak hobeto uler dezan problema bi motatako erakundeak martxan daude dagoeneko: «Al Anom» izenekoan senarra, emaztea edo lagunek parte har dezakete. «Al Ateen» izenekoan alkoholikoen seme-alabentzat pentsatuta dago.

Alkoholikoak izango ote garen zalantzarekin utzi gaituzte gure lagunek.

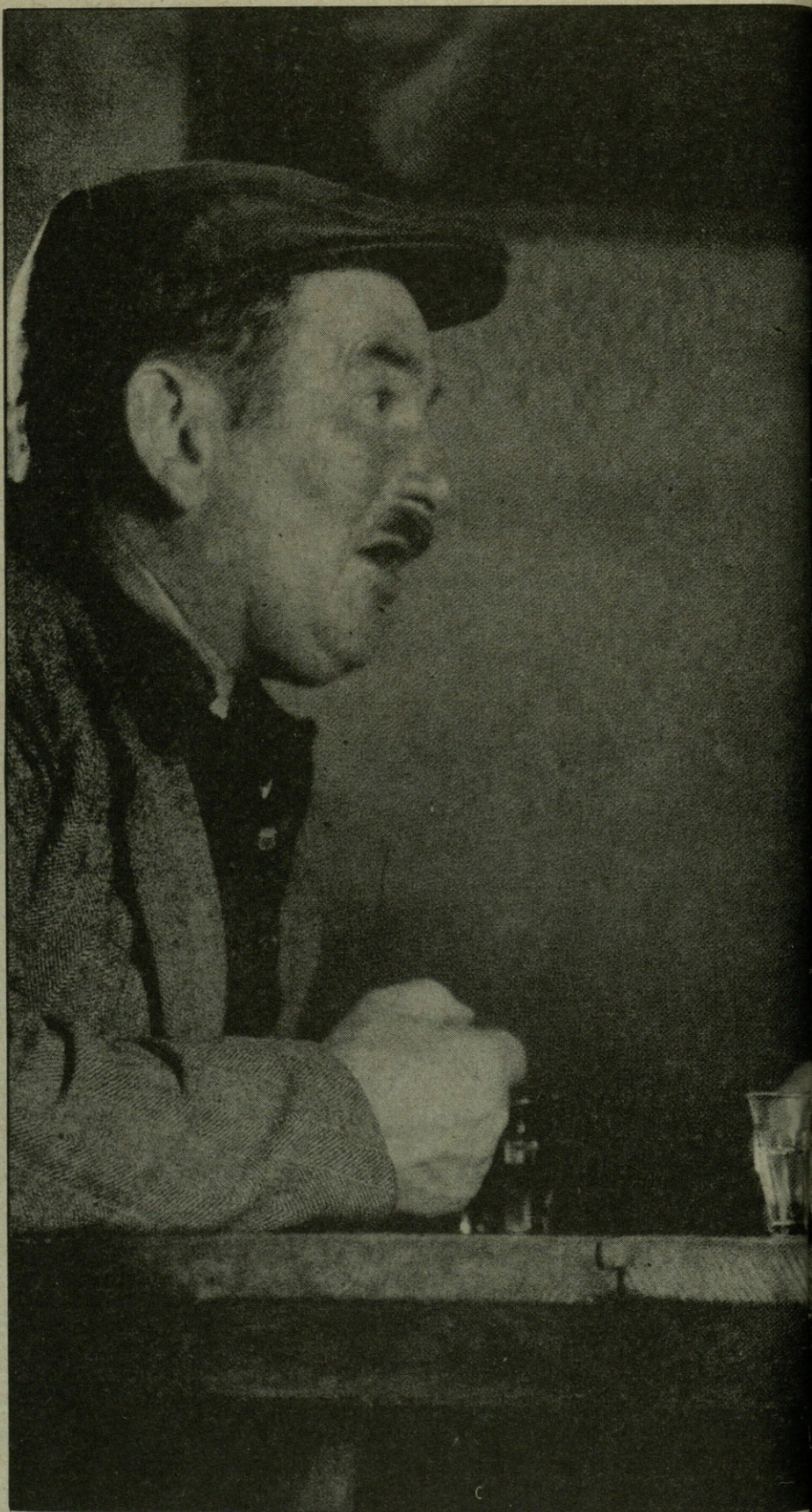
Hala ere azkeneko eritzi bat eman nahi izango nuke. Onartzen badugu, zientziak onartzen diren bezalaxe, pertsona bat duala dela, jarraian konturatuko gara zerbait fallatzen dela tratamientoak ematerakoan. Medikoen pertsonaren atal materiala besterik ez dakite tratatzen eta hau zenbait kasutan bakarrik. Zoritxarrez ez dakite pertsona bat gaixotzen denean oreka bat galtzen duela, materia eta kosmikoarena hain zuzen ere. Hau dela medio, era guztietako tratamientoek arrakasta eduki zezaten materia ez denaren atal hori oso kontutan hartu beharko lukete.

UREDERRA

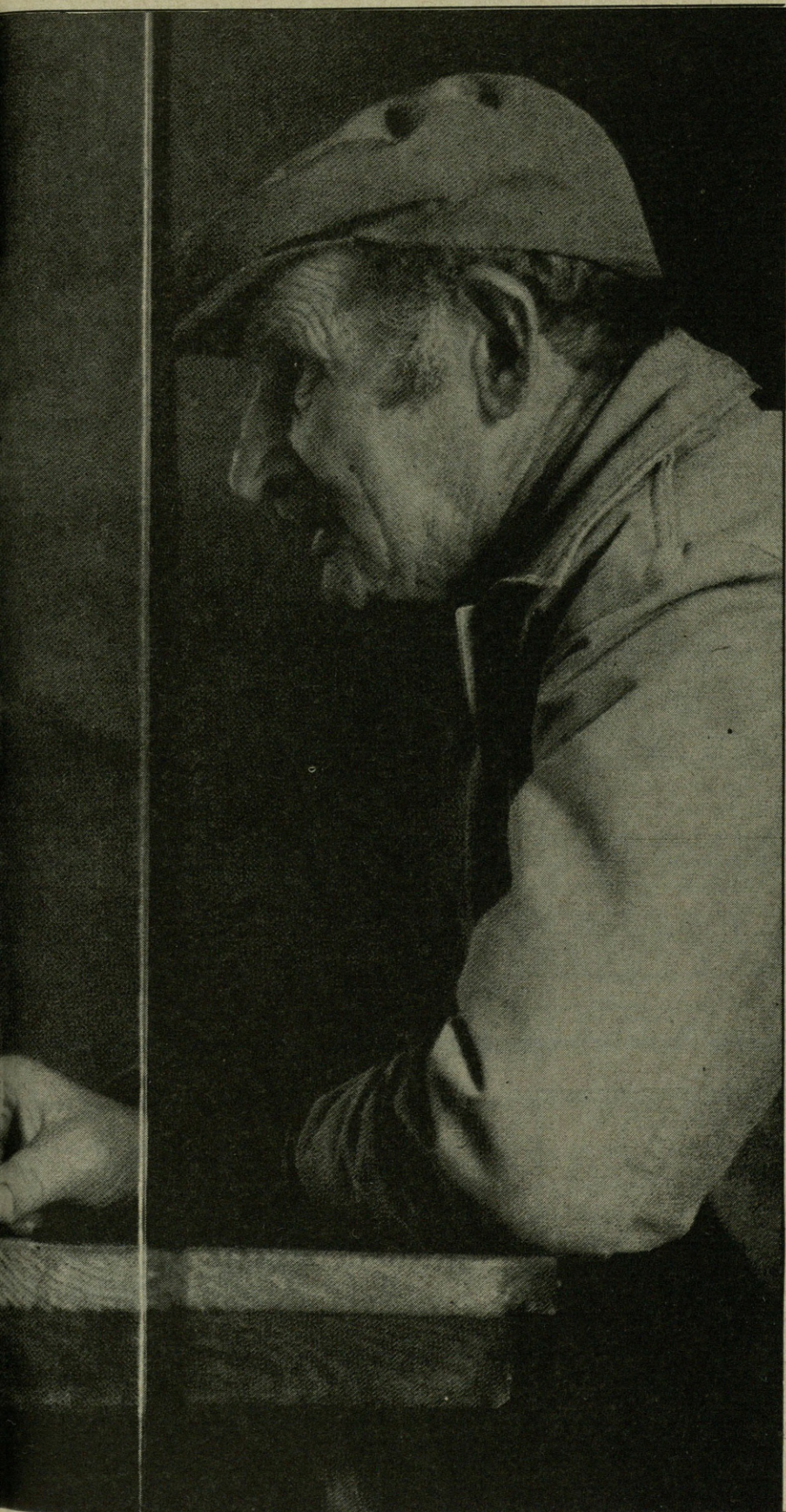
herbestera jo nuen, errefuxiatu. Amnistiarekin berriro itzuli nintzen Euskadira. Orduan soldaduzkara joatera behartu ninduten. Koartelean oso gaizki pasa arazi zizkidaten egunak, nere fitxa zela kausa. Asike, egun latz horiek goxotzeko ginebra eta era guztietako konbinadoak hartzen nituen. Koartelean luzaroago ezin aguantatuz esango ez dizkizuedan pilurak hartzen hasi nintzen ea behin betikoz bidaltzen ninduten infernu hartatik. Bederatzi hilabete igaro ondoren libratu nintzen soldaduzkatik. Hala ere koinaka edaten jarraitu nuen, zazpi bat kopa egunero eta botila bat geroxeago. Nere etxean konturatu ziren eta ardoa izan ezik beste edari alkoholikoak kendu zituen amak. Baina neri ardoa gustatzen ez zitzaidanez taberna ezagun batetan koinaka botilak eskatzen nituen amak ordainduko zizkiola esanez. Amak jakinaren gainean egoñ bezain laister nere txoiloa hantxe bukatu zen. Egun batetan hiru lagun elkartu ginen sagardotegi batetara joateko asmoz. Afaltzen genuela atake bat eman zidan eta hospitalera eramanez ninduten. Hospitalean nengoela A.A.-en berri eduki nuen. Haiei esker gaur zuekin nago den hau kontatzen.»

Hirugarren A.A. (hogeitasei urtetako mutil ile gutxi duena):

Hasi nintzen edaten neskekin bel-durti eta izutia nintzelako. Gero eta aparteago bizi nintzen beste jenderengandik. Hasieran asteburuetan bakarrik edaten nuen hasteko beste egunetan kaleratzen ez bait nintzen. Egunak joan egunak etorri gero eta emanago nengoen alkoholari eta konturatu nintzen ezin nuela bizitza «normal»ik eraman edan gabe. Egunero mozkortzen nintzen, ez lurrean ibiltzeko eran baizik eta nola esango nizueke, alkohol neurri bat behar nuen beste maila batetan egotearren, alai eta erdi drogatua sentitzeko moduan, hain zuzen ere. Orduan Pasai Antxora joaten nintzen egunero estudiatzera eta trenean izkutu lekuetan ezartzen nintzen besteen begi bixtatik at izateko astelehenetan, zeren, izan ere, oso egoera txarrean aurkitzen bait nintzen. Estudiatzen ari nintzela pilurak hartzen nituen asteburuetan alkohola edatera igarotzen nintzelarik. Soldaduskatik libratu ondoren lan bat aurkitu nuen. Dirua nuenez gero pilurak eta alkohola erosteko adina banuen eta era guztie-

Gehiegi edaten dutenen kasu gehienetan zera da ezaggarri komuna, heldugabetasuna.

tako nahasketak egiten ikasi nuen. Horrela hogeitahiru urte arte, egunkarian, Eginen hain zuzen, iragarki txiki bat ikusi nuen arte, alegia. A.A.-ekin kontaktatu nuen eta hurrengo ostegunean haiek eratzen zuten bilera batetara abiatu nintzen. Nere problema adierazi nien. Asteburu hartan neska lirain batekin geratu izan nintzen alde zaurretik eta bilera hartan esan nien zita hori baztertu ezin nuenez derrigorrezko zitzaidala edatea. Nere barruan sentitzen nuen maitasuna behar nuela, neskarekiko maitasuna eta alkoholik gabe egotea guztiz ezina egiten zitzaidan neska baten begiei so egitea. Orain A.A.-i esker bizimodu normala eramaten dut.»

Azurza jaunaren hitza

Azurza jauna, psikiatra (tripa haundiko gizona) Azurza jaunak berak bere «Alkoholera edo arnokeria» izeneko liburutik honako hau irakurtzen digu:

«Ez da gaurkoa Euskal Herrian alkoholismoa, gure arbasoetatik datorkigu euskaldunoi sagardoa, ardoa eta beste nolanahiko txakolin edo patxaran edateko ohitura. Gure aintzinaok ez zuten beren egarria iturri eta erreka-ko ur garden eta garbietako emanarekin bakarrik asetzen; sagar, mahats eta basaranetatik lortzen zuten alkoholarekin ere beren lehortea bustitzen eta asetzen. Akelarretan ere belar gordin-kutsuzko edari zoragarri eta nardagurriaz kutsatzen zituzten gorputzak, txorabiozko ekintzetara bultzatuz. Gaur egun esakune harrigarriak entzuten dira noiznahi: arraia, atuna edo legatza urarekin janez gero gaitza sortzen dela soinean, alkohola edaten ez duen gizasemea ez dela gizona eta ez euskaldun jatorra ere. Bada ohorea, eta haundikeriaz entzuten dugu: «euskaldunak bai haundi eta jator zaretela!!! Zuek bai ardo asko, giza lege zuten edaten duzuela!!!» eta gu pozik hau entzutearekin. Orain hasiko balira gu aupatzen drogaren lidertasuna daukagulako sinestuko ote genieke?»

Erdi xamur, erdi gogor Emeterio Arzeigor, gure olerkari tolosar ospetsuak zioen eran:

Nik zu nor zinan ez nekin
eta gogor nizunekin fiaturikan zurekin
instante batez egin zenduen
nahi zenduena nerekin
biok ginan elkarrekin
kontuak ziran gurekin
orain nor zeran, nor jakin.

ISTILUAK «DONOSTIA HIRIA IPUIN LEHIAKETA»REN SARI BANAKETAN

Izenburu horrenpean, urtarilaren 27ko ARGIA argitara zenuten artikuluari bi zuzenketa egin beharrean nator, ezinbestean.

Lehendabizi: Pello Zabaleta nere lankidea ez zen «hango istilu guztien» sortzaile izan, ni neu baizik, elkarrizketatzera etorri zitzaizkidan kazetariari argi eta garbi adierazi bait nien. Donostiakoa eta Debakoa ipuin bat bera zirela.

Aurrerago, «agian argitzen da asuntua. Pellok ere ipuin saritu gabe bat aurkeztu zuela esanez gero», diozue. Susmo hutsak albiste itxuran ematea izan liteke kazetagintza modernoaren adierazgarri, baina ez inola

ere zuengandik espero zitekeen giza legearenik.

Pellori dagokionez, ez dut uste inongo epai-mahairen onespun publikoaren beharrik duenik, euskal literaturaren baitan norbait dela erakusteko.

Eta amaitzeko, esan, ARGIA emandako informazioak besterik iradoki arren, sari banaketa honen inguruan sortu diren istiluetan inor izan baldin badut aldeko, Pello Zabaleta izan dudala hasiera-hasieratik laguntzaile eta lagun.

Hurrengoan zuhurrago jokatu duzuelakoan.

Joxerra GARZIA

ITXARO BORDARI

Itxaro,

Ukan dut igorri dautazun liburua. Usaia den bezala, behar nizkizuke eskerrak bihurtu.

Ez dakit konprendituko nauzun bainan, bi muturrekoren emaitera joanen nitzazuke, gizon bat banintz.

Bakarrik bi hitzez, agertuko dizut

ene haserre:

Argi, eta garbi erran nizan ez nuela nahi ene olerkirik publikatzea zure liburuan, aski untsa esplikatzu zoin arrazoinen gatik.

Eta hona non etxera igortzen didazun delako liburua, ene hiru olerkirekin eta horien ez agertzeko manuaren

emaiteko igorri nizan eskutitzarekin.

Baduzu segur tupeta!

Ez zara deus gabe, halo!

Bainan hein horretan ez dakit ene haserre hunek hunkituko ote zaituen, ulitxa baten hegala bezenbat ere.

Alta jakin behar duzu zure egitateak min egin didala, eta min hori senditzen dudala, emazte batek «bortxaketa» bat bezala.

Eta gainera bortxaketa publikoa!

Ez ote zara ahalge ere?

Bertzalde, zure liburu horren irakurleek jakin behar dute ene hiru olerki horietarik bat (Kixkil-Kaxkail), ez dela arras enea.

Hazparden bizi den Michel Gardi Bordeles gizon batekin egin nuen.

Nago ez jakinez ote duzun Michel-en izena ez ezarri enearen ondoan.

«Maiatz» aldizkarian biak emanak ziren.

Ala dolu zitzaizun gizon baten izenaren ikustea zure liburua osatzen duten olerkietarik baten azpian?

Dena den, orai makurra egin duzu eta nihundik ez daiteke ezeztu (berriz ere diot, emazte bortxaketa batean bezala).

Horren gatik, ez dizut sekula barkatuko.

Baiona-tik 1985eko urtarilaren 10ean

Henriette AIRE

ARGIAREN HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

IZEN DEITURAK

Helbidea

Herria

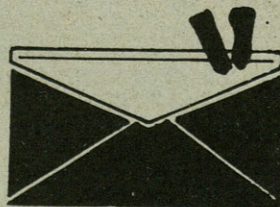
Probintzia

Banku edo Aurrezki Kutxa

Sukurtsala

Zenbakia

SINADURA

ARGIA astekaria
Ramonenea etxea, behea.
Virgen del Carmen, z/g

Donostia (12)
T. 28 33 99

«Eguna» euskarazko egunkariaren erredakzio-burua izan zen

AGUSTIN ZUBIKARAI, GERRAK SORTUTAKO KAZETARIA

Azken urteotan dozena bat liburutik gora argitaratu dituen gizona dugu Agustin Zubikarai, baina hori merito gutxi balitz beharbada jendeak beste gauza batzurengatik ezagutuko du apika: «Deia»ko ohizko kolaboratzailea, literatur lehiaketen irabazlea, antzerkigile porrokatua... Hala eta guztiz ere, aipatu iharduera horietatik aparte dagoen baten ikuspegitik begiratuko diogu gaurko elkarrizketa honetan: gerra aurreko eta gerra bitarteko kazetaritza-lana, «Eguna» euskal egunkariaren esperientzia, etabar. Zuek eritziko diozue ea interesgarria den.

Gaurregun, Agustin Zubikarai jubilatua dago eta bere Ondarruko etxe lasaian bizi da, egunero Bilbora, Gernikara edota Lekeitiorako bidaiatxoak eginez. Agustin PNVko junteroa

da eta aldian behin Juntaetxera joan beharra dauka, berak esan bezala «*hatzamarrak altxatzera*». Horretaz aparte, «Deia» aldian behin zutabea idazten du, halaber hainbat antzer-

ki-lan eta kontakizun labur ugari ere. Bestalde, eta xelebrekerien mailan honakoa, berak itzultzen ditu euskarara Ondarruko Udal Aktak etabarrekook, hutsaren truk.

Soldaduskatik libratu, gerratik ez

Baina gure elkarrizketaren xede nagusia ez zen Agustin Zubikaraiaren gaurko bizimodua azaltzea, gerra garaian eta ondokoan bizitutakoaz solastatzea baino. Agustin 1936.an kinto zen, baina libratu egin zen. «...eta han irten nuen *“excedente de cupo”* esaten dena, handik libratu nintzen eta gero

deitu ez. Gerra etorri arren ez zidaten deitu eta itsasuntziz Donibanera irten nuen. Halere, Donibanen aspertu egiten nintzen eta berriz Bilbora itzuli nintzen». Bilbora itzultze horrek markatu zuen bere kazetari izaera hori. Nahiz eta berak frentera joan nahi, ez zioten utzi, hobe zela kazetari-lanetan aritzea.

«Lehenengo "Euzkadi"n bertan erderazko sekzio bat eroaten, eta gero sortu zen beste "Euzkadi"ko euskal orri hura eta hartan zebilen Enbeita, bertsolariaren anaia, baina larri zebilen eta Lauaxeta joan zitzaion laguntzera, nik ere laguntzen hasi eta azkenean geuk egiten genuen. erderazko "Gudari"an notak hartu eta, halaxe lagundu genuen». Baina Agustinen zeregina ez zen «Euzkadi»ran mugatu. «Gudari» izeneko hilabeteroko bat euskaraz ere ateratzen zuten, eta gero beste bat ere bazen «Euzko» izeneko. Gero, 1937.eko urteberri egunean «Eguna»rekin hasi ziren.

«Eguna», euskarazko egunkari bakarra

«Eguna»ren historia (orain arte egon den euskarazko egunkari bakarra) gertutik segitu zuen Agustin Zubikaraik, bertako erredaktore-burua izan zelarik. «Pentsatu barik izan zen, ez dakit zer pasatu zen. Ni beste lanetan nengibilen, eta egun batetan, gabonak baino zortzi egun lehenago, orduantxe deitu zidaten eta "etorri", "zer ba?" eta "egunkari bat atera behar dugu egunero", "ezin liteke ba". Geure ezin eutsia horixe bait zen, hortxe zebiltzan "Argia"koak, Donostiako "Argia"koak ezin ateraz, egunerokoa atera behar zela eta ez zela, ez zegoela jenderik eta bata eta beste, nik ezezkoa esaten nuen baina besteak baietz, "atera behar dugu", eta urteberritik bertatik hasi ginen».

Lehenengo zenbakia, beraz, eguberri egunez irten zen kalera eta sei bat hilabete iraun zuen, Bilbo jausi baino hiru egun lehenago arte. Oso ekipo murrizta ziren. Hasteko, izena baino ezer gutxi gehiago ipini zuen zuzendari bat zegoen, Manuel Ziarsoro «Abeletxe». Agustin Zubikaraik bera erredakzio-burua zen eta horrezaz gain beste hiru erredaktore zeuden: Eusebio Erkiaga, Alejandro Mendizabal eta Joxe Mari Arizmendiarreta (gero kooperatibak sortzen ibili zena). «Jende, oso gutxi ibili ginen hor, ia gaisotu egin ginen hor lanean. Laurak gi-

Gerra garaiko kontuak kenduta, Agustin Zubikaraik Ondarrun egin ditu bere lan guztiak.

nen eta den dena euskaraz egiten genuen. Eta ez iragarki bat, ez eskela bat ez ezer be ez. Ordena hori zen, dena testoa egiteko bestelako anuntziorik eta holangorik gabe.».

«Saindu denak erdi kanonizatzen»

Nahiz eta eskelarik ipintzeko ordenurik eduki, Zubikaraik gogoan dauka nola hildakoen azainak goraipatzen pasatzen zuten denbora gehiena. «Izan ere, orduan baino jende onagorik ez da sekula inon hil. Denak etortzen ziren, batzu eta "ño, atzo hortxe hil zen gure herriko mutil hori, eta ño, hori bai zela mutil ona", denak ziren mutilik onenak, mutilik onenak, mutilik onenak... gu erdi kanonizatzen ibili ginen hantxe saindu denak».

Informazio-iturrietatik etortzen zitzaizen guzti-guztia erderaz iristen zitzaizela gogoan dauka Agustinek, teleipoak nahiz frenteko berriak. Klaro, gertatzen zen haiek informazio txiki asko sartzen zutela eta horrek lan haundia ematen zuen. «Euzkadi»ra iristen zen informazio guztian zerbait atzera botatzen bazuten «Eguna»koek hartu egiten zuten. Agustinek akats nabarmenak ikusten dizkio, halere, orduko produktuari. «Gertatzen zen hasieran horrek zeuzkan akatsak batetik berri-berria zelako zirela. Gero pertsonalik ez, mendietara joateko, frentera joateko, batera joateko, beste-

ra joateko... neu joaten nintzen domeketan. Gero "Euzkadi"n bazen Jesus Garri, "cronista de guerra", eta hari eskatzen nizkion gauza batzu. Herritatik etortzen ziren lanak denak konpondu egin behar ziren, batzu ezin ulertuz (orduan orain baino makina gutxiago zeuden). "Euzkadi"k ere bazuen taki-grafo bat, irratitik-eta entzuten zuena idatzen zuena eta hari ere-hartzen genion. Leizaolak ere kontseilaritza barruko kontuak, sekretuak eta, ematen zizkigun apur bat euskara jasotzeko eta».

«Lau erredaktore baino ez genbiltzan "Eguna"n: batzutan oso estu ibili ginen baina azkenean egunero-egunero irten ginen»

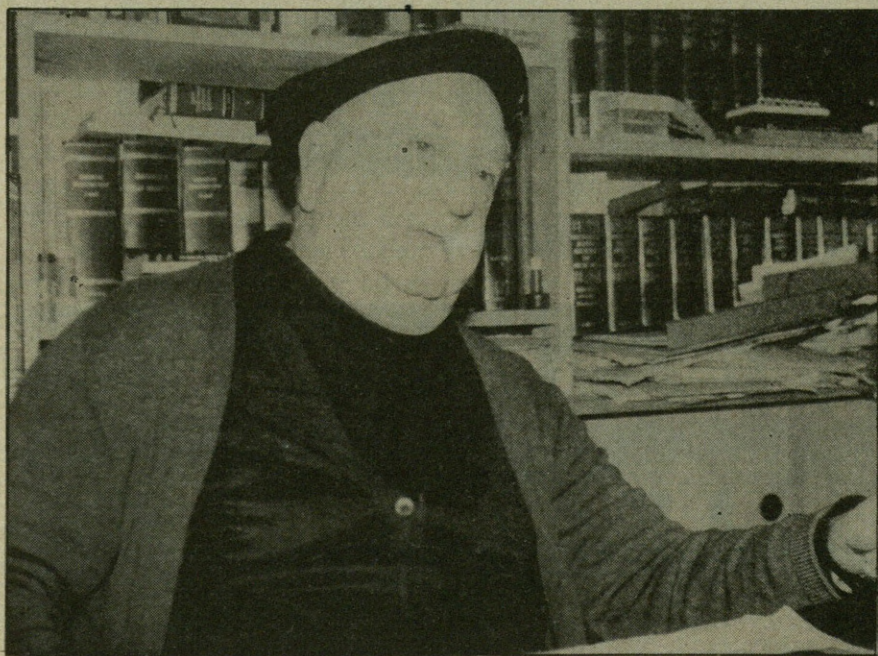
Egun batzutan estua baina egunero kaleratu

Zentsurarekin ez omen zuten inoiz prolemarik izan, nahiz eta horretarako kontseilu bat eduki ez bait zieten sekula ezer galerazi. Areago, «Euzkadi»n zentsurak pasatzen uzten ez zituen gauzak haiei izkutuan ematen zizkieten argitara emateko. «Eguna»k itxi arte egunero irten zuen, nahiz eta batzutan estuasunekin ibili, antza. «Egun batzutan ibili ginen estu, ezin atereaz, bat ez zela etorri eta bestea gaisorik zegoela, baina halere egunero-egunero atera genuen. Ez dakit gainera zenbat ateratzen zen. 18.000 mila edo, baina ez zen saltzen zelako, ematen ziren asko frenterako, eta nik uste dut bazela politika bat euskara ere erakusteko. Nork ordaintzen zuen ez dakit, zeren guk kuartela Escolapiosén ge-

etorrita Laredon jauzi ginen, eta hortik «trabajadores»era. «Trabajadores»en Miranda, gero Nafarroa, Gaudalajara... eta han nire bila ibili ziren kanje bat egiteko. Gu kanjeatu gintuzten bederatzi periodista (bilbotarrak) beste Zaragozako «Noticiero Zaragozano» eta «Heraldo de Aragón» beste horien periodisten ordeztu. Espainiako Gerra Zibila amaituta Landetan egon ziren eta gero beste gerra (mundiala) etorri eta apur bat ibili ondoren arsenalak gordetzen eta, Catalunyatik Espainiara pasatzeko baimena lortu zuten. Sei hilabete paperek prolemak konpondu arte eta ondotik libre geratu.

Gerra ondotik, kazetaritzarik ez

«...Gero Mutrikura etorri eta suertea eduki nuen, handik hilabete bitara hango laminazio-fabrika batetan lana

«18.000 bat ale zabaltzen ziren egunero «Eguna»rekin; baina ez ziren saltzeko, frentean banatzen ziren».

nuen eta hangoa horixe izaten zen 50 peze izaten zen gure sueldoa eta gero niri bai, niri gehigarri bat ematen zidaten redactor-jefe nintzelako».

«Eguna» itxi ondoren Asturias aldera aldegin zuen Agustinek eta han soldadu gisa aritu. Ez zuten suerte bera eduki Erkiagak eta Arizmendiarretak, detenitu ondoren heriotz-zigorra jasan behar izan bait zuten «Eguna»ko erredaktore izateagatik (bistan da absolbitu egin zituztela). «Niri, berriz ez zait inoiz ezer etorri horregatik. Gu Asturiasen egon ginen, eta Asturiastik

aurkitu nuen, eta gero kontserba-fabrika batetan, hantxe egin nuen 42tik eta 80 arte. Hogeitamezortzi-hogeitamezortzi urte hantxe egin nituen. Jubilatu nintzen orain dela bi edo hiru urte». Gerra ondoren, hori bai, kazetaritza lanak ia guztiz utzi zituen Agustín Zubikaraik, mementu txarra zelako inon euskaraz ezer ateratzeko. Halere, Ondarrun bertan hileroko bat euskaraz ateratzeko lain adore erakutsi zuten, baina periodismoaren bidetik gauza haundirik ezin zela egin oharturik, beste bide batzuri kemen haundiagoz

«"Eguna"tik hemezortzi mila ale egiten genituen, baina denak frentean debalde banatzeko: dirua nork ipintzen zuen ere ez dakit»

dedikatzea erabaki zuen, batez ere antzerkiari eta narratibari.

«Deia»n argitaratzen duen kolumna izan daiteke kazetaritza mailan aintzinako garaietatik geratzen zaion azkeneko islada, baina Agustinek bere muga nabarmenak ikusten dizkio. «Nik egunero egingo nuke haiek ateraz gero. Nik egingo nituzke hiru bat eta iguai gero haiek hirurak batera agertuko dituzte, eta igual gero beste hamar bat egunetan ez dute beste ezer aterako. Prolema horixe du «Deia»k: esate baterako, oraintxe, San Blas eguna da domekan; nik San Blas egunekoa gaur egingo banu behar bada agertuko litzateke hemendik zortzi egunetara, ez da begiratzen lan hori. Hor ibiltzen naiz, batzutan mordoa edukitzen dute, eta gero hurrengoan batera ez».

Eta hainbat eta hainbat gai ikutu baina paperezatu gabe utzi behar izan ditugu agurtzeko garaia heldu zaigunean. Antzerkia, nobelak, literatur lehiaketak, politika, Ondarru... baina beste inoizerako geratu behar, gaurkoak ez bait du gehiagorako ematen. Ondarruk, hori bai, behin eta birritan aipatzea merezi du Agustín Zubikararen pertsonaz mintzatzeko garaian; hain lotua bait dauka Agustinek bere bizitza Ondarrurekin...

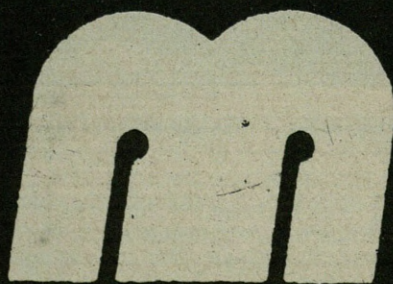
J.L.

Horixe da Auzmendi. Bitxia. Berezia.

Donostiako estiloa.

**kirolzaleen
zerbitzutan**

miner

donostia

271050 eta 270447

L.M. Bandres, «Elhuyarrekoa» Jaurilaritzakoa bihurtu.— Urtetan bere kolaborazioak aldizkari honetan bertan irakurtzearen poderioz askoren baitan «Elhuyarreko: L.M. Bandres» deitura bereganatua zeukan Luis Marik, edo Koldok, edo Luixitok. UEUn eta beste hainbat unibertsitate-giroko lantegitan makina bat gauza egin ditu beronek. Orain postu horretatik zer egiten duen edota egiten zer uzten dioten ikustea da askoren baitan dagoen duda bizia. AEKkoek Ertzantzaren igurtziak beren bizkarretan berriz ere sentitu ez ditzaten zer egiterik dagoen batzuk esango dute AEKkoen esku dagoela, baina dudarik ez dago Bandresek ere zerikusi nagusia izango duela horretan. Dena dela, guzti hori (hainbat gauza gehiago bezala) ikusteko dago.

berriak

Sabin

“Kandela” taldearen 1983ko produkzio literarioaren azterketa kritikoa.— “Euskal Letren Dantza 1983an” izenburuz, eta “literatur produkzioaren azterketa kritikoa” azpi-izenburuz “Hordago” argitaletxeak kaleratu duen liburua Gasteizko “Kandela” literatur taldeak izenpetzen du. Yulen Arriolabengoa, Xabier Etxaniz, Tere Irastortza, J. Iñaki Lasa eta Manu Lopezek osatzen dute talde kritiko hori, eta beren liburuan eskeintzen duten 1983an euskal literaturak emandako fruituen azterketa mamitsu bat da. Alorrez alor (aldizkarigintza, gazte literatura, poesia, antzerkia, nobelagintza eta ipuingintza) egindako azterketari, alor bakoitzetik hautatutako liburu bati egindako azterketa sakonagoa gaineratzen zaio, euskal literatura hain urri den kritikari bultzadaxo bat emanez.

1984ko “Tene Mujika” lehiaketako hamalau ipuinekin liburua.— Kaleratu berri du Debako Kultur Elkartek iazko “Tene Mujika” sarian parte hartu zuten zenbait ipuinek osatutako liburua. Elkartek honen eraginez argitara emandako liburuak, sarituez gain beste hainbat ipuin inkluitzeko ideia ona eduki du, guztira hamalau dira, maketazio oso zaindu batez burututako liburu honetan biltzen diren ipuinak. Antton Elizegi da maketa eta barnean agertzen diren argazkien egilea. Liburuak Tene Mujikaren biografia txiki bat ere eskeintzen du, baina zalantzarik gabe, barnean agertzen diren ipuinen kalitatea ahanzi gabe, liburuaren tajuketa itxurosoa da adiera gehien deitzen duena.

“Pernando Amezketarra” bertso-lehiaketa abiada bizian.— Euskadi Irratiko Joxerra Gartziak eta Pello Zabaletak antolatutako “Pernando Amezketarra” bertso lehiaketa dagoeneko abiatu da. Hilabete honetan zehar eta gauzak okertzen ez badira lehiaketa honetako lehen fasea burutuko da. Lehen fase horren ondorioz, kanporaketa honetan parte hartzen duten hogeitaherriatik hamar hurrengo fasera igaroko dira, beste hamar martxoko lehen astea errekupeazio-saio jokatu beharko dutelarik. Errekuperazioetik ateratzen direnekin hamasei talde osatuko dira, eta astesanturako zortzi geratuko. Ondoren lehiaketa lasaiago joango da astez-aste, azken saioararte. Oroit ditzagun lehiaketa honetan parte hartzen duten herrien izenak: Arrasate, Errezil, Itsasondo, Zaldibi, Beasain, Aranaz, Oiartzun, Aretxabaleta, Zarautz, Brinkola, Bergara, Zestoa, Berritxu, Elgoibar, Hernani, Iurreta, Asteasu, Segura, Gasteiz, Santutxu eta Azpeitia.

Xabier Lete, Kultur Diputatua Gipuzkoako Diputazioan.— Imanol Murua Gipuzkoako Diputatu Nagusia izateko izendatu zutenean egin zioten elkarrizketa batetan, zarauztar politikoak argi aski adierazi zuen Xabier Lete Gasteiza ez bazihoan bere aldamenean eduki nahi lukeela. Izan ere, Murua Kultur Diputatua zen garaian Xabier Lete hantxe eduki bait zuen aldamenean bi urtez inguru. Eta baita bere dohaiak aski frogatu ere, antza denez, oraingoan Diputatu kargua hartu bait du. Gure partetik, dudarik ez dago beste politiko beldurgarriagoen ikaraz, Lete, Murua eta beste hainbat maitatzen ikasi dugula, badaezbadak edonoren bizitzan jokatzeko duen faktore erabakitzaileari amore emanez.

Oraindik ere datuak zehatz-mehatz aztertze-
ko
betarik gabe baina

L.M. Bandres, Jaurlaritzako kargu berritik mintzo

ARGIA.— Gobernu guztiek beren programak dituzte; zeurean programarik ez bada ere, helburu nagusiak argi ditzazun gustatuko litzaiguke.

L.M. BANDRES.— Beno, hasteko esan beharra daukat sartu berria naizenez datu asko oraindik biltzeko daukadala eta nahiko arinkeria litzateke orain zehatz-mehatz hitzegitea gure helburuei edo gure eginkizunei buruz. Dena dela, ideia orokor batzu emateko gai bainaizela eta alde horretatik ekingo diot.

A.— Turismoaren gaia Kulturaren aldamenen ipintzea izango litzateke berrikuntza haundi bat, agian.

L.M.B.— Kultura Departamendua piska bat berritua izan da ni sartuz geroztik eta hain zuzen ere lehen ez zegokion sail bat sartu dute: turismoa. Turismoaren aldetik nik uste nahiko lan egin beharra dagoela, orain arte egindako zenbait gauza sakonduz. Denok dakigun bezala, duela zenbait urte arte Euskal Herriko zenbait partek arrakasta haundia zuten turismoaren aldetik. Gero, gauza batzu izan direla etabar, turismoak atzera jo du eta berriro azken urte hauetan ikusten da gorantzako tendentzia bat, bai ekonomia-aren aldetik eta bai gure Herriko egoeraren agerpide bezala aldetik, jendea hona etor dadila derrigorezkoztat jotzen dut. Gure herriaz saltzen den imajina oso berezia da, oso desitxuratu eta bortxatua. Zoritxarrez askotan biolentzia dela eta ez dela, agertzen gara aldizkarietan, eta ezin uka hori hor dagoela baina horrezaz aparte mila gauza ere egon badaude.

Orain artekoa kanpoko turismoari zegokionez. Baina barne-turismoa ere ikutu beharreko puntua izango da, guk gure herria behar bezala ere ezagutu dezagun. Honek ekonomia al-

Duela aste pare bate jakin genuen L.M. Bandres Gasteizko gobernua Kultur Sailburu izendatu zutela, eta —nola ez— kargu horretan dagoenak zenbait gaitaz zer pentsatzen duen jakitea probetxu haundikoa izan ohi da beti. Horrexegatik egin genion ondoko elkarrizkea hau bere Donostiako etxean errezibitu gintuen larunbat hartan.

detik ere bere inportantzia haundia daukala uste dut.

A.— Orain arte Kultura Sailari zegokionarekin sartuz...

L.M.B.— Hor parte desberdina daude: kirola, patrimonioa, gazteria eta euskara, alde batetik; eta gero HABE, EITB eta Orkestra Sinfonikoa bestetik.

A.— Has gaitezen, bada, kirola, patrimonia eta gazteriarrena laburki ikusten.

L.M.B.— Nik uste dut Herri honetan kirolan batatz beste izan den maila oso altua izan dela, zenbait kirolelan bereziki, eta sakondu behar dugula alde horretatik. Bestalde, oso inportantea litzateke gure federazioak indartzea, onerako ala txarrerako; hori oso inportantea da. Orain arte Gobernutik pasa direnek lan polita egin dutela esango nuke batez ere azpiegitura aldetik, polikiroldegia etabar hainbat herritan eraikiz... hori izan da gehien landu den arloa. Guri tokatuko zaigu beharbada azpiegitura horretaz baliatzea eta lantzea.

«Patrimonioa» deitzen zaion arloan, nik esango nuke daukagun patrimonio artistikoa oso aberatsa izanda oso gutxi eza- gutzen dela. Guk bitartekoak

ipiniko ditugu, beraz, gure ondare artistikoak ezagutu eta modu borobil batetan ezagutu daitezen (monumentuak eta ikusi ezezik, beren kontestuan ipiniz, e.a.).

Beste arlo bat —eta aurrean maila berezi bat hartzen duena— gazteriarrena da. Dakigun bezala aurrean ospatzen da «Gazteriarren Urtea» eta hori dela eta ekintza batzu egingo dira. Beti nahiko beldurrarekin ikusi izan ditut horrelako urte borobiltsuak, askotan gauza sinboliko hutsetan gelditzen bait dira, baina halere ez dago gaizki orain arte mesprextatua izan den sektore bati ikutu edo toke bat emateko balio badu.

A.— Euskararen arloan zuzenki sartuz...

L.M.B.— Euskara zuzpertzeari dagokionez oraindik gaia aztertu beharra daukat, arrazoin batengatik: aurreko gobernua Lehendakariak bazuen Aholku Batzorde bat eta nik uste, hizkuntz politika gehiena handik zuzendua zeto- rren Kultura Sailean zegoen ar- lotxo hau nahiko ahalmen gut- xituaz ari zelarik. Nik ez dakit gure gobernu honetan nola era- mango den hau, baina tratatu- ko denean ikusi beharko da nondik eramango den hizkuntz

politikaren zuzendaritza. Alde batetik nire desioa litzateke autonomia osoa edukitzea daukadan eritziak aurrera ate- ra ahal izateko baina lanaren aldetik niretzat ere oso eroso- a litzateke ardura hori ez hartzea.

A.— Lehenago aipatu dituzu zuen Sailarekin lotuta dauden beste gai batzu ere: telebista, HABE, Orkestra...

L.M.B.— Irrati-telebistari dagokionez beren lana hor dago eta beren arrakasta ere na- baria dela esango nuke. Horre- xegatik ETBri aukera eman na- hi diogu ordu gehiago emititze- ko, noski presupostuen arabera. Beste atal bat HABE izango lit- zateke, bere lana hor dago eta ezin uka guztiz beharrezko- denik. Hori kontutan hartuta, hortik ere sakondu beharko du- gu. Errepaso honetan nire de- partamenduan dagoen azkene- ko atala Orkestari dagokiona da. Oso positibotzat jotzen dut bere lana eta badakit oso kriti- katua izan dela, horrenbeste di- rua horretan gastatzeagatik edo. Guztion gustora ezin joka, baina ikusi behar da gure he- rriak beti izugarritzko joera izan duela musikarekiko, ondo kan- tatzeke, zenbait instrumento jotzeko, eta zaletasun hori hezi egin behar da gure musika az- keneko lau abesti modernoetan gera ez dadin. Horiek ere bai noski baina teilatua egiteko oi- narria behar da eta musikan nik dakidalarik oinarria musika klasikoa da.

A.— Presupostuek zein pun- tularaino mugatzen dituzte as- mo guzti horiek?

L.M.B.— Gure Herriko zori- xarreak egoera ekonomikoaren ondorioz, gure presupostuek ezingo dute oso oparoak izan. Pertsona batek ez badauka bere elikadura segurtatzeko, ez du sekula pentsatuko literaturaz, musikaz edo arteaz. Horrexe- gatik, langabezia dela eta krisia

dela, dagoenean pon-pon eta ez dagoenean ez dut esango egon, baina bai neurtu egin behar dela. Halere nik ahal dudana borroka haundiena egingo dut ahal dudana gehiena ateratzeko.

A.— Euskararen munduaz dauzkazun eritziak praktikan nola konkretatzen diren jakin nahi genuke, laguntzetan alegia.

L.M.B.— Lehen aipatu dut telebista; gero eta audientzia gehiago eduki dezan ahalmena eman behar zaio. HABeri dagokionez, edo beno, alfabetatzearen arloari dagokionez (mementu honetan ez naiz sartuko siglen borrokan). Hortik ere jo beharko dugu sakontzen, sakontzen eta fruituak neurtzen. Nire susmoa da zenbait kasutan dirua nahiko arin gastatu izan dela, nahiko sinbolikoki. Bitartekoak eskasak dira eta beraz ondorioz neurtu egin behar.

A.— Euskalduntzeari buruz ari garela, iaz kale mailan gorri-gorien ibili zen gaia AEK eta gobernuaren arteko istiluak izan ziren. Aurten horrelakorik gerta ez dadin aldatzeko aukerarik ikusten al duzu?

L.M.B.— Egia esan, oraindik ez dut astirik izan HABEko jendearekin hitzegiteko. Nik orain arte izan dudana erizpidea prentsatik hartutakoa da, barrutik ez dut ezagutzen, eta nik ahal dudana neurri objetiboean ezagutu behar dut arazoa. Askotan irudi bat ematen da baina gero barrutik zifretan ikusita beste gauza bat izaten da. Beraz, ez dakit. Dena dela, hori alde batetara utzita nik uste dut Euskal Herrian lekua badagoela puntu honetan irakasle guztientzat (siglak alde batetara utzita, gehiago bai bait daude) badagoela lekua eta eginbeharra. Bitarteko batzu ditugu eta bitarteko horiek ahal den modurik praktikoenan erabili beharko ditugu, horretarako lana egiten ari garen bitartean lan horren fruituak neurtzen joan beharko dugularik.

A.— Dena dela, horretaz orain arte guztiok konforme egon dira, ezta?

L.M.B.— Hitzez bai, baina horregatik diot ikusi beharra dagoela hitzez esandako hori benetan praktikarekin batera doan. Gero hor badago arazo bat. Munduan kualifikazioa neurtzeko nik dakidala modu bakarra asmatu da, eta horixe

titulazioa da. Gustatu ala ez gustatu, munduan ez da beste biderik izan hori neurtzeko. Nik honekin inori ez dizkiot ukatzen bere dohaiak, hori beste gauza bat da. Administrazio baten edo gizarte baten egitura aldetik titulazioa beharrezkoa da.

A.— Hori bezalako beste arazorik?

L.M.B.— Beste arazo bat niretzat funtzionarioen konplexua da. Jendeak pentsatzen du gobernuak obligazioa daukala behin hezkuntzarako kontratu bat eginda horrek gero bizitza guztirako izan dadin, eta horrek badakartza bere ondorio latzak eta negatiboak.

A.— Aurreko urteetako erreuskalduntze-alfabetatze gaietan ezin konpondua arazo horietan ikusiko zenuke agian...

L.M.B.— Beno, lehen esan bezala gauza bat da egunkarietan agertzen dena eta beste gauza bat datuak eta zergatiak. Nik mementu honetan datuak ez dakizkit. Aldez aurretik nik esango nuke nire jarrera izango litzatekeela efikaziaren aldetik jotzea. Bitarteko eskasekin izu-

garrizko emaitzak lortzerik baldin badago, hortik jo beharko dugula uste dut, siglak eta gainerakoak alde batetara utzita. Mementuz hori besterik ezin dut esan.

A.— Siglen gainetik ibili nahiak zer esan nahi du, datuen bila eta, HABEra nahiz AEKra berdin jotzeko asmoa duzula?

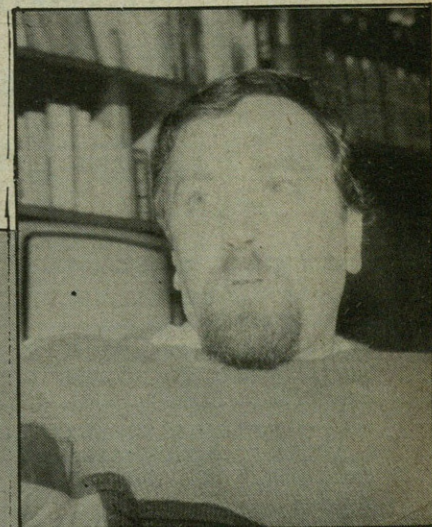
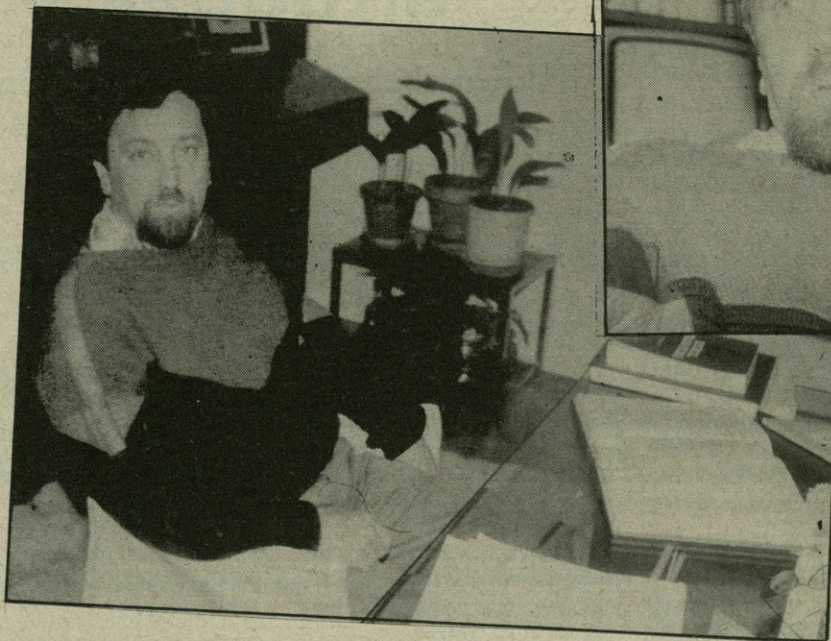
L.M.B.— Eta zenbait erakunde ere badira, ezta? Pentsatzen dut, ez dakit, Hizkuntza Eskolak... egon badaude.

A.— Majoritarioak diren aldetik aipatu ditut HABE eta AEK...

L.M.B.— Bai, bi horiek dira majoritarioak noski eta dagoen garrantzia eman behar zaie baina beste batzu ere badira eta kontestu orokor batetan ikusi beharko da.

A.— Elkarrizketa bukatzerako baina beharbada parentesi artean jarri behar genuke, guztia nahiko airean geratzen bait da, datu faltaz edo...

L.M.B.— Datuak zehatz-mehatz bilduak eta aztertuak edukitzeak gutxienez hilabete t'erdia edo bi hilabete beharko ditut, pentsa joan den astelehenean

izan zela gure zinegitea, eta dudarik ez dago presupostuak aztertzea eta erabakitzea, eta gero puntu bakoitzari dagozkion datuak eta biltzea... horrek denbora asko eramango dit.

A.— Bukatzeko, pertsonalki interesatzen zaidan galdera bat egin nahi nizuke. Zuen partiduan, PNVn, badago euskarren arloan botere faktikoa baino botere erreala ere baden sektore bat, bizkaieraren aldeko sektorea. Alde horretatik presiorik izateko beldurrik ez daukazu?

L.M.B.— Orain arte ez dut izan inongo presiorik horretaz, e, orain arte. Dena dela, nik uste borroka honen sorrera hasiera batetan behinik behin linguistikoa baino politikoa izan zela. Politikan askotan sinboloak behar dira, planteiamendu sakonago batzuren ageripide bezala kalean ibiltzeko. Nik askotan hitzean dut euskalkien ultradefendatzaile direnekin, eta mahai baten inguruan jarriz gero nik frogatua daukat ez dagoela inongo prolemarik ados jartzeko.

J.L.

Tolosako «Tortura Sistematika» talde rockeroa «Gure eritziak zabaltu nahi ditugu»

TORTURA SISTEMATIKA.— Gu biak aparte Xanti Iribar eta Txanpi zeudek taldean. Denak Tolosakoak. Bueno, Txanpi Andoaingoa. Txanpi dago beste bat ez daukagulako. «Bap» tadean jotzen du bateria. **ARGIA.**— «Bap» eta zuek eta... besterik ba al da inguru hauetan?

T.S.— Ez, asko ez. Inguruan «Bap» eta gu bakarrik.

A.— Zer eginen duzue?

T.S.— Ze musika mota?

A.— Ze instrumento erabiltzen dituzue esate batera.

T.S.— Kitarrak, bajoa eta bateria.

A.— Horiekin ezin egingo duzue «konzierto de flauta» bat.

T.S.— Dena abesti motzak, oso motzak, hogeita hamar segundutakoak, eta oso arinak.

A.— Letrak euskaraz egiten dituzue...

T.S.— Denak ez. Bazeuzkeagu bost gaztelaraz. Bost ez, gehiago.

A.— Nolatan sartu zarete rockaren martxa honetan?

T.S.— Prrr! Ez dakit. Musika gustatu egin izan zaigu beti eta ez aburritzeagatik.

A.— Igual nonbaiten musika ikasten ari zinetela juntatu eta...

T.S.— Nik solfeo ba dakit. Baina total, jakin ez jakin... hik ez duk jotzen solfeoarekin. Bi akorde bakarrik jotzeko...

A.— Orduan zuen rolo bakkarra duk ez aburritzea?

T.S.— Eta zerbait esatea.

A.— Zer esatea?

T.S.— Gure iritziak, gure ideiak adieraztea.

A.— Eta zein dira ideia horiek?

T.S.— Betiko gaiak. Ejerzi-toak, estatuak, botereak zapaldu egiten zaituela.

A.— Rockaren ingurua normalean ez al da gaztelaraz mugitzen?

T.S.— Bai. Gutxi daude euskaraz. Gutxi.

A.— Zein?

T.S.— Famosoak Hertzainak eta Zarama.

Talde rockero batetako bi partaide. Lanberto eta Josi. Tolosako Cafe-Fronton delakoan. 19 urteko mutikoak eta zerbait esan nahi dutenak. Elkarrizketa beraien kantuen modura doa: erantzun laburrak galderei. Segundu batzutakoak.

A.— Musika zerbait jakin, solfeoa, piano zerbait... eta halere nahiago zuen martxa horretan ibiltzea.

T.S.— Errazagoa duk. Bestea gehiago kostatzen duk.

A.— Jetas xamarrek ere bazarete orduan.

T.S.— Jetas ez baldin bahaiz ez haiz inora heltzen.

A.— Tolosa inguruko jendea ez al da moskeatzen zuekin?

T.S.— «Batxuri zarpa» zela eta konzierto bat antolatu huen eta azkenean suspenditu. Makarra batzuk hasi hituen kristalak eta botatzen eta ekipoaren kolumna bat ere bota ziaten lurrera.

A.— Erdaraz ere egiten duzue. Zergatik?

T.S.— Alde batetik hemendik

ateratzeko erdaraz egin beharra dago. Bestetik euskaraz ematen du tipo Benito egin behar duzula. Eta hori txorrada bat da. Euskaraz egin daiteke dena. Euskara horrela murrizten bada berarentzat okerrago izango da. Horrela ez da joango inora. Ireki egin behar da.

A.— Horrek esan nahi likek euskaraz egin beharko zenutekeela guztia.

T.S.— Dena ez. Hemendik ateratzeko euskaraz ezin da.

A.— Zarama eta Hertzainak atera dira ba!

T.S.— Bai, baina horiek Euskadin bakarrik. Hortik kanpora...

A.— Orduan kanpora joan nahi duzue...

T.S.— Kanpora ez, baina bestela kanpoko jendeak ez du ulertuko.

A.— Non jo duzue?

T.S.— Trintxerpen. Batez ere Trintxerpen. Hemendik hamar egunetara Bartzelonara goaztik. «Celeste»ra.

I.U.

Aurrerakuntza

Zientzia aurrera doa
gure heriotzaraino
Hobeto bizi garel
sinestarazi nahi digute

Zientzia aurrera doa
gorrotoaren zientzia
Hamaika heriotz bakarrik
nahi dute lortu

Arma hobeagoak
heriotz gehiago nahi dituzte
miloika dolare
Hondakuntzarako

SUFRIMENDU zitala hire gorputzean

Hau da aurrerakuntza!!!

Polizia zapaltzailea

Beso armatuak faszismoaren morroi
beso armatuak boterearen morroi
torturatzen duten muinik gabeko izakiak
demokrazia ustel baten irudi argia

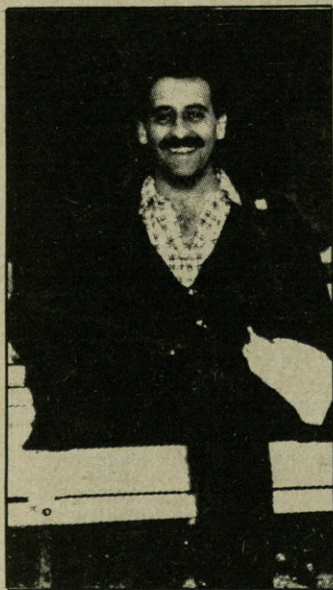
Polizia zapaltzailea

Polizia zapaltzailea

Sistema ustel baten zaindariak
sistema erabiltzaile baten zaindariak
estatuaren kontrolean jarduten
ari direnak
nazioko aintza eta erakusgarria dira

Joxe Mari Iturralde

«Gaizki nago idazten ez badut»

Aurreko asteetan aipatutako «boom» horren barruan kokatu behar ditugu Joxe Mari Iturralde «Jimu» eta bere «Nafarroako artizarra» nobela. Jimuk «Dudular» izeneko ipuin liburua argitaratu zuen 83.eko Durangon. Oraingoan Juan Kruz Igerabiderekin eta Atxagarekin bere sorterrian izana dugu nobela berriaz hitzegiten. Hona hemen Tolosan esan zituenak.

ko ezinbestekoa zaigu azaltzera goazen herri, leku, gizon edo pasadizu horren historia ongi ezagutzea. Guztioek entzun izan dugu gaurko Euskal Herria bi zatitan bana daitekeela. Alde batetik industrializaturik daukagun Euskal Herria eta bestetik nekazal mundutik irten ez dena.

Liburu hau gure Euskal Herriko Erdi Aroan kokatzen da. Gauza jakina da garai hartan ez zirela sobera industrializaturik egongo, beraz esan ohi da Erdi Aro hartan nekazal lanetik, abeltzantatik, baserriatik bizi zirela. Hau egia izanik, hau aitorterakoan ez da gehiegi esaten garai hartaz.

Nafarroa, arragoa

— Erdi Aroan Nafarroa herri nekazari bat baino zerbait gehiago ba zen. Xabier Lete kantari ospetsu horrek aspaldiko kanta batean zioen bezala Nafarroa «arragoa» zen. Modu ezberdin askotako kultur, bizi-modu, izakera eta erlijio gizonen biltokia. Iruñean baino gehiago Tuteran eta Lizarran. Nobela hau gehienbat Lizarran kokatzen da. Lizarran tenore hartan biltzen ziren euskaldunak, frantsesak, kastilano eta

aragoitarrak, juduak, musulmanak, ijitoak eta beste hainbeste jendilaje bitxi eta arraro. Lizarrako hiria eta bere merkatu eta azoka Europa osoan omen zen aski ezaguna garai hartan. Bertako enparantzak ba omen zuen Erroma eta Pariseko enparantzen itxura alde batetik, eta bestetik Egipto, Tunizia, Marruekos eta toki horien lilura eta erakargarritasuna.

Europatik zetozen erromesek Santiorako bidean Lizarrako izena eramango zuten bueltan. Arraza eta kultura ezberdinen topatze honek hainbat ondasun ekarriko zituen Nafarrorako. Edozein izkinatan entzun zitezkeen lau edo bost hizkuntza diferente.

Ez dago Euskal Herri bakar bat

— Nere iritzian ez dago Euskal Herri bakar bat. Bat baino gehiago baizik. Askok dira eta asko izan dira. Ez antzekoak askotan eta batzuk bestearekin sarritan zerikusirik izan ez dutenak. Nere ustez, Euskal Herrian bizitako garai hau, nobelari aipatutako Erdi Aroa, mendetan zehar ezagutu izan den interesgarrienetakoa dugu.

Nobela ez da historikoa bai-

na bai aipatu garai horretan kokatutakoa.

Liburua nere iritziz garai honen gainean egindako erreflexio, gogoeta edo birkrazio bat besterik ez da. Inork ezin jakin zehazki nolakoa zen garai haietan eguneroko bizitza.

Datu gutxi batzuekin asma daitezke nobela etabarrak. Baina kontutan hartu beste hamai-ka modura ere egitea bazegoe- la. Honekin esan nahi da ez dela liburu historikoa. Gezurra izan daiteke asmatutakoa.

Bi anaien istorioa

— Anekdotak eta pasadizu xelebrekin osaturiko nobela bat egin dut, honela historiaren gogoeta txiki bat saiatu nahiean. Garai hartako arte erromani-koak erakusten dizkigun eskultura, fresko eta grabatueta oinarritutako deskripzioak egin nahi izan ditut; laburrak, biziak eta arinak.

Bi anaien historia dago. Esan didate nahiko sinbolikoa dela. Ez dakit. Atzerriratze prozesu batek gartzelatzen du bata eta etxetik urrutiratzen bestea.

Idaztea

— Nik egia esan ez dakit oraindik zergatik eta zertarako idazten dudan. Askotan jakiten da zergatik eta ez da jakiten zertarako. Nola hori galdera klasiko bat den ba ditu mila erantzun klasiko. Batzuk diote lagunentzat bakarrik idazten dutela. Edozein mailan har dezakek. Maila ideologiko batean, estetikoan... Nik egia esan ez zeki- at. Bakarrik gauza bat zeki- at ez baldin badut idazten gaizki na- goela. Badira diotenak mundu honen kontra idazten dutela, han bere etxean, marfilezko to- rre horretan. Nik egia esan ez zeki- at eta ez zait inporta ez ja- kitea. Gustora nago eta...

I.U.

Ez da nobela historiko bat

— Lehengo egun batean, ka- letik nindoala lagun zahar ba- tekin egin nuen topo eta galdetu zidan hau nobela historiko bat ote zen. Ezetz erantzun nion. Ez zela nobela historikoa. Ez nuela honelako nobela klaserik idatzi nahi izan bi arrazoiengatik: bata, hori ez zelako nire asmoa, eta bigarrena mota horretako liburuak idaztea ezinezkoa iru- ditzen zitzaidalako.

Honekin eztabaida luze be- zain aspergarri batean murgil- du ginen biok eta azken batean itaundu zidan ea ze liburu klase idatzi nuen.

Piskat denetatik zegoela no- belaren honetan baina ez nukeela garbi esaten jakingo klase ho- netakoa edo beste hartakoa edo zer nolako klaseko liburuak zen.

Erdi Aroko Euskal Herrian

— Histori nobela bat idazte-

Irisarriko «Iturri» taldeak estreinatu zuen

Monzonen «Menditarrak» taulagainean berriro

Aurtengo lehen estreinaldia izatearen garrantzia gaineratu zitzaion Telesforo de Monzonen «Menditarrak» antzezlanaren Irisarriko emankizunari. Antzezlariei bisita egin genien emanaldia hasi aurretik, makilariari azken ukituak eman eta falta ziren detaileak burutzen ari zirelarik, eta amaiera ondorako elkarrizketarako zita egin genuen.

«Aterbea» salako atzekaldera pasa ginen eta bertan antzezele, zuzendari eta laguntzaileak ikusle eta lagunak eritziak biltzen aurkitu genituen: sandiari ez zaiola bigarren eszena gustatu; urliari berriz hori gehien. Polemikaxo eta zorionen zurrumbiloiak «Iturri» taldeko hiru partaide erreskatatu eta taulagain, orain hutsera, itzuli ginen berriz.

Estreinaldiaren ondoren «Iturri» taldearen sorreraz

ARGIA.— Zer moduz gaurko

emanaldia, estreinaldia izan de-
nez geroztik?

ITURRI.— Uste dut ongi joan dela. Jende batzuek mintzatu gara, eta lehen aldia motela izan dela uste dut, eta bigarrena eta hirugarrena piztu dela. Baina ongi pasatua da. Lehen aldia delarik esan behar da piska bat zainak badugula, zainetan garela, eta normala da hutsak egiten baditugu ere. Lehen aldia izanik publiko aitzinean, eta herrian, beti badauka zerbait.

A.— Lehendik ere «Iturri»

taldea aritu izan da antzerkia egiten, konda ezazue nola izan zen berrelgartze hori?

I.— Lehenik esan behar da herri honetan aspalditik izan dela antzerki taldea. Hemengo zenbait gaztek hasi genuen 76an sail berri bat «Gure Borda» antzerkiarekin; gero Daniel Landarten «Noiz», «Hil Biziak» eta «Ama» emanez. Hiru urtez gelditu ginen, eta duela hiru urte berriz hasi ginen baina ez Irisarrikoak bakarrik, Ortaize, Aiherra, Heleta, Bidarra eta... Irisarritik hamabost-hogei kilometrotara dauden Nafarroa Behereko herrietakoak elgar-tuz.

A.— Eta zein lan egin dituzue duela hiru urtetatik gaurdaino?

I.— Duela bi urte «Bordaxuri» eman genuen, iaz «Manex Azeri» eta aurtengo «Menditarrak»...

A.— «Iturri» taldearen bigarren aldiz izenda dezakegun honetan Daniel Landartekin ari zarete lanean.

I.— Aurretik ere beti Daniel Landartekin egin dugu lan, ezberdintasuna da duela hiru urte arte jokalaria, denak, Irisarri bertakoak zirela... Gero gertatzen da asko gauza badelarik herri batetan, biziki nekea dela herri batetako gazte guztiek antzerki bat antolatzea; zenbaitzuek ari dira kultur eta kirol mailako beste lanetan. Orduan beste taldeetan eta beste herrietako jendea galde bat eginez berriz sortu zen «Iturri» taldea.

A.— Taldea ze asmorekin sortu zen?

I.— Antzerkia egiteko asmorekin, asmo soil horrekin... Nik antzerkia egin nuen, baina gero armadarengatik utzia nuen eta lanagatik ere urrun bait nintzen, gero hurbildu naiz honerat eta berriz asmotan nintzen antzerkiaren egitea, pentsatzen bait genuen antzerkiak bazuela berpiztearen beharra...

Monzon aukeratzearen arrazoinak

A.— «Bordaxuri», Moliéren «Manex Azeri», eta orain Monzonen «Menditarrak». Zergatik hautatu duzue antzezlan hau?

I.— Jadanik gutariko batzuek duela urte asko Heletako taldeak eman zuena ikusi eta oroitzapen ona ukan zuten, eta nola orain antzerki berriak ez diren idazten usu... Daniel Landartek ere duela bizpahiru urte Hegoaldeko antzerki talde batek Ustaritzen emandakoa ikusi eta ez zitzaion biziki gustatu. Jadanik joan den urtean lerratu zizkigun zenbait hitz, biziki maite zuela antzerki hori, eta eman nahi zuela. Beste antzerkik hatzemaiten ez genue-larik, elgarrekin hautatu dugu Nik uste Daniel Landartek ideia asko bazuela antzerki horrentzako, eta antzerki bati lotzekotan hobe da gusturekin lotzea.

Bai, Heletarrak eman zutelarik, duela hogei bat urte, ttikiak ginen denak, baina testua leitu dut, eta biziki gustatu zait. Eta aintz zirta, bertso eta poetika badu. Testoa ez dugu batere aldatu, ingurumena baizik.

A.— Zuen aurreko lanarekiko ze aurrerakada dakar antzerki lan honek?

I.— Zenbaitek gorputz mugimenduzko «stage» batzuek segitu dituzte. Duela bi urte, hemen Iparraldean, hasitako ikastaldiak dira horiek Francis Basterot jaunari esker. Hau da «Bordaxuri» antzerki taldearen kudeatzailea ere. Ikastaro horiek oso baliagarri izan zaizkigu gero, bereziki antzerki honetan baliatzeko. Iaz, «Manex Azeri» eman genuelarik, guttiago baliatu genuen ikastaro horien emaitza. Aurtengo gehiago baliatu dugu, bereziki «mari-gaixto»k egiten ditugunak, ikastaldi horiei esker hobeki baliatu dugu «mari-gaixto»en jokua.

A.— Apaindura eta jantziteri aldetik zer ikusten duzue?

I.— Ingurumenari dagokionez badugu xantza bat, edo suerte bat, Orzaizeko lagun batzuek badira tindatzeko eta apainduren egiteko. Orainarte ez genuen suerte hori, baina ezagutu ditugularik horiei esker apaindurak «Iturri» taldean egiten ditugu. Nik uste dut beharrezkoa dela piztu bat ukaitea apainduran ere istorioa laguntzeko.

A.— Basterotekin gorputza eta landu duzue, bestalde interpretazio aldetik ze behar ikusten duzue?

I.— Beharra beti badugu.

Hartako ditugu hasi berriz ikastaro horiek. Bigarren urtekoek segitzen dugu, eta bada beste talde bat, lehen urtekoak, beste hamabost bat, orain hasi direnak.

A.— Dirulaguntzen aldetik zer dago Iparraldean?

I.— Erran behar da, Daniel Landart gure kudeatzailea Baionan eraikia den Euskal Herriko Kultur Zentroan da-

goela, han lan egiten du antzerkiaz eta bertsolaritzaz ardura-tuz. Kultur Ministreritzatik dirua ematen dute kultur mailean egiten den lanentzat. «Iturri» taldearentzat ere, aurtengoz, etorriko da dirua Gobernutik eta Bordeleko Kontseiletik pa-perak eta behar direnak Lan-dartek eginik. Erran behar da, kultur sailean laguntzarik ba dela.

Bestalde, diru sartzeak saioe-tatik dira, bestela ez dago ezer.

Aurtengo lehen estreinaldiak, esperantza berriak

A.— Zuek zarete aurtengo le-

«Menditarrak», trajeria baten kontrapuntu komikoak

Antzezlanak: «Menditarrak»; **egilea:** Telesforo Monzon; **kudeatzaile edo zuzendari:** Daniel Landart; **taldea:** Irisarri-ko «Iturri» taldea. 1985eko urtarrilaren 27an.

Bete-bete egin zen Irisarriko sala pollit eta apala «Iturri» antzerki taldekoek Daniel Landart kudeatzaileak gidaturik prestaturiko Monzonen «Menditarrak» antzerki-lana ikus-teko. Kultur munduko aurpegi ezagunik ere ikus zitekeen salako eserlekutan; eta bertan zen ere Maria Josefa, Mon-zonen emaztea. Giro patxaratsua, urteko lehen estreinaldia ikustatzeko.

«Menditarrak» sozial giroko drama, edota trajeria bada ere, azpitik eta une batzutan garrantzi haundia hartzen du Hegoalde/Iparraldekoen arteko bereizketak, nolabaiteko kutsu politikoa emanez obrari. Bi mundu, bi giro (artzaine-na eta fraideena) ikusten dira obran zehar, eta bien elkarte-z unetan gauzatzen da trajeria. Amodioa, auzoen arteko he-rra, horrek balio izan zion Monzoni nolabaiteko estrapola-zioa eginez, beste bi «auzoren» arteko arazoak, gaingiroki bederen, tratatzeko.

Hala artzainen, nola fraideen komunitatean nahaspila sortzen duten pertsonaia-izpiritu batzu badaude: Ma-ri-gaixtoak. Horiek dira sortutako gorrotoaren sortzaile (artzainen artean), horiek dira fraideak (lapurtarra bata, gipuzkoarra bestea) elkarren aurka aritzera bultzatzen du-tenak, batak Espainia eta besteak Frantzia barregarri utziz, norberak «berrea» defendatuz (Frantzia zein Espainia).

Antezelanaren bigarren ekitaldia da giro aldetik lortue-na, borobilduena eta biziena. Zuzendaritzak horretan as-matu duelarik, komikotasun haundiko eszena burutu eta Xabier fraideak bere burua zigortzerakoan ikuslegoaren barreak areagotuz. Bestalde, obrari bizitasuna ematen dio-tenak eszenan agertzen diren hiru panelen erabilpenak eta Mari-gaixtoen jokua dira.

Antzezleak beren jokoetan oso sarturik ikusi genituen zenbait unetan, dramatikotasunaren bila. Baina agian, bi-garren ekitaldian lortutako maila komikoak eragozpenik sortzen du bukaerarako gertatzen den trajeria bere drama-tikotasun osoan hartzeko (artzain gazte jeloskorrak bere la-gun fraidea akabatzen bait du).

Apaindura eta jantziteriak zaindu ditu «Iturri» taldeak, zaletu gisa dabilzan antzerkitaldeek agertzen duten maila erakutsiz, baina, hein berean, arlo horretan oraindik egiteko dagoena agertaraziz, argi bait dago euskal antzerkitaldeak, orohar, murrizt dabilatzala apaindura gaietan.

Hitzaren bizitasunean oinarrituta, eta Iparraldeko ant-zerkigintzan arrakasta haundiz sartu den gorputz espre-sioak lagundutako Monzonen obra gaurkotu bat.

Mikel ANTZA

hen estreinaldia, nola ikusten duzue aurtengo antzerkialdia?

I.— Bai, urtarrilaren 27an ga-ra. Eta laster ikusiko dugu Ga-raztar talde bat, «Hiruak Bat» taldea. Besteak ere ari dira prestatzen: Hazparneko «Bor-daxuri» ari da; Ezterenzubi-koak ere ari direla uste dut; «Xirristi Mirristi»koek ere nahi dute antzerki bat eman aurren... Talde guztiek badaukate zegit-zeko asmoa.

A.— «Menditarrak» antzer-kiarekin Iparraldean normalki arituko zarete, baina Hegoalde-ra joatearena?

I.— Orainarte ez dugu batere gomitarik Hegoaldetik. Pent-satzen dut otsailean eta mart-xoan arituko garela Iparral-dean. Gero gelditu egingo gara, berriz ere, ekainean edo uztai-lean hasteko.

M.A.

euskal kulturaz

Sabin

antzerkia

● **“Hiruak Bat” taldeak Guillaume Hirigoinen beste obra bat estreinatuko.**-- Telesforo Monzon I. antzerki sarian irabazle izan zen Guillaume Hirigoin antzerkigile gaztearen “Zortzi ehun ahari” antzezlanarekin berrekin zion Garazi inguruko “Hiruak Bat” taldeak antzerkigintzari iaz. Aurren, Garrarte, Lakarra eta Ainizako herrietako jendeak biltzen dituen talde hau beste antzezlan bat plaza-ratzeko asmoatan dabil, Egile bera-rena izango da, eta bere izena, “Es-kalapoinak” da. Aurreko antzezla-nean hogeiren bat ibili ziren, baina ez zuten kudeatzailerik, oraingoan Garaziko antzerkilari bati, Frances Basteroti eta Koldo Amestoyri ere eskatu diote laguntza, obra “Gala-rrotsak II”, apirilean ospatuko di-ren topaketetan estreinatuko omen dutelarik.

aldizkariak

● **Bederatzigarren “Maiatz”, Donibaneko “Sagaio”ren eskutik.**-- “Maiatz” Iparraldeko literatur aldizkariak ez dira etor-kizun hurbilean geratzen direneta-koak. Dagoeneko bederatzigarren zenbakia nondik nora joango den erabakia dute, eta seigarrenak Ga-razi gai monografikotzat hartu ba-zuen 9. honek Donibane izango du mintzagai, horretarako “Sagaio” elkartekoekin kontatzen dutelarik.

● **“Ttu-ttuá”ren 3. zenbakia, komertzializatzeko zo-rian.**-- “Ttu-ttuá” bilbotar aldizka-ri literarioak gogor ekin zion bere bideari eta dagoeneko hirugarren alea inprimategitik irten berria da-go, antza denez. Itxuraz asko aldatu omen dute produktua “ttu-ttuá”la-riek, oraingo honetan aurrekoetako kolaboratzaile beretsuen kolabora-zioekin batera alderdi grafikoaren zaintze berezi bat ikusi ahal izango delarik. Omen.

TXU TXU MU TXU KA

irratia

● **Irulegiko Herri Irratia aber-riagatik isilik.**-- Suerte txarra izan dute oraingoan “Irulegiko Herri Irratia”koek, elektrikan zen-bait konponketa egin ondoren, in-darra gaizki sartu eta zenbait apa-railu izorratu egin zaizkie. Aberia dextentekoa dirudi, egun batzuz be-hintzat isilik geratu da Irulegiko irratia. Agian aparailu berriren bat erosi beharko dute, eta hori gisa horretako irratia batentzat zenbate-rainoko deskalabrua den badakigu. Ea erraz konpondu, eta berriro se-gitzen duten beti bezain grinatsu.

musika

● **“Azala”k bere bigarren Lp-a grabatuko du agian.**-- “Azala” taldeak bere bigarren dis-koa grabatuko du, baldin eta den-bora gutxi barru egin behar duen maketarekin pozik geratzen badira. Aurreko diskotik guztiz berritu du beren formazioa eta gaurko egu-nean bederatzia dira bere partai-deak. Tartean Iñaki eta Ramon (Albisturko Trikitixa) daude, eta horrezaz aparte, dultzaineroa, soi-nujolea, kitarra, bibolina, eta bede-ratzi osatu ateko abar luze bat dago. Kasik orkestina bat osatzen dutela dirudi.

liburuak

● **Bitoriano Gandiagaren li-buru berri bat maiatz alde-rako.**-- Bitoriano Gandiagak “Uda batez Madrilen” atera zuenetik ba-tere argitaratu gabe zegoen, eta oraingo honetan liburu bat dagoe-neko amaitua omen dauka. Libu-ruaren osagarriak ez dira poesiak, prosaz idatzitako testu poetikoak baino. Benetan irrikan gaude “Gandi”ren zerbait irakurri ahal izateko. “Erein”en eskutik etorriko zaigu abagadunea.

● **Lurdes Otegi, Lizardiri buruzko liburua prestat-zen.**-- Lurdes Otegi duela hiruz-palau hiru ekin zion Lizardi eta be-re garaiko literaturgintza aztertzea-ri. Oraingoan, bildutako eta araka-tutakoekin liburu bat osatzekotan ei dabil, gai nagusitzat Lizardiren prosa-lanak hartuko dituelarik. Prosa-lanen azterketarekin batera, bere orduko giroaren azalpena eta beste hainbat zertzelada ere kausitu ahal izango dira.

● **Eneko Olasagastiren poe-ma-bilduma.**-- Eneko Olasa-gasti duela urtebete baino gehiago kaleratu zuen “Eta zergatik ez... Si-grid?” poema-liburua Maripi Sol-bes eta Gorka Setienekin batera. Oraingoan bere bigarren poema-li-burua kaleratzeko zorian dabil, zei-nak “Gauzurtz baten izenak asmat-zen” bait daraman. Liburu hau “Susa” liburu-sailaren barruan ar-gitaratuko da.

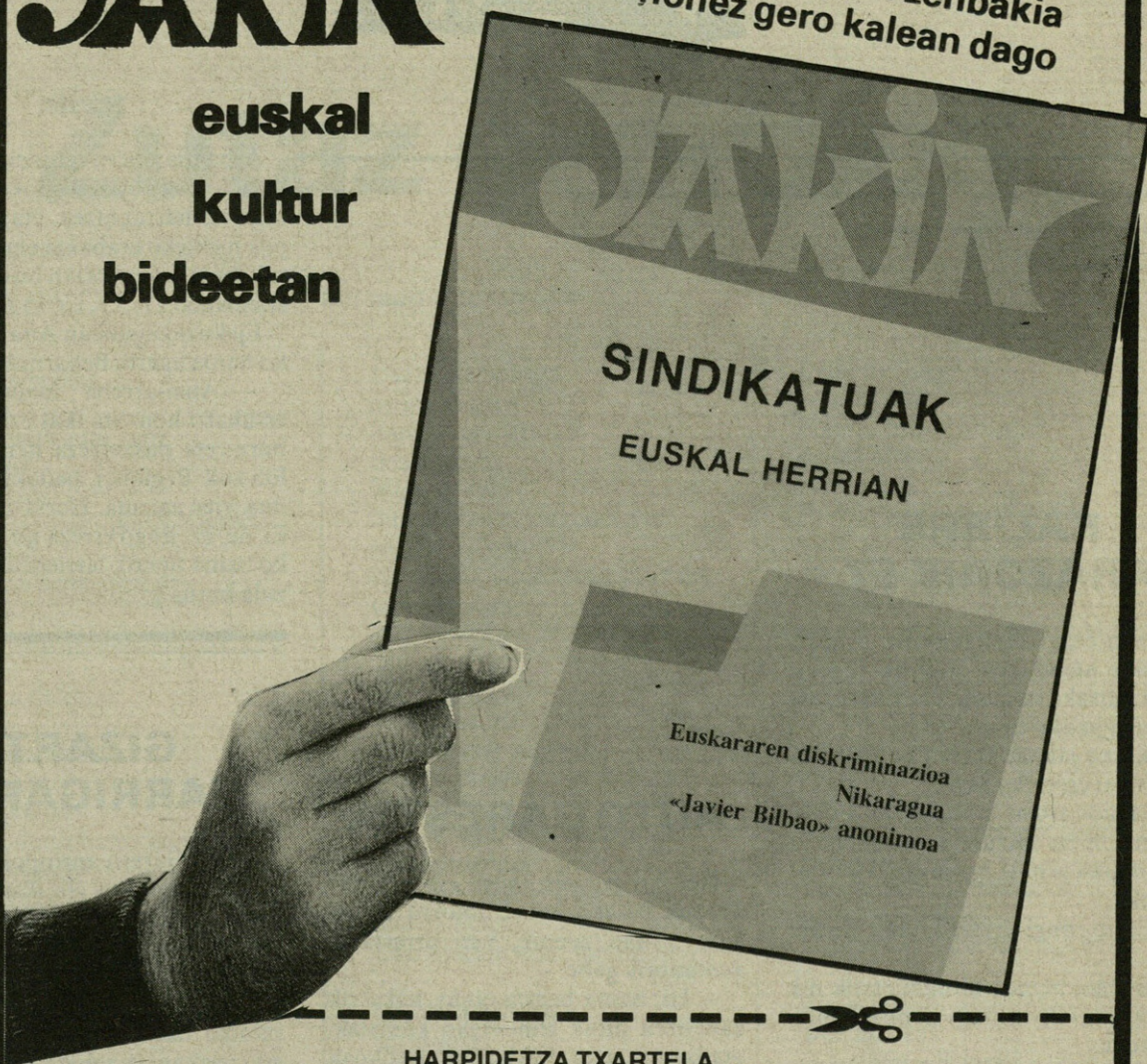
bertsolaritza

● **Algortako Bertsolari-Es-kolako bertso-paparak.**-- Algortako Bertsolari-Eskolan as-tean behin antolatzen dituzte ba-rruko bertso-paper lehiaketak, eta Getxoko Udalarren laguntzaz berti-so-jaialdiak ere antolatzen dituzte herrian bertan. Bertso-paper Le-hiaketa horietako lehenengo biak eginak dira dagoeneko, eta oso posible da urtean zehar irabazle gertatutako bertso-paperekin libu-ru bat argitaratzea.

JAKIN

**euskal
kultur
bideetan**

33. zenbakia
honez gero kalean dago

HARPIDETZA TXARTELA

JAKIN aldizkariaren harpidedun egin nahi dut:

Izena

Kalea Herria

Gurutze (+) baten bidez aderazten dudan eran egingo dut urteko ordainketa (1.500 pta.)

☐ txeke bidez ☐ renboltsoz ☐ nire Banku kontuaren bidez (bete beheko zati hau)

Banco o Caja de Ahorros Banku edo Aurrezki Kutxa

N.º de cuenta / Kontuaren zenbakia

Sucursal / Sukurtsala

Titular de la cuenta / Kontuaren jabea

Entitate horretako nire kontuan zorpetu itzazue, mesedez, JAKINek nire izenean aurkez diezazkizuen erreziboak. Agur.

Sírvanse adeudar en mi cuenta con esa entidad los recibos que a mi nombre les sean presentados por JAKIN. Atentamente.

Firmado / Zinatzailea

Domicilio / Helpidea

JAKIN - Ategorrieta hirib., 23 - DONOSTIA (13)

HARPIDEDUN EGIN ZAITEZ!

KALIBRE ARAZORIK EZ

Armen ezagutza haundirik gabeko bezeroak atenditzen ohiturik zegoen denda hartako nagusia, eta jakina, espikazio guztiak eman behar.

— Kaixo jauna, hemen nator bada pistola bat erosteko asmoz.

— Ea bion artean erabakitzen dugun gehien komeni zaizuna zein den. Ba al duzu marka zehatz batenganako zale-tasunik?

— Ez, ez, ongi tiratzen badu berdin zait.

— Bueno, hemen ditudanetik nik «Astra» eta «Browning» kontseilatuko nizkizuke.

— Zerorrek nahi duzuna, «Astra» hori igoal, izen polita dauka eta.

— Eta zein kalibretakoa gustatuko litzaizuke, zazpikoa, bederatzi parabellum, hamarrekkoa...

— Ba... kalibre txikiko bat, Kaximiro kaxkar hori hiltzeko da eta.

PUBLIZITATE EGIZALEA

— Egunon, hor al da Juanito Ugartemendia?

— Neu naiz. Zer behar zenuen?

— Uste dut zuek jarri duzuela izugarri ona omen den zakur etxezaintzaile baten iragarkia egunkarian...

— Hala da, bai, baina berandu iritsi zara.

— Hain azkar saldu al duzue bada?

— Bai zera! Ohostu egin digute bart.

AUTO GARESTIA

Herrian ez zuen inork espero Joxe Trapuk halako kotxe dotorea ekarri ahal izango zuenik, beti arrastaka, xentimorik gabe.

— Hi, baina begira ondo, bakarrik zabaltzen dituk leihoetako kristalak, eta bost martxa dizkiz, automatikoak gainera, eta ikus ezak irratikasete estereoa...

— Nondik atera duk halako trastea? Ebatsi egingo huen.

— Nola ebatsi? Madrilen erosita ekarri diat. Berrehun mila duro balio dizkiz.

— Eta nondik atera dituk hik berrehun mila duro?

— Horiek bai, horiek lapurtu egin dizkiat.

AITA LUKAS BURUTSUA

Sermoi galantak egiten zituen Aita Lukasek eta sermoilari on fama zabaldua zuen probintzia osoan. Edozein gertakizun zuen on hitzaldi sutsu batekin kristauen bihotzak hunkitze-ko.

Aspaldian pertsegitu ondoren azke-nean lortua zuten Begioker lapur ika-ragarria harrapatzea, eta gilotinaz le-poa mozteko erabakia eman zuen jue-zak, bere lapurretetan hiru gizon hilak zituelako.

Ejekuzio egunean Aita Lukasek so-las beroa agertu beharra zeukan:

— Anai-arreba maiteok, begira errukarri honi eta ikas ezazue zein la-burra eta pasaerreza den gure bizia. Eta zuk, Begioker, badakizu azken or-dua iritsi zaizula. Horra zure gilotina. Ez da, ez, trago erreza gizon batentza-ko baina unerik larrienean ere ez eza-zula burua galdu.

GIZARTE HARRIGARRIA

Ekain Garesti antropologo hasi be-rrri bat omen zen eta ikasketa prakti-koak egitera Senegaleko tribu galdu batera bidali zuen Zorroagako fakul-tateko irakasle sonatu batek. Lehen ere gehiago izango ziren paseak tribu exotiko hartatik eta beltzak nonbait aski nazkatuak zebiltzan hainbeste in-telektualekin.

— Eta herri honetan jaiotzen diren gizonak asko al dira?

— Ez jauna, ongi dakizun bezala hemen oso atzeratuta bizi gara eta haur txikiak besterik ez dira jaiotzen.

BIHOTZ ZABALA

— Benetan gizon bigun eta sentibera zen gure osaba Klemente.

— Bai, emakumea. Zeukan gutzia emateko prest beti.

— Hil ondoren ere argi asko geratu da, bai, hori.

— Testamentu ederren bat egingo zuen...

— Zuk esango didazu: haurtzainde-giarentzako utzi zituen bere ontasun guztiak.

— Eta asko al zeukan?

— Hamahiru seme-alaba.

Zutaz oroitzen

Doinua: KONTXEXIRI, «Maite bat maitatzen det...»

Udaberrian hortxe
usoek kabi,
zenbait lasto ta adar xehe
mokoz ekarri
ardura zintzoz!
Hantxe aita-amek elkarri mintzoz
nolako festa!
Une hoietan dena errez da,
arina zama...
Zutaz oroitzen ari naiz, AMA.

Kabia goxo tinka,
umeak jaio,
haz daitezen pitinka
zenbatxo saio
hain goiz jaikia!
Lumak ba datoz baina jakia
zein zaila lortzen!
Ta denentzako ez bada sortzen
ttikiei dana...
Zutaz oroitzen ari naiz, AMA.

Oi zein arriskugarri
lehen hegada
begirunez zaindari
inor ez bada
baten ondoan,
itsumustuka ezin ba joan
oihanik-oihan.
Usakumeak zelatan goian
egazti dama...
Zutaz oroitzen ari naiz, AMA.

Usakumeak hega
astinduz gero
harat-honat artaga
doa goizero
norat ez daki:
oihana, berriz, sakon izaki,
zenbat enredú!
Norbaitek bista halare erne du,
kontu darama...
Zutaz oroitzen ari naiz, AMA.

Geroago udaraz
basoan barna
kurruma eta algaraz
nolako xarma
uso jareak!
Ezagun ditu zepo-sareak,
trabarik ez du,
bere jolasez oi zeinen prestu,
ona du fama...
Une hoietan non zinen, AMA?

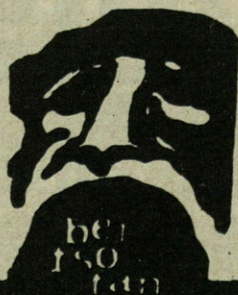
Oihan hertsitik gora
argia gose,
tontorrez gain kanpora
bidaia luze
egun osoko.
Zenbat atseden ta zenbat joko
lagunen jiran!
Pena bakarra horren segiran
pasa izana...
Une hoietan non zinen, AMA?

Eguerdi aldera
janez oparo,
bildots, muxal antzera
denok abaro
epelen bila...
Linburkerira presta dedila
gazte pertxenta;
ahopeko hitz xamurren benta
itzal emana...
Une hoietan non zinen, AMA?

Errekatxo itzaletan
ur bila arratsez,
mokoan gorgoileta
plis-plas hegatzek
a ze jolasak!
Kotan jarririk gure gau pasak
lagun artean!
Ezin besteak jo bitartean
hor konpon dana...
Une hoietan non zinen, AMA?

Zurea izandu naiz,
ama maitea;
aldegin nizun garaiz,
lasa zaitea
hemen naukazu.
Nahiz egin ez dizudan kasu
hainbat urtetan,
besterik ez ta, bertso kantetan
nator zugana:
bihotz mamitan zaduzkat, AMA!

Bertso hauek «Arruko» ezizenaren pean aurkeztu zituen Itxaro Bordak ARGIA Bertso Paper Txapelketan

Euskadi Irratiaren megahertzak (MHz)

DUELA zenbait egun, «Egin» egunkariak Xanti Begiristain J.aren artikulua bat argitaratu zuen. Iruñean Euskadi Irratia (euskal bertsioan) taxuz entzuteko zituzten zailtasunak aipatuz. Begiristain J.ak arrazoi osoa zuela sinesten dut, zeren eta Gipuzkoan bertan ere Euskadi Irratiaren Megahertzak, entzungarritasuna eta beste, nola dabilzan ikusi ondoren, miraria bait litzateke Iruñean behar hainbat duintasunezko seinaleak hartzea.

Beasainen, Usurbe mendian dugu errepikagailua eta herriko txoko batzutan entzuten ez bada ere, Goierriko herri askotara hedatzen dira 90,5 MHz inguruan aireratzen diren seinaleak. Normalean ongi entzuten da, baina potentzia txikia du nonbait eta eguraldi-aldaketa edo beste edozein interferentziarekin, seinale hori gabe gelditzen gara maizegi. Beste seinale ahulago bat 100 MHz inguruan hartzen dugu leku batzutan, baina ez da batere segurua.

DONOSTIARANTZ abiatuz gero, Itsasondotik behera bederen, 99 MHz ingurura aldatu beharra dago eta horrekin Andoain/Lasarte ingurura arte irauten du. Handik aurrera aldiz, 92,5 MHz inguru horretan bizkortzen da berriro. Bilborantz abiatuz berriz, Ezkarraga (Deskarga) ingurura arte edo irauten du (edo Legazpira arte) 90,5 MHz ingurukoak, baina leku horietatik aurrera, 92,5 edo 104 MHz ingurura jo behar da norantz zoazenaren arabera. Elgeta pasaz gero berriro ere aldaketa, etab., etab...

MURUMENDI

Hau dena 100 Kmren barruan Jaunak! Bienbitartean, RNE, SER eta besteek, nahi adinako potentziarekin dihardute Uhin Ertain (OM) eta Maiztasun Modulatuan (FM) ere. Nahi adina bide joan zaitzke eta lekuz aldatu behar handirik gabe bortitz asko entzungo dituzu. Autonomiak Autonomia, horiei inork ez die eskurik sartu eta euskara eta Euskal Herriko gauzak berentzat ez direnez, arrotz lana eguneroko-eguneroko tinko eta sendo egiten dihardute.

BAINA, Euskadi Irratia bera jartzean ere, Bilboko «Eusko Irratia 2» erdaldunari eman zaio lehentasun tekniko eta potentzia handiagoa edukitzeaz gainera, segurtasun handiagoz entzuten da, inoiz elkarren ondoan hartzen direnean «Euskadi Irratia I» euskalduna jateraino iritsiz. Gainera eta neuk egiaztatua dudaren arabera, Lizarratik Kalaguriraino bederen primeran entzuten da Bil-

boko erdal sukurtsaleko (ala zentraleko?) hori eta inongo Megahertz arazorik gabe noski. Ez horrela ordea Donostiako «Euskadi Irratia I» euskalduna.

Nik ulertzen dut Ebroraino heldu nahi izatearen funtsa, baina 2ari eman zaizkion bitartekoak Iari emanez gero, Iruñeako entzuleek ez lukete inongo arazorik izan behar euskaraz entzuteko eta beste inongoek ere ez. Gutxienez eska litekeena da, Euskal Herriko eremutzat ditugun lurraldeetara, bata hainbat bestea heltzea, euskaldunek, dauden lekuan daudela, entzuteko aukera izan dezaten. Baina hori ez da horrela egin eta gainera arazoak direnean, (haizete, eurite, elurte, uholde, etab.) Bilbokoa da ziurra eta segurua eta ez Donostiakoa.

BILBOKOA da zentrala eta nagusia (erdalduna) eta Donostiakoa sukurtsal koskorra (euskalduna). Honen frogarik garbienetakoa uholdeetakoa dugu. Erdara huts-hutsean funtzionatu zen eta agintea Bilbokoa zegoen. Hori bai, bizkaitar jatorren barkazioarekin, baina «con txistu tamboril» zerbitzen gaituzte.

Beraz, euskara, geuk baztertzen dugu geure bitartekoetan lehenik. Ez bitez harri bada iruñear jatorrak Euskadi Irratia euskaraz ezin entzun ahal izateaz. Gertuagokoak ere hemen gabiltza Gipuzkoaren bihotzean saltamatxinen antzeko jauziak emanez. Hemen erdarak du lehentasuna nonahi eta edozertan eta kito! Euskaldunoi, mahaitik jausten diren papurrak eskaintzen zaizkigu eta ez kezatzeko baldintzapean eskaini ere gainera.

GAZTEA.
BIZIA.
ZIURRA.

25 urte Elkar Lanean

CAJA LABORAL

30 segunduren buruan zeure eragiketak eginik daude.

"Tarjeta 24 CAP" txartelaz
gure Kutxazain Automatikoak
erabiliaz dirua atera, dirua sar,
talo edo txeke, zure
kontuaren laburpena
eska, talonari berri
bat eska eta hori
dena
herrenkan
jarrita itxoin
beharrik gabe,

denbora asko aurreztuz.
30 segunduz behetik, eta batere
konplikaziorik gabe, Gure
Kutxazain Automatikoak
egunaren 24 ordutan
zerbitzeko

baitauzkazu, nola
funtzionatzen
duen pausoz
pauso azaltzen
dizute.

Kutxazain Automatikoa

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA
GIPUZKOAKO AURREZKI KUTXA PROBINTZIALA